

Ekstremt engasjement

*En komparativ casestudie av Den nordiske
motstandsbevegelsen i Norge, Sverige og
Finland*

Julie Janssen

Masteroppgave i Statsvitenskap

Institutt for Statsvitenskap

Antall ord: 34 635

UNIVERSITETET I OSLO

Våren 2019

Ekstremt engasjement:

*En komparativ casestudie av Den nordiske motstandsbevegelsen i
Norge, Sverige og Finland*

© Julie Janssen

2019

Tittel: Ekstremt engasjement

Julie Janssen

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Hva kan forklare at noen høyreekstreme bevegelser vokser seg store og sterke, mens andre forblir små og ressursvake? I denne oppgaven adresseres dette spørsmålet med utgangspunkt i tre caser fra den største høyreekstreme bevegelsen i Norden i dag, *Den nordiske motstandsbevegelsen* (DNM). På tross av at organisasjonen er samlet under én ledelse og deler en ambisjon om å opprette en raseren nordisk nasjon, har DNM vokst frem og utviklet ulike uttrykk i Norge, Sverige og Finland. Mens bevegelsen i Sverige har fått større oppslutning og utviklet et profesjonelt og militant uttrykk, har den finske grenen opptrådt mer egenrådlig og den norske grenen vært marginal. Spørsmålet er hvorfor.

For å besvare dette spørsmålet tas teoretiske konsepter fra studiet av sosiale bevegelser i bruk. Nærmere bestemt snevrer denne oppgaven seg inn mot ressursmobiliseringskonseptet, som vektlegger at en bevegelses tilgang på og mobilisering av ressurser påvirker sjansene for å lykkes og for å ta i bruk vold på veien. Funnene indikerer at særlig historisk bakgrunn og kontekst har vært av avgjørende betydning. Mens den svenske grenen har hatt gunstigere betingelser, har mørke historiske minner virket begrensende i Norge og Finland. Også i interaksjon med andre aktører har grenene opptrådt ulikt. Blant annet har den skarpe tonen mellom den svenske grenen og politiet framprovosert et mer militant image, og forbudsprosessen i Finland tvunget grenen til å tenke nytt. I tillegg har DNMs lederfigurer vært fundamentale for gruppas oppslutning og utvikling. Mens den svenske grenen har hatt to sterke og samlende lederskikkelser, har den finske ledelsen hatt hyppige utskiftninger og de norske lederne vært mindre tilstedeværende. Avslutningsvis kommer det også frem at den svenske grenen i størst grad har lyktes i å bygge opp en solid organisasjon, gjennom en spesialisert og profesjonalisert organisasjonsstruktur og sektlignende samfunn. Forklaringene antas å spille inn på grenenes volum, aksjonsformer og posisjon i et større landskap fra ytre høyre.

Implikasjonene av disse funnene er todelte. For det første får funnene teoretiske implikasjoner fordi de indikerer at mer ressurser, i dette tilfellet, leder til mer vold - i strid med de teoretiske forventningene. Dette tyder på at det kan være behov for å justere det teoretiske rammeverket som analytisk verktøy i studiet av militante bevegelser. For det andre får funnene praktiske implikasjoner fordi det viser seg at både myndighetene og politiet står ovenfor et dilemma i møte med bevegelser som opererer i gråsonen av hva et demokratisk samfunn tolererer. Dilemmaet bunner i at repressive tiltak i denne studien ser ut til å føre til mer vold.

Forord

Som barn vokste jeg opp med historiene til farfar fra tiden han som 18-åring satt på Grini for å ha tatt del i hjemmefronten under andre verdenskrig. Selv hadde jeg ingen forutsetninger for å forstå alvoret i verken ideologien han kjempet mot eller traumene han bar på. 22. juli 2011 var jeg selv 18 år og fikk for første gang se hvordan ekstreme ideer kan bli til handling og etterlate en med en følelse av at det aldri kan bli hverdag igjen. Plutselig var ikke dette tankegodset lenger like abstrakt. Det skjedde i nåtid, og bearbeides fremdeles.

Denne masteroppgaven ble til som et resultat av mitt behov for å adressere hva som fører til at denne typen ideer oppstår, og hvordan disse ideene får fotfeste. Min veileder, Jacob Aasland Ravndal, ledet denne oppgaven inn på mer strukturerte spor. Jeg vil derfor rette en spesielt stor takk til Jacob for å ha delt av sin kunnskap og sitt nettverk for at denne oppgaven i det hele tatt skulle kunne la seg gjøre.

Jeg vil også takke mamma, pappa, Eirik, Elisabet, Henriette og Kathinka for å ha investert timevis til korrekturlesning og latt meg lufte både engasjement og frustrasjon.

Til slutt vil jeg takke alle medstudenter som på kort tid ble til gode venner. Uten dere ville masterlivet aldri vært det samme. Det har vært både betryggende og inspirerende å ha dere å sparre med, le med, rante med og danse med. Tusen takk for to skikkelig fine år.

Potensielle feil og mangler er mine egne.

Julie Janssen

Oslo, 16. mai 2019

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
	Avgrensning og plassering i litteraturen	2
	Oppsummering av funn	3
	Disposisjon	4
2	Teoretisk rammeverk.....	5
	Terrorismestudier	6
	Studiet av sosiale bevegelser	7
3	Metode.....	19
	Forskningsdesign.....	19
	Utfallsvariabelen	20
	Datainnsamling.....	21
4	Den nordiske motstandsbevegelsen	30
	Hvordan vokste bevegelsen fram?	30
	Hva står DNM for?.....	33
	Hvordan organiseres DNM?.....	35
	Hvordan går DNM fram for å spre sitt budskap?.....	37
	På hvilken måte har grenene utviklet ulike uttrykk?.....	38
5	Analyse.....	44
	Ressurstilgang	44
	Historisk bakgrunn og kontekst over tid	44
	Konsolidering og konflikt	51
	Barrierer	57
	Ressursformer og ressursmobilisering	62
	Hvem er lederskikkelsene og hva har de hatt å si?.....	62
	Hvem er aktivistene?	69
	Øvrige ressursformer og ressursmobilisering	75
	Drøfting	77
6	Konklusjon	85
	Litteraturliste	89
	Vedlegg	101

1 Innledning

Det är en skam att historiens avskum visar sitt fula tryne även denna dag. Nazismen borde vid det här laget befinna sig på historiens kyrkogård. Begravd.

Stefan Löfven, 1. mai 2019

1. mai i år tordnet den svenske statsministeren over at en gruppering som sverger til en ideologi som mange trodde hørte fortiden til, igjen har inntatt gatene (Aftonbladet, 2019). Men dette var ikke et enkelttilfelle. Det var heller ikke kun et svensk fenomen. Høsten 2017 gikk 700 demonstranter gjennom Gøteborgs gater. I front spaserte uniformkledde menn og kvinner med skjold i hendene, hjelmer på hodet og flagg med tyr-runen hevet (Expressen, 2017). Sommeren samme år marsjerte 70 personer i Kristiansand under parolen «Knus homolobbyen» (NRK, 2017a). Året etter stilte 300 demonstranter opp utenfor Åbo høyesterett i protest mot systemet (HBL, 2018). De tre demonstrasjonene hadde én ting til felles – de var iscenesatt av en nasjonalsosialistisk bevegelse som kaller seg for *Den nordiske motstandsbevegelsen*.

Den nordiske motstandsbevegelsen (DNM) regnes i dag som den største høyreekstre bevegelsen i Norden. De siste årene har den svenskledede bevegelsen lagt ned en solid innsats for å bre seg utover kartet, og har lyktes i å etablere grener i Norge, Finland, Danmark og på Island. Men, som hendelsene ovenfor illustrerer, har organisasjonen appellert til langt flere i Sverige, sammenlignet med i nabolandene. Til tross for at alle grenene inngår i én og samme organisasjon og operer i land med lignende politiske systemer, har grenene dessuten utviklet ulike uttrykk. Mens bevegelsen i Sverige framstår militant og profesjonell, har den finske grenen i større grad gått sine egne veier og den norske grenen framstått marginal. For å plassere brikkene i dette puslespillet adresseres derfor følgende problemstilling:

Hvordan har Den nordiske motstandsbevegelsen (DNM) vokst frem og utviklet ulike uttrykk i Norge, Sverige og Finland og hva forklarer disse ulikhetene?

Med «uttrykk» menes hovedsakelig hvordan Den nordiske motstandsbevegelsen framstår utad. Særlig tre spørsmål er da relevante: hvor store og aktive er de? Hvordan uttrykker de seg for å fremme sine saker? Hvordan plasserer de seg i et større landskap av andre aktører?

Avgrensning og plassering i litteraturen

Søkelyset vil i denne oppgaven rettes mot Den nordiske motstandsbevegelsens grener i Norge, Sverige og Finland. Denne avgrensningen gjøres fordi bevegelsen har eksistert lengst, vært mest aktiv og utviklet ulike uttrykk i disse landene. Disse casene egner seg derfor godt for å studere bevegelsens fremvekst og utvikling i tidsrommet mellom 2008-2018.

Hensikten med denne oppgaven er imidlertid ikke kun å beskrive hvordan DNMs grener har utviklet ulike uttrykk – hensikten er også å forklare hvorfor. Til grunn for dette spørsmålet ligger en antagelse om at visse betingelser kan være avgjørende for at noen bevegelser vokser seg store og sterke, mens andre forblir små og ressursvake. For å besvare oppgavens problemstilling vil analysen derfor lene seg på teoretiske konsepter hentet fra studiet av sosiale bevegelser. Målet er å belyse hvilke betingelser som kan bidra til å forklare variasjonen mellom DNMs grener i de nordiske landene. Dette er interessant fordi Den nordiske motstandsbevegelsen er lite studert, til tross for at organisasjonen har høstet mye medieoppmerksomhet og av nordiske sikkerhetsmyndigheter har blitt karakterisert som den farligste høyreekstreme organisasjonen i Norden i dag (Dagsavisen, 2018)¹. I tillegg er komparative studier av høyreekstreme grupperinger i Norden en mangelvare. Denne studien er derfor blant de første sammenlignende analysene som dykker i dybden for å forklare dette fenomenet blant de nordiske landene.

En komparativ analyse kan også være nyttig utover formålet om å peke ut mekanismer som spiller inn i Den nordiske motstandsbevegelsens tilfelle. En sammenlignende studie fundert i en anerkjent teoretisk tilnærming kan bidra til å videreutvikle kunnskapen om hvilke mekanismer som på et mer overordnet plan kan legge føringer for sosiale bevegelsers mobilisering og uttrykk. Denne oppgaven bidrar derfor til eksisterende litteratur på militante bevegelser mer generelt ved å anvende et teoretisk konsept som innen tidligere forskning sjelden tas i bruk, nemlig organisatoriske ressurser. Innenfor litteraturen har betydningen av en bevegelses ressurstilgang tradisjonelt blitt tatt for gitt (Edwards & McCarthy, 2004, s. 116). Denne oppgaven forsøker av den grunn å male et bilde av hvordan (a) ressurstilgang, (b) ulike former for ressurser og (c) mobiliseringen av disse ressursene kan være av avgjørende betydning for en bevegelses appell og uttrykk.

¹ Høyreekstremisme defineres her som nasjonalistiske, rasistiske, fremmedfiendtlige og autoritære aktører på høyresiden som skiller seg fra høyreradikale og -populister ved å være anti-demokratiske (Mudde, 1995).

Oppsummering av funn

I analysen avdekkes det at den svenske grenen har utviklet et uttrykk som den største og mest profesjonelle av DNMs grener fordi bevegelsen i Sverige helt siden andre verdenskrig har hatt gunstigere kår å utfolde seg i, og derfor har kunnet høste av både historiske og nåværende ressurser. Som et resultat av dette har den svenske grenen over tid inntatt en slags monopolposisjon i det svenske høyreekstreme landskapet. Dessuten har bevegelsen fra oppstarten lyktes i å bygge opp en spesialisert og hierarkisk organisasjon bestående av sterke og samlende lederfigurer, erfarne og dedikerte aktivister, og sammensveidede, sektlignende samfunn. Grenens voldelige uttrykk ses i sammenheng med en stadig krassere tone i møte med det svenske politiet.

Til forskjell har den finske grenen befunnet seg i en slags mellomposisjon størrelsesmessig og samtidig vist større vilje til å operere mer egenrådig. Den finske grenen har færre medlemmer enn den svenske, men betydelig flere sammenlignet med den norske grenen. Det samme gjelder omfanget av voldstilfeller som den finske grenen har vært involvert i. Dette forklares av at den finske grenen har en trøblete historie som gjør det mer krevende for høyreekstreme bevegelser å mobilisere, og særlig under paraplyen til en bevegelse som styres fra Sverige. I tillegg har den finske grenen vært preget av ideologiske splittelser, hyppige utskiftninger av ledere og en rettsprosess som har hatt til hensikt å forby organisasjonen. Siden oppstarten har den finske grenen derfor utviklet et egenrådig uttrykk.

Avslutningsvis vises det til at at den norske grenens marginale uttrykk delvis kan forklares av at en bevegelse med en gammelnazistisk ideologi slår svært dårlig an blant et folk som fremdeles har den nazistiske okkupasjonen under andre verdenskrig ferskt i minne. Dette har gjort det krevende å bygge opp et sterkt lederskap, rekruttere medlemmer og å opprettholde det samme aktivitetsnivået som i nabolandene. Dessuten har det norske miljøet vist seg å være sårbart for enkelthendelser, og voldsbruk har fungert diskrediterende og selvutslettende. Det argumenteres derfor for at den norske grenen trolig ikke ville eksistert, hadde det ikke vært for den massive støtten nordmennene mottar fra den svenske grenen.

Disposisjon

I første omgang vil teoretiske tilnærminger som kan være fruktbare for å studere mobilisering av militante bevegelser adresseres. I kapittel 2 presenteres derfor ulike teoretiske tilnærminger, før det argumenteres for at konsepter fra sosiale bevegelser-litteraturen er mest hensiktsmessige å benytte for å studere Den nordiske motstandsbevegelsens fremvekst og uttrykk i Norge, Sverige og Finland. Videre gjøres en gjennomgang som avdekker at særlig ressursmobiliseringstilnærmingen er understudert i studier av de nordiske landene.

I kapittel 3 gjøres det rede for analysens metodiske tilnærming. Her beskrives oppgavens forskningsdesign og operasjonalisering, samt datainnsamlingen, som i grove trekk har blitt gjort gjennom dokumentanalyse og intervjuer. Underveis evalueres også metodiske utfordringer, i tillegg til studiens validitet og reliabilitet.

Kapittel 4 presenterer Den nordiske motstandsbevegelsen. I denne delen spørres det hvordan bevegelsen vokste fram, hva DNM egentlig står for, hvordan gruppa organiseres og, til slutt, hvordan de går frem for å spre sitt budskap. Avslutningsvis adresserer dette kapittelet hvordan den nordiske motstandsbevegelsen har utviklet ulike uttrykk i de nordiske landene.

Selve analysen utspiller seg i kapittel 5, som dekker den historiske bakgrunnen og konteksten DNMs grener tar del i, betydningen av konsolidering og konflikt i et større landskap av aktører fra ytre høyre, samt hvilke implikasjoner barrierer som politihåndtering kan få for grenenes ressurstilgang og uttrykk. Videre drøftes betydningen av DNMs lederskikkelser, aktivister og andre materielle og sosial-organisatoriske ressurser. Til slutt samles trådene i en drøftingsdel som adresserer de empiriske funnene i lys av teoretiske forventninger.

Avslutningsvis oppsummeres studiens hovedfunn i konklusjonen, som også adresserer både teoretiske og praktiske implikasjoner av funnene.

2 Teoretisk rammeverk

Målet med analysen er å forklare hvordan Den nordiske motstandsbevegelsens har vokst frem og kommet til uttrykk på ulike måter i Norge, Sverige og Finland. Et sentralt spørsmål er derfor hva som kan forklare at én og samme organisasjon har utviklet såpass ulike uttrykk i tre land med relativt like politiske systemer. For å besvare dette spørsmålet er det derfor nødvendig å se til ulike forklaringer fra tidligere forskning på feltet.

Mobilisering blant aktører fra ytre høyre har over flere tiår blitt studert fra en rekke ulike vinklinger og med et stort antall forklaringsvariabler. Til tross for at tidligere bidrag har undersøkt makro-forklaringer knyttet til relativ deprivasjon (Gurr, 1971), modernisering (Minkenberg, 2003), fremmedfrykt (Koopmans, 1996) og sosial desintegrasjon (Heitmeyer & Anhut, 2008), har teoriene i liten grad tilbudt et helhetlig rammeverk for komparativ forskning (Ravndal & Bjørge, 2018).

Tilknyttet dette feltet er allikevel to teoretiske antagelser relevante å trekke frem når man studerer fremveksten av bevegelser fra ytre høyre i Norden. For det første antas det at dersom andelen innvandrere og asylsøkere i et land er stor, vil sannsynligheten for at en bevegelse vokser og tyr til radikale eller voldelige aksjonsformer øke (Koopmans, 1996, s. 196). Denne forventningen stemmer overens med empirien som avdekker at Sverige, som har toppet statistikken over høyreekstrem vold i Norden, har mottatt langt flere innvandrere enn noen av de andre nordiske landene (Ravndal, 2018, s. 782). For det andre har det innenfor litteraturen blitt antatt at arbeidsledighet kan fungere som en katalysator for mobilisering og protest fra bevegelser fra ytre høyre (Caiani et al, 2012, s. 195-196). Tidligere analyser har pekt på at arbeidsledigheten blant unge har vært betraktelig høyere i Sverige og Finland, sammenlignet med i Norge². Alene er imidlertid ikke disse forklaringene tilfredsstillende for å forklare fremveksten og uttrykkene blant DNMs grener. Bevegelsen bør studeres fra et mer nyansert og helhetlig perspektiv.

To felter har vært dominerende innenfor sammenlignende forskning på kollektive aktørers mobilisering og aksjonsformer – terrorismestudier og studiet av sosiale bevegelser (della Porta, 2013). Begge perspektivene kan umiddelbart virke relevante fordi Den nordiske

² Mens gjennomsnittet i Sverige og Finland har ligget på 20 prosent i perioden mellom 1990-2015, har Norge i gjennomsnitt hatt 10 prosent unge arbeidsledige i samme tidsrom (Ravndal, 2018, s. 782)

motstandsbevegelsen på den ene siden betegner seg selv som en bevegelse og på den andre siden har blitt omtalt som en terrororganisasjon. Denne delen vil derfor skildre hovedtrekkene ved perspektivene, for så å argumentere for at konsepter fra sosiale bevegelser-litteraturen egner seg best for å analysere hvordan DNMs grener har kommet til uttrykk ulikt i Norge, Sverige og Finland.

Terrorismestudier

Terrorismestudier har sine røtter i sikkerhetsstudier og har i stor grad vært drevet av hendelser. Særlig terrorangrepene mot USA 11. september 2001 førte til en drastisk økning i antall artikler, bøker og debatter om tematikken. I tillegg har studier av islamistisk terror fått større plass innen litteraturen etter 2001. Feltet har imidlertid blitt kritisert for å være drevet av politiske formål, som rettferdiggjøring av kontraterrorismeoperasjoner og lavere vitenskapelig standard (della Porta, 2013, s. 11-14). I tillegg har terrorismestudier hatt en tendens til å gi splittede svar på grunn av en manglende konsensus om definisjonen av terror. Forskere har dessuten hatt ulikt fokus i studier av årsakene til terrorisme. Enkelte har rettet søkelyset mot terrorisme initiert av enkeltpersoner, noen mot bruk av terror i opprør eller borgerkrig, mens andre har analysert terror organisert av stater (Silke, 2017).

Til tross for kritikk, har perspektivet bidratt med verdifulle casestudier av organisasjoners bruk av politisk vold. Terrorstudier har gitt ny komparativ kunnskap om opphavet til og utviklingen av denne formen for vold. Bredere teorier for å forklare vold har også dukket opp innenfor felter som kriminologi, sosiologi og internasjonale relasjoner. I tillegg har den walisiske skolen for kritiske sikkerhetsstudier de siste årene knyttet kontekstuelle innfallsvinkler til terrorstudiet ved å rette fokuset mot risiko- og handlingsvalg, historisk plassering, voldsintensiteter og utviklingen av voldstaktikker blant andre ikke-voldelige strategier (della Porta, 2013, s. 31).

Terrorismestudier har imidlertid analysert organisasjoner, bevegelser og nettverk som benytter utstrakt organisert vold, voldsstrategier og drap på tilfeldige ofre for å skape frykt blant befolkningen og få politiske gjennomslag (Walzer, 2002). Hvorvidt Den nordiske motstandsbevegelsen kan klassifiseres som en terrororganisasjon er omdiskutert. I svenske medier har det foregått en debatt der flere har tatt til orde for at DNM bedriver lav-skala terror

ved å true og forsøke å skremme meningsmotstandere (Dagens Nyheter, 2018; Svenska Dagbladet, 2017). Det svenske sikkerhetspolitiet, Säpo, uttalte i februar 2018 at DNM er en organisasjon med kapasitet til å begå alvorlige lovbrudd som kan klassifiseres som terror (Sveriges radio, 2018). Terrorforsker Magnus Ranstorp har også argumentert for at det er på tide å terrorstemple DNM. Ranstorp viser blant annet til en hendelse der medlemmer av organisasjonen i Sverige ble siktet for et attentatforsøk mot et asylmottak i Gøteborg og til en sak fra 2018 der en mann med tilknytning til den svenske grenen ble siktet for illegal besittelse av egenproduserte våpen og drapsforberedelser. Terrorforskeren hevder at Den nordiske motstandsbevegelsen bør klassifiseres som terrororganisasjon fordi hendelsene kan knyttes til politiske motiv. I rettssakene som fulgte avviste imidlertid aktor behovet for å ta i bruk terrorparagrafen fordi gjerningene ikke ser ut til å ha destabilisert politiske, konstitusjonelle, økonomiske eller sosiale strukturer, eller å ha skapt frykt blant befolkningen generelt. I tillegg agerte gjerningspersonene på egenhånd, og ikke på vegne av DNM (SVT, 2017; 2018a).

Den nordiske motstandsbevegelsen faller, med andre ord, ikke nødvendigvis innenfor definisjonen av en terrororganisasjon. Dette skyldes uenighet om hva som skal til for å oppfylle definisjonskravet, men også at majoriteten av voldstilfellene DNM har vært innblandet i har vært spontane, heller enn organiserte og planlagte. I Norge har heller ikke DNM stått bak aksjoner som faller innenfor definisjonen av terror. For å studere DNMs ulike uttrykk virker det av den grunn lite hensiktsmessig å benytte terrorismeperspektivet. Dette skyldes at en overvekt av DNMs aktivitet ikke kan klassifiseres som kalkulerede terrorhandlinger. Debatten om hvorvidt Den nordiske motstandsbevegelsen kan kalles en terrororganisasjon har dessuten stort sett vært en svensk debatt. For å gjøre en komparativ analyse av grenenes ulike størrelse, aktivitet, aksjonsformer og plassering i landskapet virker det derfor mer relevant å benytte konsepter fra sosiale bevegelser-litteraturen.

Studiet av sosiale bevegelser

Innenfor «social movement»-litteraturen har forskere fra ulike disipliner bidratt med forklaringer for fremveksten av og mobilisering blant sosiale bevegelser. Til tross for at sosiologer tidlig på 1960-tallet hevdet at den pluralistiske, pragmatiske staten bygget på konsensus hadde vunnet fram, så man mot slutten av tiåret en ny oppblomstring av kollektiv

handling i form av aktivisme, opprør og demonstrasjoner. Siden 1980-tallet har det sosiologitunge feltet ekspandert hurtig til andre disipliner. Konseptene har blitt benyttet for å studere mobilisering blant alt fra marxistiske til islamistiske sosiale bevegelser (Klandermans & Roggeband, 2007). Det har imidlertid tatt tid før konseptene har blitt anvendt for å forske på aktører fra ytre høyre. Dette skyldes at fremveksten og oppslutningen til høyreekstremer og -radikale grupperinger i lang tid ble tolket som kriseatferd fra irrasjonelle aktører (Caiani et al, 2012, s. 9-10). Tidligere analyser antok at det var en nær sammenheng mellom frustrasjonen og misnøyen blant kollektive aktører og veksten og nedgangen i bevegelsenes aktivitet (McCarthy & Zald, 1977, s. 1212). Denne antagelsen og fokuset på psykologiske forklaringer har i senere tid blitt kritisert og i større grad lagt til side, til fordel for forklaringer som kombinerer mikro-, meso- og makronivåforklaringer (Caiani et al, 2012, s. 10).

Først i løpet av de senere årene har det teoretiske feltet slått rot innenfor studiet av høyreekstremer og militante grupperinger. Blant bidragsyterne til videreutviklingen av forskningsfeltet på høyremilitant mobilisering finner vi Caiani, della Porta og Wagemanns (2012) komparative analyse av sosiale bevegelser i Tyskland, Italia og USA. Forskerne peker på et behov for å flytte fokuset fra høyreradikale og populistiske partier, og til aktører som opererer utenfor det demokratiske systemet. Dette skyldes det de omtaler som «en tredje bølge» av høyreekstrem mobilisering, som skiller seg fra den klassiske nazismen og fascismen fra 1940-tallet eller det store, organiserte høyreekstreme miljøet på 70-tallet. Den tredje bølgen kommer til uttrykk gjennom anti-demokratiske, opposisjonelle krefter av mer begrenset størrelse, som benytter seg av ukonvensjonelle midler, ofte i voldelige former, for å fremme sine synspunkter (Caiani et al, 2012, s. 2-3).

Utviklingen har skapt et nytt behov for å studere baksiden av denne mobiliseringen med nye teoretiske briller. Caiani, della Porta og Wagemann kombinerer derfor utbredte makronivåforklaringer knyttet til strukturelle sosiale problemer som innvandring og arbeidsledighet med mikronivå-forklaringer knyttet til psykologiske og sosiografiske karakteristikk ved medlemmer. I tillegg inkluderes understuderte forklaringer på et meso-organisatorisk nivå for å forklare hvordan grupperinger rammer inn sitt budskap for å fremme egne interesser og tiltrekke seg nye medlemmer (Caiani et al, 2012, s. 2-3; 8-9; 13).

«Sosiale bevegelser» defineres av della Porta og Diani (2006) som uformelle nettverk av individer og grupper, som benytter ukonvensjonelle virkemidler for å fremme eller motsette seg sosial endring. I likhet med terrorismeperspektivet analyseres sammenhengen mellom sosial

konflikt og kollektiv handling, men feltet spør i tillegg hvordan sosial, politisk og kulturell kontekst påvirker sosiale bevegelsers foretrukne handlingsvalg og sjanser for å lykkes (della Porta & Diani, 2006, s. 5-6). I og med at denne analysens formål er å sammenligne Den nordiske motstandsbevegelsens grener i Norge, Sverige og Finland, er kontekstuelle forklaringer et åpenbart sted å starte. Med andre ord, antas det at betingelser innad i de ulike landene har betydning for grenenes ulike uttrykk. Det teoretiske rammeverket rommer i tillegg konsepter som kan bidra til å forklare et bredere repertoar av aksjonsformer.

Hovedkonseptene som vektlegges innen forskning på sosiale bevegelser er *politiske muligheter*, *organisatoriske ressurser* og «*innramming*». Teorien legger til grunn at en bevegelses mobilisering og handlingsvalg påvirkes av: 1) Hvilke muligheter bevegelsen har til å ta del i politiske beslutningsprosesser, 2) Hvordan bevegelsen er organisert og hvilke ressurser den har tilgjengelig, og 3) Hvorvidt budskapet bevegelsen forsøker å overbevise et publikum om lykkes eller deles av flere (Benford & Snow, 2000; Della Porta & Diani, 2006). I denne analysen er det imidlertid behov for å snevre inn på antallet forklaringsvariabler. En avgrensning gir muligheten til å gjøre et dypdykk i forklaringene som er mest relevante for en analyse av fremveksten og uttrykkene til DNMs grener. I tillegg er enkelte forklaringer delvis dekket innen tidligere forskning. Den kommende delen vil av den grunn raskt presentere de ulike konseptene fra sosiale bevegelser-litteraturen, for så å rette fokuset mot konseptet tilknyttet organisatoriske ressurser.

Politiske muligheter

En sosial bevegelses uttrykk og atferd antas innenfor litteraturen å påvirkes av tilgjengelige muligheter eller mangel på muligheter til å løse det som oppfattes som et sosialt problem. Den politiske konteksten legger av den grunn føringer for både en bevegelses evne til å mobilisere og formene for mobilisering. Fordi sosiale bevegelser er aktører som forsøker å påvirke beslutningsprosesser, er de nødt til å utnytte muligheter som potensielt oppstår for å få gjennomslag for sine saker. Sjansene for å lykkes avhenger da av hvorvidt mulighetsstrukturen er «åpen» eller «lukket» - det vil si, hvorvidt strukturene sørger for at tilgangen til det politiske systemet er enkel eller krevende (Kitschelt, 1986). I situasjoner der det politiske systemet er sårbart kan rommet som åpner seg opp benyttes av bevegelser for å presse gjennom endring. For eksempel kan situasjoner der politiske eliter er splittede rundt viktige spørsmål åpne dører for bevegelser som kan tilby et klart og tydelig svar (Caiani et al, 2012, s. 10-14).

Tidligere forskning viser at bevegelser med åpne muligheter har vært mer moderate i sin protest. Til sammenligning har grupperinger med begrensede muligheter hatt en tendens til å ty til mer radikale aksjonsformer. Man kan derfor regne med at oppslutningen til innvandringskritiske partier i dette tilfellet kan spille inn på både mobiliseringsgrunnlaget og atferden til bevegelser. Høy oppslutning til innvandringskritiske partier antas å redusere noe av trykket blant misfornøyde individer som ellers kunne vært tilbøyelige for å ta i bruk vold for å fremme sitt syn. Partiene tilbyr dessuten en ikke-voldelig plattform med større sjanse for gjennomslag og mindre stigma, noe som gjør mobilisering til mer ytterliggående aktører vanskeligere. Dersom politiske eliter heller ikke adresserer eller håndterer det bevegelsene oppfatter som sosiale problemer kan dette bane vei for både økt mobilisering og mer radikale former for protest (Caiani et al, 2012, s. 11).

Tidligere forskning av høyremilitant mobilisering i Norden har imidlertid undersøkt nettopp dette. Funnene viser at regjeringspartiet Fremskrittspartiet i Norge har hatt en oppslutning på over 15 prosent i over 20 år. Innvandringskritiske partier i Finland har siden 2000-tallet også vokst betraktelig og Sannfinnene har de seneste årene sittet i regjering. Til forskjell har Sverigedemokratene frem til 2014 hatt betydelig lavere oppslutning og dessuten blitt utestengt fra samarbeid med de andre partiene i Riksdagen. Denne utviklingen har sammenfalt med en drastisk nedgang i oppslutningen til og voldsbruken blant høyremilitante bevegelser i Norge og Finland i samme periode, mens det svenske miljøet i samme tidsrom har vært betydelig større og mer voldelige (Ravndal, 2018). Fordi denne sammenhengen er vektlagt i tidligere forskning, er politiske muligheter mindre relevant å undersøke nærmere i denne analysen. I tillegg bør det nevnes at trykkokerteorien er et omdiskutert konsept (Klassekampen, 2018), og at det svenske høyreekstreme miljøet har vært det største i Norden helt siden andre verdenskrig – før høyre-radikale og -populistiske partier begynte å ytre seg i innvandringskritiske termer. En potensiell forklaring på dette kommer vi tilbake til i delen som omhandler organisatoriske ressurser.

Innramming

Det teoretiske rammeverket vektlegger også hvordan sosiale bevegelser kommuniserer sin virkelighetsoppfatning for å forsøke å mobilisere likesinnede. Innenfor litteraturen omtales dette som «framing», her oversettes begrepet til «innramming». Innrammingskonseptet bunner i en idé om at en sosial bevegelses mobilisering og handlingsvalg henger sammen med hvorvidt

de lykkes i å promotere et budskap som appellerer til flere. Benford og Snow (1988) trekker frem tre dimensjoner ved innramming som muliggjør overgangen fra formuleringen av et budskap til kollektiv handling. For det første er bevegelsen nødt til å stille en diagnose – det vil si å «ramme inn» et aspekt ved samfunnet som problematisk og fremme en idé om at endring er nødvendig. Et logisk neste steg vil videre være å presentere en prognose – med andre ord, å foreslå en løsning på det oppfattede problemet som spesifiserer hva som må gjøres. Den tredje dimensjonen dreier seg om å motivere likesinnede ved å demonstrere at det sosiale problemet krever handling (Benford & Snow, 1988). Innrammingen lykkes dersom publikum er overbevist om at problemet er reelt og har tilstrekkelig motivasjon til å delta aktivt for å løse problemet (Caiani et al, 2012, s. 13-15).

Sannsynligheten for at innrammingen lykkes vil imidlertid avhenge av en rekke betingelser. For det første er det en fordel om bevegelsen kan benytte seg av referanser som appellerer bredt. For å mobilisere likesinnede er bevegelsen derfor helt avhengig av at budskapet er rammet inn på en måte som gjør at det oppleves relevant av flere. Sannsynligheten er derfor større for at bevegelsens budskap appellerer til flere dersom virkelighetsoppfatningen som kommuniseres er gjenkjennbar og utbredt innenfor en bredere kultur. For det andre må innrammingen ses i sammenheng med diskursen fra andre aktører som er med på å forme folks oppfatninger av sosiale problemer. Hvordan medier og politiske eliter snakker om for eksempel innvandring kan derfor ha innvirkning på både bevegelsers mobilisering og foretrukne aksjonsformer (Caiani et al, 2012, s. 14-15). Koopmans analyse viser blant annet at dersom innvandringsdiskursen blant politiske eliter og medier er negativt ladet kan sosiale bevegelser benytte seg av de diskursive mulighetene til å rekruttere nye sympatisører og legitimere voldelige aksjonsformer (Koopmans, 1996).

Tidligere forskning antyder at en mer negativt ladet debatt tilknyttet innvandring i Sverige på 1990-tallet viste seg å sammenfalle med en økning av fremmedfiendtlige holdninger og rasistisk motivert vold (Bjørge, 1997, s. 94-95; Löow, 1995, s. 131-132). En ferskere sammenlignende studie av fremmedfiendtlige holdninger i de nordiske landene pekte imidlertid på at negative holdninger tilknyttet innvandring ikke så ut til å være mer utbredt i Sverige, sammenlignet med i Norge og Finland. Innvandringsdebatten i Sverige har i tillegg vært mer positivt ladet enn i nabolandene. En utbredt oppfatning langt utover det høyreekstremer miljøet er dessuten at den svenske innvandringsdebatten er såpass restriktiv at det å uttale seg negativt om innvandring oppleves som stigmatiserende. Den lukkede politiske diskursen i Sverige har

åpnet opp et rom for aktører fra ytre høyre, som ved flere anledninger har beskyldt myndighetene for ikke å beskytte landets kulturarv og folk (Ravndal, 2018).

En analyse av Den nordiske motstandsbevegelsens problemoppfatning virker imidlertid ikke umiddelbart relevant for å studere variasjonen blant Den nordiske motstandsbevegelsens grener. Dette skyldes at DNMs grener i stor grad deler ideologisk ståsted og dermed kommuniserer den samme virkelighetsoppfatningen utad. Sammenhengen mellom DNMs mobilisering og diskursen blant politiske eliter og medier er i tillegg undersøkt innenfor tidligere forskning. Til tross for et mer restriktivt politisk debattklima i Sverige, ser heller ikke mediedekningen av gruppen ut til å variere nevneverdig i Sverige, Norge og Finland. I alle landene har deknningen vært omfattende i forbindelse med større hendelser (Aftenposten, 2017; Expressen, 2017; Yle, 2016). Alle landene har også hatt en debatt om hvorvidt et forbud av organisasjonen er ønskelig (NRK, 2018a; SVT, 2018b; Yle, 2018b). Innrammingskonseptet settes derfor til side for å bane vei for en mer inngående analyse av grenenes organisatoriske ressurser.

Organisatoriske ressurser

Mobilisering er en prosess hvor man jobber for å øke beredskapen for kollektiv handling (Edwards & McCarthy, 2004, s. 116). En sosial bevegelse er derfor nødt til å ha tilgang på verktøy som kan tas i bruk for å mobilisere. Disse verktøyene må siden benyttes til organisatoriske oppgaver for å jobbe mot målene bevegelsen har satt seg. Innenfor litteraturen omtales disse verktøyene for organisatoriske ressurser (della Porta, 2013, s. 16).

Antagelsen om at ressurstilgang høyner sjansene for kollektiv handling har innen tidligere forskning blitt tatt for gitt (Edwards & McCarthy, 2004, s. 116). I motsetning til mulighets- og innrammingskonseptet, som til dels har blitt dekket innen tidligere forskning på høyreekstreme bevegelser i Norden, er denne tilnærmingen dessuten lite studert. Det er mange uutforskede spørsmål tilknyttet ressursmobilisering som kan være nyttige for å forklare Den nordiske motstandsbevegelsens ulike uttrykk i Norge, Sverige og Finland. For å understreke betydningen organisatoriske ressurser kan ha for en bevegelses uttrykk, må imidlertid tre premisser legges til grunn:

For det første antas det at en sosial bevegelses mobiliseringsmuligheter og uttrykk påvirkes av hvorvidt bevegelsen har tilgang til avgjørende ressurser. Tilgangen til ressurser kan imidlertid

avhenge av en rekke kontekstuelle betingelser (Edwards & McCarthy, 2004, s. 118-125). For eksempel kan historisk kontekst og spesifikke hendelser bidra til å legitimere eller delegitimere en bevegelses formål. Dersom formålet er omstridt kan man forvente at ressurstilgangen innskrenkes, for eksempel fordi det begrenser rekrutteringen av menneskelige ressurser. I tillegg må det legges til grunn at sosiale bevegelser er aktører som kontinuerlig interagerer med andre aktører (della Porta & Diani, 2006, s. 210). Interaksjonen kan også begrense en bevegelses ressursgrunnlag gjennom konkurranse eller ved at andre aktører, som for eksempel myndigheter og politi, motarbeider bevegelsens tilgang på nødvendige ressurser.

For det andre forventes det at mengden og formene for ressurser spiller inn på en bevegelses mobiliseringsmuligheter og uttrykk. Ressurssterke bevegelser vil naturligvis stille sterkere enn en bevegelse med begrensede ressurser. Jo bedre ressursgrunnlaget er, jo flere strategimuligheter kan man forvente at bevegelsen har for å fremme sitt budskap. En bevegelse med færre ressurser kan derimot forventes å være mer tilbøyelige til å ty til voldelige former for handling for å bli hørt (Caiani et al, 2012, s. 88-89). I tillegg er man nødt til å ta til betraktning at det finnes ulike former for ressurser og at nytteverdien av ressurser kan variere. Innenfor litteraturen har ressurser blitt delt inn i fem ulike former: moralske ressurser (som inkluderer ressurser som legitimitet, støtte og celebritet), kulturelle ressurser (produkter som kan benyttes for å sosialisere medlemmer gjennom blant annet musikk, litteratur og film), sosial-organisatoriske ressurser (som kan brukes for å spre et budskap eller nå kollektive mål), menneskelige ressurser (knyttet til arbeid, erfaring, ferdigheter, ekspertise og lederskap) og materielle ressurser (som kombinerer både finansiell og fysisk kapital, som penger, eiendom og utstyr) (Edwards & McCarthy, 2004, s. 125-131).

For det tredje påvirkes en bevegelses mobilisering og uttrykk ikke bare av hvilke ressurser aktørene besitter, men også av hvorvidt ressursene benyttes på en effektiv måte. Sosiale bevegelser studeres som rasjonelle aktører som forsøker å maksimere effekten av de tilgjengelige ressursene. For å få best mulig utbytte av ressursene er bevegelsene derfor nødt til å gjøre kalkulerte kostnads- og nyttevurderinger (Caiani et al, 2012, s. 10). Ulike mobiliseringsprosesser antas derfor å være avgjørende. Bevegelsene er nødt til å organisere arbeidet sitt mest mulig effektivt, mobilisere penger og aktivisme, og skape solidaritet og mobiliseringspotensiale gjennom kollektiv handling (Edwards & McCarthy, 2004, s. 135-142).

Forklaringsvariablene som trekkes fram i denne analysen dreier seg derfor rundt disse tre premissene - at: a) ressurstilgang, b) ressursformer og c) ressursmobilisering spiller inn på en

bevegelses mobiliseringsmuligheter og uttrykk. Fordi ressursmobilisering overlapper og henger logisk sammen med ressursformer, vil forklaringsvariablene derfor ikke skille mellom disse to premissene. Følgende forklaringsvariabler vektlegges i analysen:

1) Historisk bakgrunn og kontekst over tid

Tidligere forskning har pekt på at historisk kontekst kan spille inn på en gruppes ressursgrunnlag (Deland & Westin, 2007; Löow, 2015; Ravndal, 2018). Funnene indikerer at de nordiske landenes erfaring fra andre verdenskrig kan være en viktig forklaring på hvorfor det svenske høyreekstreme miljøet helt siden 1945 har vært betydelig større, sammenlignet med i de andre nordiske landene. Ravndal (2018, s. 784) peker på at mens Norge etter den tyske okkupasjonen mellom 1940-1945 tok et oppgjør med nazismen gjennom landssvikeroppgjøret, har Sverige, som en nøytral og fri stat under andre verdenskrig, aldri hatt et lignende oppgjør. Finland, på den annen side, var preget av en turbulent krigstid der landet først utkjempet vinterkrigen mot Sovjetunionen, for så å alliere seg med Nazi-Tyskland i perioden 1941-1944. I 1945 ble Finland imidlertid tvunget til å inngå en våpenhvileavtale, samt å betale erstatning til Sovjetunionen etter tyskernes nederlag (Dahl et al, 1995, s. 242-243; 105). Utvalgslandene sitter derfor igjen med svært forskjellige krigsminner, og håndterte også erfaringene ulikt i ettertid.

Historiske kontekst kan med andre ord legge føringer for både hvilke narrativer et land skaper basert på egne krigs- og etterkrigstidserfaringer og hvilket grunnlag lignende grupperinger kan bygge videre på i fremtiden. I den sammenheng vil det derfor være interessant å kartlegge utviklingen i nærmere tid, for å studere hvilken grobunn grenene har hatt og hvilke ressurskilder grupperingene har kunnet dra nytte av. Relevante hendelser og forhold innad i landene vil trekkes fram for å male et bilde av konteksten DNM har vokst frem i og opererer innenfor. Den teoretiske forventningen er at dersom konteksten grenene operer innenfor har vært fordelaktig, vil også grenene være større og mer ressurssterke. Er derimot konteksten ugunstig, forventes det å reflekteres i grenenes størrelse og begrensede tilgang på ressurser.

2) Konsolidering og konflikt

Som nevnt tidligere tar sosiale bevegelser del i et multi-organisatorisk felt og interagerer med et stort antall aktører (della Porta & Diani, 2006, s. 210). Sosiale bevegelser må derfor forstås i relasjonelle termer (Rucht, 2004). Tilgangen på ressurser avhenger derfor også av grenenes omgang med andre aktører. Ved å samarbeide med andre aktører kan grenene få tilgang på eksterne ressurskilder. Disse ressurskildene kan for eksempel være mennesker som stiller opp på arrangementene deres og bidrar til at de framstår store, eller støtte i form av økonomiske, materielle eller kulturelle ressurser (Edwards & McCarthy, 2004). Men omgangen med andre aktører trenger ikke nødvendigvis å dreie seg om samarbeid. Aktører innenfor samme miljø vil konstant også konkurrere om de samme ressursene (Rucht, 2004). De er ute etter å rekruttere de samme menneskene, få oppmerksomhet og framstå som sterke bevegelser. Det er derfor rimelig å anta at bevegelser med gode muligheter til å utnytte eksterne ressurser gjennom samarbeid eller konsolidering vil stille sterkere enn aktører som må starte med blanke ark. Er landskapet derimot konfliktfylt, kan man forvente at grenene enten tilpasser eller tilspisser sin profil for å fremme sine egne mål. Konsolidering og konflikt blant aktørene fra samme miljø må derfor ses i sammenheng med grenenes evne til å mobilisere og virkemidlene de tar i bruk på veien.

3) Barrierer

Sosiale bevegelser interagerer ikke kun med andre aktører fra samme miljø. Bevegelsene er også hyppig i kontakt med myndighetene innad i sitt eget land. Tidligere forskning indikerer at vold har en tendens til å forekomme i sammenstøt med politiske meningsmotstandere og politi, særlig i forbindelse med demonstrasjoner (Caiani et al, 2012, s. 17; 95-98). Politiets håndtering av sosiale bevegelser regnes derfor som en av de viktigste aspektene av en stats respons til protest. Politihåndtering kan variere i form av hvor mye fysisk makt som tas i bruk, graden av toleranse eller represjon, hvorvidt politiets inngripen er preemptiv eller reaktiv, i hvilken grad politiets kommunikasjon med demonstrantene er konfronterende eller bygget på konsensus, samt kapasiteten til å tilpasse seg uforutsette situasjoner (della Porta & Diani, 2006, s.197-200). Det betyr at myndigheter har makt til å iverksette tiltak som kan innskrenke bevegelsens tilgang på ressurser og dermed også påvirke atferden deres.

Hvordan politiet behandler og håndterer sosiale bevegelser antas å spille inn på grupperingenes selvbilde, og man kan forvente at bevegelser som føler seg undertrykt av myndighetene vil anse seg som ofre for et system som forsøker å begrense deres ytringsfrihet. Dessuten har politiet myndighet til å påvirke organisasjonens ressursgrunnlag direkte ved å aktivt straffeforfølge grenenes aktivister eller forhindre dem i å utføre aktiviteter. Denne forklaringsvariabelen er derfor nyttig både for å gi et bilde av konteksten grenene operer innenfor, i tillegg til å si noe om hvilke betingelser som er tilstede for bevegelsenes ressursmobilisering. Litteraturen peker på at undertrykkende tiltak fra og konfrontasjoner med politiet kan lede til mer radikale former for protest og handling (della Porta & Diani, 2006, s. 197-200). Den teoretiske forventningen er derfor at jo hardere politiet håndterer grenene, jo mer voldsomme kan man forvente at grenene blir. Kanskje kan hard håndtering også tale til fordel for grenenes rekruttering, fordi det vekker engasjement hos sympatisører. Dersom relasjonen mellom politiet og bevegelsen derimot er mindre anspent, kan man forvente at bevegelsene er tilbøyelige til å ha en mer positiv innstilling til å etterleve politiets krav og å operere innenfor lovverket.

4) Lederskikkelser

Lederskap antas innenfor litteraturen å spille inn på en grupperings evne til å mobilisere (della Porta & Diani, 2006, s. 142). Ledere inspirerer til engasjement, mobiliserer ressurser, skaper muligheter, formulerer krav og påvirker utfall (Morris & Staggenborg, 2004; Tarrow, 1998). Som beslutningstakere utarbeider ledere i tillegg strategier for å mobilisere andre aktivister og for å påvirke samfunnsprosesser. Fordi enkelte handlingsvalg er mer effektive for en bevegelses mobilisering enn andre, kan disse beslutningsprosessene være avgjørende for bevegelsens suksess eller nederlag (Tarrow, 1998).

Tidligere forskning har blant annet pekt på at karismatiske former for lederskap historisk har blitt brukt for å manipulere ideologiske ressurser og samle folk rundt en kollektiv identitet (della Porta & Diani, 2006, s. 142). Kvaliteter ved lederskikkelsene kan imidlertid komme til uttrykk i mange former. Det kan derfor være interessant å gjøre en mer inngående analyse av DNMs lederskikkelser. For det første er det rimelig å anta at lederskikkelser med gode evner til å nå ut til folk vil påvirke DNMs rekruttering og være i stand til å motivere aktivister til å delta aktivt. For det andre forventes det at lederskikkelsene, som grenenes fremste beslutningstakere og ansikter utad, vil ha stor betydning for grupperingenes handlingsvalg og uttrykk. Det er derfor

interessant å undersøke særlig to ting: Hva kjennetegner sentrale lederskikkelser i DNMs grener i Norge, Sverige og Finland, og i hvilken grad har dette betydning for grenenes uttrykk?

5) *Menneskelige ressurser*

Aktivistens bruk av tid og innsats er blant de viktigste ressurskildene for kollektive aktører. Disse ressursene er helt avgjørende for sosiale bevegelsers evne til å mobilisere til protestaksjoner og spiller også inn på graden av suksess (Edwards & McCarthy, 2004, s. 116). På samme måte som at kvaliteter ved ledere kan ha stor betydning for en organisasjons mobilisering og uttrykk, er også menneskelige ressurser mer enn bare tallet på aktive medlemmer. Personene innad i en bevegelse dedikerer tid og energi for å gjøre en kollektiv innsats for å nå et felles mål. Mennesker kan være ressurser ved å delta i utadrettede aktiviteter som flygebladutdelinger eller demonstrasjoner, men også ved å dele av sin kunnskap, ekspertise og kompetanse for å bygge en sterk organisasjon (Caiani et al, 2012).

DNM har vært tilbakeholdt med å oppgi informasjon om både antallet aktive og identiteten til aktivister og medlemmer. En del informasjon har imidlertid blitt gjort tilgjengelig gjennom kartlegginger foretatt av myndigheter, forskere og medier. For å forklare hvordan Den nordiske motstandsbevegelsens grener har utviklet ulike uttrykk kan det derfor være interessant å undersøke hva som karakteriserer aktivistene i de ulike grenene og hvordan dette potensielt er utslagsgivende for grenenes uttrykk. Det er rimelig å anta at aktivistenes bakgrunner og kvaliteter har betydning for hvordan DNMs grener framstår utad. For eksempel vil en organisasjon med en overvekt av personer som tidligere er dømt for voldstiltfeller sannsynligvis også ha lavere terskel for å benytte vold for å fremme egne synspunkter. Hvilke forbindelser aktivistene har til andre aktører kan dessuten være med på å prege grenenes posisjon innenfor et større miljø.

6) *Andre ressursformer og ressursmobilisering*

Som nevnt deler litteraturen ressurser inn i ulike former. Edwards & McCarthy deler ressurser inn i fem ulike kategorier: moralske, kulturelle, sosial-organisatoriske, menneskelige og materielle ressurser (2004, s. 125-128). Siden denne oppgaven først og fremst retter søkelyset

mot ulikheter i grenenes uttrykk, er imidlertid noen former for ressurser mer relevante enn andre. For eksempel er moralske ressurser som legitimitet og celeber støtte mindre relevant i denne sammenhengen fordi DNM i alle landene framstår som såpass radikale at de finner lite ekstern støtte i en større sammenheng. Dessuten er kulturelle ressurser, som musikk, film og litteratur, mer flyktige ressurskilder som kan og har blitt spredt på tvers av landegrenser. Denne ressursformen er derfor mindre relevant for å peke på forskjeller mellom grenene. Analysen vil derfor ha en utforskende tilnærming til grenenes sosial-organisatoriske og materielle ressurser. Disse ressursformene plasseres i analysedelen som tar for seg ressursmobilisering. Dette skyldes at disse to delene, for det første, overlapper og, for det andre, at disse ressursene først og fremst benyttes til formål som er større enn ressursene i seg selv.

Disse ressursformene er viktige for organisasjonens ressursmobilisering fordi de kan benyttes for å bygge opp en sterk organisasjon med dedikerte aktivister. Denne forklaringsvariabelen vil derfor rette søkelyset mot hvordan ressursene mobiliseres for å styrke grenene, og hvorvidt dette varierer blant DNMs grener. Er grenene i stand til å utnytte ulike ressurser effektivt, kan man regne med at grenene vil komme til uttrykk som sterke og organiserte bevegelser. Dersom grenene i motsetning ikke er i stand til å ta i bruk ressursene på en effektiv måte vil det kunne påvirke grenenes uttrykk i motsatt retning.

Tabell 1: Oversikt over forklaringsvariabler

Forklaringsvariabel	Indikator
<i>Historisk bakgrunn og kontekst over tid</i>	Grad av gunstige eller ugunstige historiske vilkår og kontekstuelle betingelser
<i>Konsolidering og konflikt</i>	Grad av samarbeid og/eller konflikt med aktører i landskapet av høyreekstreme aktører
<i>Barrierer</i>	Grad av tolerante eller repressive tiltak rettet mot DNM fra politi og myndigheter
<i>Lederskikkelser</i>	Karakteristikk ved DNMs lederskikkelser
<i>Menneskelige ressurser</i>	Karakteristikk ved DNMs aktivister
<i>Andre ressursformer og ressursmobilisering</i>	Grad av effektiv mobilisering av materielle og sosial-organisatoriske ressurser

3 Metode

Utgangspunktet for denne studien er spørsmålene om hvordan og hvorfor Den nordiske motstandsbevegelsen har utviklet ulike uttrykk i Norge, Sverige og Finland. For å besvare disse spørsmålene på best mulig vis gjennomføres analysen som en sammenlignende casestudie. I det følgende kapittelet forklares metodiske valg som har blitt tatt på veien, datainnsamlingsprosessen og styrker og svakheter ved forskningsopplegget.

Forskningsdesign

Målet med å gjøre en sammenlignende casestudie er i denne oppgaven å videreutvikle kunnskapen om hvilke betingelser som potensielt kan påvirke militante bevegelsers uttrykk. For å forstå dette fenomenet bedre, lønner det seg derfor å sammenligne fenomenet med utgangspunkt i flere caser (Bryman, 2008, s. 58). For å berike kunnskapen pekes det på likheter og forskjeller på tvers av grenenes geografiske lokalisering (Grønmo, 2004, s. 403-405).

Allerede i innledningen ble det etablert at DNMs grener i Norge, Sverige og Finland blir benyttet som caser. Dette skyldtes at grenene har eksistert lengst og er størst i disse landene. Enhetene egner seg derfor godt for en komparativ undersøkelse over et tidsspenn på ti år. For å nøste opp i problemstillingen benyttes derfor strukturert, fokusert sammenligning (George & Bennett, 2004). På den ene siden er metoden «strukturert» fordi de samme variablene undersøkes på tvers av casene. På den måten standardiseres datainnsamlingen og muliggjør at funnene kan sammenlignes systematisk. På den andre siden er metoden «fokusert» fordi fokuset er rettet mot spesifikke aspekter ved casene. En tydelig innsnevring har derfor blitt gjort for å sikre at forklaringene som vektlegges kan bidra til å videreutvikle de teoretiske konseptene fra sosiale bevegelser-litteraturen (George & Bennett, 2004, s. 67-70; 77).

Styrker og svakheter ved casestudier knyttes ofte til casestudiens validitet. Styrken ved denne casestudien er dens indre validitet fordi forskningsopplegget gjør det mulig å dykke dypere inn i materialet og presentere et helhetlig bilde av konteksten DNM utfolder seg i. Indre validitet referer til hvorvidt resultatene er gyldige for utvalget eller fenomenet som undersøkes (Gerring, 2017, s. 195). Målet med å etablere sterk indre validitet er å sikre at funnene i analysekapittelet er meningsfulle for å forklare DNMs fremvekst og uttrykk i de nordiske landene.

Ytre validitet referer til hvorvidt resultatene kan overføres til andre utvalg eller situasjoner. Med andre ord - hvorvidt funnene er generaliserbare. Innenfor metodelitteraturen trekkes ofte ytre validitet fram som casestudiens største svakhet. Dette skyldes en antakelse om at studier som analyserer færre caser er utsatt for potensiell bias knyttet til studiens representativitet og at funnene derfor er vanskeligere å overføre til andre case (Gerring, 2017, s. 43). Gobo (2004, s. 422) advarer imidlertid mot å forveksle representativiteten ved en case med representativiteten til karakteristikken casene observerer. Til syvende og sist er målet med kvalitativ forskning å produsere kunnskap som kan anvendes utover den gitte studiesettingen og kaste lys over et overordnet fenomen (Gerring, 2017, s. 20; Malterud, 2001, s. 483; Shenton, 2004, s. 71). Med dette i mente bør det derfor understrekes at denne studien benytter etablerte teoretiske konsepter fra sosiale bevegelser-litteraturen som har til hensikt å være overførbare på tvers av kontekst. Til tross for at funnene fra denne analysen må forstås i lys av den individuelle konteksten DNMs grener opererer innenfor, kan de også bidra til å si noe mer generelt om hvilke mekanismer som spiller inn på militante bevegelses mobilisering og uttrykk.

Utfallsvariabelen

I denne oppgaven benyttes «most similar systems design», som tilrettelegger for en studie av to eller flere caser med relativt like bakgrunnsbetingelser, men med overraskende ulike utfall (Gerring, 2017, s. 79-81). I dette tilfellet studeres Den nordiske motstandsbevegelsen som en transnasjonal bevegelse som opererer med og innenfor relativt like systemer – de nordiske landene -, men som allikevel har utviklet ulike uttrykk i Norge, Sverige og Finland.

Utfallsvariabelen er derfor innrettet med sikte på å fange opp variasjonen i Den nordiske motstandsbevegelsens greners uttrykk. For å få til dette var det nødvendig å gjøre en kartlegging av bevegelsens grener og nøye avveininger av variabelens operasjonalisering. Til slutt landet jeg på en tredelt utfallsvariabel:

1) *Volum*: Denne indikatoren fanger opp grenenes utvikling i medlemstall og aktivitet. Variabelen er håndfast, kan tallfestes og egner seg godt for å studere utvikling over tid.

2) *Substans/Innhold*: Denne indikatoren fanger opp virkemidlene bevegelsene tar i bruk for å fremme sitt syn og refererer til aksjonsformer. Variabelen har til hensikt å måle hvordan

kontekstuelle betingelser kan påvirke DNMs handlingsvalg, og rommer alt fra propagandaspredning og flygebladutdelinger, til demonstrasjoner og voldsbruk.

3) *Posisjon*: Denne indikatoren gir et bilde av grenenes posisjon i et større landskap av andre aktører fra ytre høyre. I kartleggingen av DNMs grener viste det seg at grenenes interaksjon med andre aktører varierte. Målet med denne variabelen er derfor å fange opp denne variasjonen, som volum- og substansvariablene ikke tar høyde for.

Når det gjelder forklaringsvariabler ble en rekke forhold knyttet til politiske muligheter og innramming vurdert innledningsvis, før ressursmobiliseringskonseptet ble valgt på grunnlag av at det framstår som svært relevant og samtidig understudert. Videre bygger analysen og forklaringsvariablene på ressursrammeverket til Edwards og McCarthy (2004) som skiller mellom a) ressurstilgang, b) ressursformer og c) ressursmobilisering. Før de endelige forklaringsvariablene kunne utledes måtte også datagrunnlaget kartlegges for å få oversikt over hva slags informasjon som var tilgjengelig, og hva som eventuelt måtte samles inn gjennom intervjuer eller andre datakilder.

Datainnsamling

Det foreligger betydelig materiale om Den nordiske motstandsbevegelsen. For å ta i bruk dette materialet kreves det imidlertid at man går systematisk til verks for å hente ut relevant informasjon som kan benyttes til analyseformålet. Forskningsdesignet legger opp til at datamaterialet trianguleres. Det vil si at flere ulike datakilder benyttes for å studere et sosialt fenomen, slik at man kan kryssjekke funnene opp mot hverandre (Bryman, 2012: 717). I denne oppgaven har data fra førstehåndskilder, forskningsbidrag, nyhetsartikler, rapporter og intervjuer blitt benyttet som empirisk grunnlag. På denne måten kontrolleres dataene og konklusjon opp mot hverandre gjennom en kombinasjon av metodiske tilnærminger. Målet med denne tilnærmingen er å styrke oppgavens validitet ved å øke datainnsamlingens gyldighet (Jacobsen, 2005). I denne delen vil derfor dokumentanalysen og intervjuundersøkelsen beskrives.

Dokumentanalyse

Sentrale kilder om Den nordiske motstandsbevegelsen er undersøkt ved hjelp av dokumentanalyse. Denne datainnsamlingsmetoden ble benyttet til å gjennomgå innholdet i ulike kilder systematisk i henhold til forklaringsvariablene som ble utledet i teorikapittelet (se figur 1). Dokumenter defineres i denne sammenhengen bredt, og inneholder både førstehåndskilder og sekundærlitteratur. Fordelen med dokumentanalysen er at den tillater at man benytter en rekke ulike former for kilder og at kildene som analyseres ikke blir påvirket av datainnsamlingen eller analysen (Grønmo, 2004). Det er imidlertid viktig å nevne at alle kildene er skrevet for ulike formål, og at informasjonen senere har blitt hentet ut og sortert for å studere denne oppgavens problemstilling (Holme & Solvang, 1996).

På samme måte som at problemstillingen legger føringer for valg av forskningsdesign, påvirker problemstillingen også hvilke data som er relevant å benytte i analysen. Målet med å benytte dokumentanalyse er å fylle analysens forklaringsvariabler med innhold. Kategorisering av innholdet har derfor vært nødvendig for å samle inn sammenlignbare data (Jacobsen, 2005, s. 191). Hvilke kilder som benyttes i studien avhenger imidlertid av hvor det finnes nyttig og relevant informasjon og hvilke kilder som er tilgjengelige (Grønmo, 2004, s. 119). I tillegg må utvelgingen av data tilpasses for å oppfylle metodiske krav ved komparativ forskning. I sammenlignende studier må ekvivalensproblemer konsekvent tas i betraktning. Ekvivalens betyr likeverdighet, og er den viktigste forutsetningen for å sammenligne data. Ekvivalensutfordringer kan oppstå dersom man sammenligner enheter med ulik kultur, språk eller kontekst (Grønmo, 2004, s. 406-408). Blant enhetene i denne undersøkelsen har kulturelle og kontekstuelle ekvivalensutfordringer vært mindre fremtredende fordi forskjellene mellom landene i mindre grad er preget av dette. I tillegg tar enkelte variabler høyde for kontekstuell variasjon. Språklig ekvivalens har imidlertid bydd på noen utfordringer. Dette adresseres i gjennomgangen av det foreliggende datamaterialet.

Grunnet disse hensynene har gjennomføringen av dokumentanalysen vært relativt tidskrevende. Dette skyldes at dataene som er tilgjengelig om Den nordiske motstandsbevegelsen er svært spredte og må vurderes kritisk. I tillegg har analysen til tider blitt begrenset av at en del informasjonen er utilgjengelig. Den kommende delen vil derfor gjøre en kritisk gjennomgang av foreliggende datamateriale.

Foreliggende datamateriale og gjennomføring

Som nevnt, finnes det rikelig med datamateriale om Den nordiske motstandsbevegelsen. Den største utfordringen med å ta i bruk disse kildene har vært å samle og systematisere dataene for å skape et helhetlig og systematisk empirigrunnlag. I tillegg har dataene til tider vært uoversiktlige og motstridende. Dette skyldes at bevegelsen som studeres i denne oppgaven opererer klandestint og at mye relevant informasjon derfor er mindre tilgjengelig og tidvis krevende å analysere. Det har av den grunn vært nødvendig å benytte et stort antall kilder for å kryssjekke dataenes troverdighet og for å validere at informasjonen som oppgis i denne oppgaven er korrekt. Dataene har fortløpende blitt systematisert i henhold til forklaringsvariablene utledet i teorikapittelet.

Den nordiske motstandsbevegelsen jobber aktivt med å spre informasjon om seg selv og sin virksomhet på internett og i det offentlige rom. Tyngden av førstehåndskilder om Den nordiske motstandsbevegelsen er hentet fra DNMs ulike hjemmesider, arkiv, håndbok for aktivister og fra en bok som ble sluppet i forbindelse med organisasjonens «20-årsjubileum». Disse datakildene gir unik innsikt i en del av bevegelsens aktivitet, medlemsbase, hendelser over tid, virkelighetsoppfatning og refleksjoner. Utfordringene med disse kildene er imidlertid at de som regel alltid er skrevet for propagandaformål og derfor fremmer ensidig informasjon. Kildenes pålitelighet må med andre ord vurderes kritisk fordi de bærer ofte preg av overdrivelse. DNM ønsker tross alt å framstå som så store og innflytelsesrike som mulig, og dette reflekteres i innholdet.

Informasjon fra andre kilder er, som nevnt, svært spredt. For å få oversikt over større hendelser DNM har vært involvert i, har det derfor vært nødvendig å gjøre en gjennomgang av nyhetsartikler fra Norge, Sverige og Finland. Til dette formålet har søkedatabasene «Retriever», «A-tekst» og «Wayback Machine»³ blitt brukt for å kartlegge hendelser som har blitt omtalt i norske og svenske medier. På grunn av manglende kjennskap til det finske språket måtte imidlertid en annen fremgangsmåte benyttes for å få oversikt over relevante hendelser. Fordi Finland er et tospråklig land har jeg kunnet gjøre systematiske søk på sidene til den statlige mediekanalen Yle, som også publiserer på svensk og engelsk. I tillegg har kilder fra andre svensk- og engelskspråklige finske aviser som HBL og Helsinki Times blitt brukt. En del av disse nyhetsartiklene har dessuten kunnet bidra med omfattende kartlegginger av

³ Wayback Machine er et digitalt arkiv som gir brukere tilgang på arkiverte versjoner av nettsider.

organisasjonens medlemmer, ressurser og øvrig informasjon, og har derfor vært nyttige til flere formål enn kun å beskrive hendelser.

I tillegg er det gitt ut en rekke rapporter om Den nordiske motstandsbevegelsen i samtlige land. Disse rapportene har ofte ulike formål. Mange av rapportene er skrevet av sikkerhetsmyndigheter i forbindelse med trusselvurderinger eller av forskere som skriver på oppdrag fra myndigheter, organisasjoner eller seg selv. Disse kildene kan tilby troverdig informasjon, og har blitt brukt som empirisk grunnlag for å måle både utfallsvariabel og forklaringsvariabler i denne oppgaven. Tyngden av rapportene som har blitt brukt i denne oppgaven er imidlertid skrevet av antifascistiske nettsteder eller interesseorganisasjoner som Expo i Sverige, Anti-rasistisk senter og Monitor i Norge, samt Hate Speech International og Varis Verkosto i Finland. Disse kildene er blant de mest omfattende og oppdaterte dataene som er tilgjengelig om Den nordiske motstandsbevegelsen. Særlig Expo anses som en anerkjent kilde, og er kjent for å publisere nøyaktig og troverdig informasjon. Det bør allikevel presiseres at disse kildene har en politisk agenda, og jobber for å eksponere eller forebygge høyreekstremisme og radikalisering. Enkelte av disse nettstedene har dessuten en tendens til å eksponere enkeltpersoner i større grad enn hva jeg selv er villig til å gjøre i denne oppgaven. Det skyldes at jeg er nødt til å følge UiOs og NSDs personvernsreglement og forskningsetiske retningslinjer. Derfor oppgis kun identiteten til DNMs mest sentrale medlemmer, som har eksponert seg selv og vært villige til å tre frem i det offentlige søkelyset i nyere tid.

Til tross for at Den nordiske motstandsbevegelsen i liten grad er forsket på, finnes det noen akademiske bidrag skrevet av forskere i samtlige av utvalgslandene. Denne informasjonen er stort sett deskriptiv og har vært til stor hjelp i analysens empirikapittel. Bidragene kan vurderes som pålitelige og objektive, og styrker derfor analysens indre validitet. De største utfordringene som har oppstått i forbindelse med datainnsamlingen fra akademiske bidrag har vært at omfattende og svært relevante kilder om DNM i Finland kun finnes på finsk. For å få tilgang på denne informasjonen måtte jeg derfor i første omgang benytte Google Translate for å hente ut essensen av innholdet. Deretter verifiserte jeg informasjonen ved å ta personlig kontakt med artikkelforfatteren, for på den måten å være sikker på at informasjonen var oversatt riktig.

Som med all metodebruk finnes det også fallgruver i bruken av dokumentanalyser. Grønmo (2004) peker på at forskeren risikerer å få et skjevt utvalg av kilder dersom han eller hun ikke har et bevisst forhold til hvordan dataene systematiseres og at teoretiske forventninger ikke skal legge føringer for hvilke data som samles inn. For å unngå dette har George og Bennetts (2005)

strukturerte, fokuserte metode blitt tatt i bruk. Av samme årsak må også dataene tolkes fra ulike vinklinger, slik at viktige perspektiver ikke utelates og kildekritisk forståelse utvises (Grønmo, 2004). I denne oppgaven forsøkes det å gjøre opp for dette ved å kritisk gjennomgå dataene som er benyttet i oppgavens analysekapittel.

Intervjuer

Til tross for at det eksisterer en rekke kilder om Den nordiske motstandsbevegelsen, ble det raskt tydelig at en del informasjon kunne samles inn mer effektivt fra personer med kompetanse på feltet eller kjennskap til Den nordiske motstandsbevegelsen. Det er flere årsaker til at intervjuer ble vurdert som et nyttig metodisk grep i datainnsamlingsprosessen. For det første kan intervjuer gi viktig innsikt ved å identifisere kausale mekanismer som ikke er like enkle å avdekke gjennom andre former for datainnsamling (Mosley, 2013, s. 5). Intervjuene ga dessuten en mer helhetlig oversikt over relevant informasjon om DNM i de nordiske landene. For det andre kunne intervjuene benyttes til mer tidseffektiv datainnsamling og ga tilgang på betraktninger som ikke er drøftet i skriftlige kilder.

Dataene som ble samlet inn gjennom intervjuer har både blitt brukt som en del av forarbeidet for å sortere ut hvilke forklaringsvariabler som er mest hensiktsmessige å inkludere i analysen og som en av flere datakilder i analysen. Denne delen vil derfor beskrive hvordan informantene ble identifisert, i tillegg til å gjøre en gjennomgang av hvordan intervjuundersøkelsen ble innrettet og gjennomført.

Identifiseringen av informanter

Ettersom formålet med intervjuene er å samle inn mer informasjon om Den nordiske motstandsbevegelsen, må informantene ha god innsikt i tematikken og kjennskap til DNM. Identifiseringen av informanter er basert på Beckmann og Halls (2013) bidrag om eliteintervjuer. Målet med å benytte denne formen for utvelging av informanter er først og fremst å høste av informantenes kompetanse (Beckmann & Hall, 2013, s. 198). Derfor ble verken antall informanter eller representativitet vektlagt stor betydning i identifiseringsprosessen av informanter. Hensikten var snarere å intervju informanter som

hadde relevant kunnskap om bevegelsen i landene som studeres i denne oppgaven. Av den grunn tok jeg kontakt med både journalister og forskere som har fulgt DNM over lengre tid, og som derfor kan forventes å bidra med nyttige innspill. Utvelgelsen av informanter ble gjort etter råd fra veileder, som tipset om aktuelle informanter og oppga kontaktinformasjon etter avtale. Fra Norge ble to journalister som har kartlagt organisasjonen intervjuet. Fra Sverige intervjuet jeg en researcher fra Tidsskriftet Expo som har fulgt bevegelsen i Sverige i en årrekke. Fra Finland ble en forsker og en journalist fra Yle intervjuet. En liste over informanter finnes i Vedlegg 3.

Gjennomføring av intervjuer

I forkant av intervjuene var det viktig å sette seg godt inn i tematikken for intervjuundersøkelsen. Dette var et nyttig grep for å få oversikt over hvilken informasjon som var nødvendig å samle inn, stille gode oppfølgingsspørsmål og for å gi intervjuobjektene inntrykk av at det var rom for å oppgi detaljert informasjon. Dette gjorde det også enklere å følge opp informasjonen i etterkant av intervjuet, fordi en del av dataene kunne ses i sammenheng med annen data som allerede var samlet inn (Gallagher, 2013, s. 194-195). Å kontrollere informasjonen fra intervjuene opp mot andre kilder var dessuten nyttig for å trianguleringsformål, som nevnt tidligere i dette kapittelet.

Intervjuene ble gjennomført som semi-strukturerte eliteintervjuer. Denne intervjustilen ble vurdert som hensiktsmessig fordi slike opplegg både kan høste fordeler fra åpne etnografiske intervjuer, ved å tilby mer fleksibilitet, og samtidig muliggjør hypotesetesting, fordi lignende spørsmål stilles til alle informantene. Dette styrker datainnsamlingens reliabilitet. Fordelen med denne intervjustilen er at forskeren får mulighet til å tilpasse intervjuet til konteksten for å få detaljerte svar, og å følge opp informantens svar ved behov (Bryman, 2016, s. 466-467; Leech et al, 2013, s. 210). I tillegg tillater det semi-strukturerte formatet at spørsmålsrekkefølgen omrokeres underveis, dersom det må til for å skape en mer naturlig flyt eller for å tilpasses informantens svar (Bryman, 2014, s. 468). For å styrke dataenes sammenligningsgrunnlag ble den samme intervjuguiden brukt som mal, og spørsmålene formulert relativt likt til alle informantene (Bryman, 2014, s. 468).

Intervjuene ble gjennomført i tidsrommet mellom 29. januar og 3. februar 2019. Informantene ble kontaktet i henhold til Beckmann og Halls råd (2013, s. 202). Først ble en skriftlig forespørsel sendt ut og opplegget for intervjuundersøkelsen forklart. I tillegg ble et formelt informantbrev lagt ved, som ga en fyldigere beskrivelse av intervjuundersøkelsen, databehandlingen og informantens formelle rettigheter (Se Vedlegg 1). Videre ble tidspunkter og intervjusted avtalt via e-post og spørsmål fra informanter ble besvart.

Intervjusettingen varierte fra intervju til intervju. Det første intervjuet ble gjennomført per telefon, det andre intervjuet over Skype, intervju nummer tre og fire ble gjort i egen person i Oslo og det siste intervjuet ble gjennomført over Facetime. Variasjonen i intervjusettingen skyldtes stor geografisk spredning. Alle informantene samtykket til at intervjuet ble tatt opp på båndopptaker. Én informant ønsket å være anonym. Samtlige av informantene ønsket også å kontrollere eventuelle sitater i ettertid, og har gitt sin godkjenning før publisering. I etterkant har intervjuene blitt transkribert. Båndopptak og transkripsjon har blitt brukt for å sikre at informasjonen fra intervjuene gjengis så nøyaktig som mulig. Transkriberingen har løst fulgt en transkripsjonsmal gitt ut av NOTA-prosjektet ved Universitetet i Oslo (Hagen, 2005), blitt skrevet inn i Word og oppbevart på en UiO-bruker med passordkrav for å ivareta konfidensialitetskrav.

Noen mindre utfordringer kan tenkes å ha preget datainnsamlingen som ble gjort gjennom intervjuer. En hemsko med intervjuer som ikke utføres gjennom fysisk tilstedeværelse er at det kan gjøre det mer krevende å bygge opp en god og tillitsfull relasjon mellom intervjuer og informant. I tillegg kan denne formen for kommunikasjon by på tekniske utfordringer. I ett intervju oppstod det for eksempel midlertidige problemer på grunn av dårlig internettforbindelse. I et annet intervju var lyden på båndopptaket preget av en del støy. Begge disse problemene ble håndtert der og da, og har ikke påvirket resultatet. En siste utfordring var å intervju informanter som snakket svensk. Situasjonen krevde at jeg, som snakket norsk, enkelte ganger måtte oversette ord eller omformulere spørsmål. Meningsinnholdet forble imidlertid det samme. Ett intervju ble også gjennomført og transkribert på engelsk. Derfor har det vært desto viktigere at informantene gikk god for sitater i etterkant av intervjuene, for å være sikker på at innholdet er riktig oversatt.

Intervjuguiden⁴

Intervjuguiden inneholder praktisk informasjon til informanten, temaer som adresseres i løpet av intervjuet, noen spesifikke spørsmål og enkelte oppfølgingsspørsmål. Intervjuguiden ble innledet med en introduksjon. Introduksjonen er basert på råd fra Beckmann og Halls bidrag om eliteintervjuer (2013, s. 203). Denne delen er vesentlig for å gi informanten informasjon om egne rettigheter, forskningsetiske prinsipper og for å framkalle samarbeid (Blair et al, 2014, s. 210). I introduksjonen gjentas derfor formålet med intervjuet, hvorfor informantene kan bidra med å oppfylle formålet med undersøkelsen, samt praktiske opplysninger om blant annet anslått tid og databehandling. I tillegg ble eksplisitt samtykke til at samtalen ble tatt opp på bånd innhentet, og informantene fikk mulighet til å velge om de ønsket å være anonyme eller ikke. Informantene fikk også mulighet til å stille spørsmål før intervjuet formelt ble satt i gang. Omtrentlig intervjutid ble på forhånd anslått å være mellom 45-60 minutter, som antas å være nok tid til at informanten får besvart spørsmålene uten å miste konsentrasjonen (Fink, 2003, s. 16).

I utformingen av intervju spørsmålene ble det vektlagt at spørsmålene skulle være klart og enkelt formulert og logisk relatert til undersøkelsens formål. Målet var å tydelig kommunisere hva slags informasjon jeg var ute etter (Blair et al, 2014, s. 172). Så langt det lot seg gjøre, forsøkte jeg også å unngå ledende eller vanskelige formuleringer, og samtidig få stilt spørsmål om ulike temaer som drøftes i oppgaven. I tillegg ble det gjort en avveining mellom hensynet til kontroll og fleksibilitet. Den samme intervjuguiden ble derfor brukt som mal i alle intervjuene for å sikre sammenligningsgrunnlaget i undersøkelsen. Samtidig tillot intervjuguiden fleksibilitet til å følge opp informantens svar, slik at viktig informasjon ikke ble utelatt (Leech et al, 2013, s. 210). Dette bidrar til å styrke intervjudataenes validitet, men kan samtidig svekke svarenes reliabilitet og sammenligningsgrunnlag. For å forsøke å minske denne effekten ble oppfølgingsspørsmål stilt der det var hensiktsmessig. På den måten kunne jeg sørge for at alle informantene adresserte omtrent den samme tematikken.

Intervjuguiden inneholder femten spørsmål og er inndelt i ulike temadeler basert på oppgavens forklaringsvariabler. Intervjuobjektene ble opplyst om temaet før spørsmålene ble stilt, og overganger er benyttet der det anses som naturlig for å forbedre flyten. Hensikten med temainndelingen er å gjøre det enklere for informanten å fokusere på det intervjueren ønsker å

⁴ Den originale intervjuguiden finnes i Vedlegg 2

få svar på (Beckmann & Hall, 2013, s. 204-205). I første temadel bes informantene om å fortelle mer generelt om Den nordiske motstandsbevegelsen, bevegelsens fremvekst, medlemmer og utvikling over tid. Det første spørsmålet er et typisk *grand tour*-spørsmål, fordi det ber intervjuobjektet om å fortelle fritt om Den nordiske motstandsbevegelsen. Denne typen spørsmål er den nyttigste og mest brukte spørsmålsformen i møte med eliteinformanter fordi det tillater intervjuobjektet å dele fritt av sin kunnskap (Leech et al, 2013, s. 2016). Disse spørsmålene har til hensikt å fungere som en «icebreaker» for å få samtalen i gang, og som en naturlig overgang til mer spesifikke spørsmål. Derfor lønnet det seg å begynne med mer generelle spørsmål som intervjuobjektet med stor sikkerhet kan si noe om (Blair et al 2014: 223-224).

Videre ble temaer knyttet til mediedekningen av Den nordiske motstandsbevegelsen, samt bevegelsens politiske muligheter og ressurser adressert. Formuleringen «i hvilken grad» benyttes i en rekke av spørsmålene for å få informanten til å reflektere rundt spørsmålet som stilles og for å unngå ja-siing (Blair et al, 2014, s. 206). Til noen av spørsmålene er oppfølgingsspørsmål forberedt, i tilfelle informanten ikke adresserte enkelte aspekter ved spørsmålet. «Hvorfor»-spørsmål er bevisst unngått fordi slike spørsmål har en tendens til å virke ledende (Beckmann & Hall, 2013, s. 197).

Avslutningsvis fikk informanten mulighet til å tilføye informasjon, dersom han eller hun opplevde at relevant informasjon ble utelatt. Hensikten med dette spørsmålet er å sikre at relevant bakgrunnsinformasjon ikke utelates og at informanten sitter igjen med en opplevelse av å ha bidratt med sin kunnskap (Leech et al, 2013, s. 218). Dette spørsmålet viste seg å være nyttig for å hente inn informasjon som ikke ble fanget opp i de forhåndsformulerte spørsmålene.

Det bør imidlertid understrekes at intervjuguiden bærer preg av at intervjuene ble utført før avgrensningene knyttet til forklaringsvariablene ble gjort. Intervjuguiden inneholder derfor spørsmål relatert til teoretiske konsepter som politiske muligheter og innramming, som senere ble utelatt fra analysen. Dersom denne avgrensningen hadde blitt gjort tidligere kunne intervjuguiden lagt opp til enda mer konkrete spørsmål for å måle variablene tilknyttet ressursmobilisering. Intervjuene har derfor blitt brukt som en del av forarbeidet i utledningen av endelige forklaringsvariabler. I tillegg har mye relevant informasjon blitt inkludert i analysen.

4 Den nordiske motstandsbevegelsen

Den nordiske motstandsbevegelsen (DNM) regnes i dag som den største høyreekstreme organisasjonen i Norden. Den nasjonalsosialistiske bevegelsen vokste frem og har sitt hovedsete i Sverige, men har de siste årene jobbet aktivt med å rekruttere nye medlemmer fra alle de nordiske landene. I Norge, Sverige og Finland har DNM tidvis tatt stor plass i mediebildet, til tross for at organisasjonen kun består av noen hundre aktive medlemmer (NRK, 2017a; Yle, 2016a; 2016b; ETC, 2017). Dette skyldes i stor grad bevegelsens radikale verdensbilde og tendens til å tøyne demokratiets og rettsstatens grenser ved aktivt å trakassere, bruke vold og true meningsmotstandere og politi. Organisasjonen skiller seg også fra lignende bevegelser i de nordiske landene ved å være bedre organisert og mer radikale i sitt uttrykk.

For å besvare problemstillingen er det først nyttig å beskrive hvordan organisasjonen har vokst frem, hva bevegelsen står for og hvordan DNM går fram strategisk for å spre sitt budskap. Målet med denne gjennomgangen er å gi et helhetlig bilde av bevegelsen, før vi beveger oss videre og peker på hvordan DNMs grener har utviklet ulike uttrykk i de nordiske landene.

Hvordan vokste bevegelsen fram?

Den nordiske motstandsbevegelsen opphav kan spores tilbake til Sverige i 1997. Under navnet *Svenska Motståndsrörelsen* (SMR) ble bevegelsen dannet av aktivister som tidligere hadde tilknytning til nettverket *Vitt Ariskt Motstånd* (VAM), tidsskriftet *Folktribunen* og ungdomsbevegelsen *Nationell Ungdom* (Mattsson, 2018, s. 4). Vitt Ariskt Motstånd fikk på 1990-tallet mye medieoppmerksomhet for kontroversielle politiske ytringer, propagandaspredning og voldshandlinger som endte i fengselsstraff for noen av organisasjonens aktivister (Löow, 2015, s. 48-49). Nettverket eksisterte mellom 1991-1994 og var tungt inspirert av bøkene til den amerikanske forfatteren og skikkelsen i «White Power»-bevegelsen William Pierce, samt den voldelige amerikanske terrorgruppen *The Order* (Löwander, 1997, s. 90). Den første lederen for den svenske motstandsbevegelsen, Klas Lund, var på starten av 1990-tallet en sentral figur i VAM. Etter seks års soning i forbindelse med et ran på starten av 1990-tallet slapp han av fengsel. I løpet av soningen hadde Lund gjort seg opp nye tanker om hvordan en ideell bevegelse burde utformes for å overleve i det svenske

landskapet (Löow, 2015, s. 70). Lund tok med seg både lærdom og nettverk fra tiden i VAM da han i 1997 skulle etablere og lede *Svenska motståndsrörelsen*.

Nationell Ungdom (NU) var, på den andre siden, en ungdomsorganisasjon som i 1995 først ble grunnlagt under navnet *Oberoende Unga Nationalister*. Ungdomsbevegelsen brøt med imaget som rådet om den nynazistiske skinhead-kulturen. Nationell Ungdom tillot ikke narkotika og forsøkte i starten å framstå som et «seriøst» alternativ, inspirert av mer stuerene aktører som Sverigedemokratene (SD). I 1997 ble imidlertid første utgave av tidsskriftet *Folktribunen* utgitt, og klargjorde bevegelsens radikaliserings og overgang til et raserevolusjonært budskap. Ungdomsbevegelsen valgte allikevel å holde på de strenge medlemskravene gjennom åndelige skoleringer, friluftaktiviteter for å oppfostre sterk og sunn ungdom, samt ved å intervju medlemmer før de fikk ta del i bevegelsen (Expo, 2014). Ungdomsorganisasjonen ble oppløst i årsskiftet 2005/2006, ifølge DNM for å minske skillene mellom yngre og eldre aktivister (DNM, 2018, s. 72). Den danske antifascistiske forskningsgruppen Redox (2017) oppgir imidlertid at oppløsningen av NU angivelig skyldtes en maktkamp mellom ungdomsbevegelsen og SMR, som førte til at ledelsen i NU forlot bevegelsen. På dette tidspunktet ble også tyr-runen⁵, som hadde vært symbolet til Nationell Ungdom, tatt i bruk som symbol for hele organisasjonen (DNM, 2018, s. 72).

Folktribunen var fra 1998 til 2002 underlagt SMR som et tidsskrift og fungerte i denne perioden som organisasjonens kommunikasjonskanal (Mattson, 2018, s. 4). Tidsskriftet introduserte leserne for forbilder som William Pierce, som på 1980-tallet skrev fiktive romaner om raserevolusjon i USA, og den rumenske fascistlederen Corneliu Codreanu, som i mellomkrigstiden drev den voldelige fascistiske organisasjonen St. Mikael's legionærer, og ofte blir omtalt som fascistenes Che Guevara. Codreanus bevegelse drømte om å bygge opp en ny nasjon styrt av en elitistisk «sekt». Kun hengivne mennesker fikk bli medlemmer, og det ultimate offeret var å dø for saken. Medlemskapsidealet ble forsøkt videreført i Den svenske motstandsbevegelsen. Tidsskriftet ble brukt for å spre antidemokratiske budskap og inspirere nye radikale og offervillige nasjonalsosialister (Expo, 2014). Folktribunens første redaktør ble Klas Lund, som i den tredje utgaven av tidsskriftet annonserte den svenske motstandsbevegelsens etablering i Sverige. Om medlemskravet hadde han følgende å si:

⁵ Tyr-runen er et symbol som har opphav i norrøn mytologi og opprinnelig betyr «kamp» og «seier». Symbolet har senere blitt tatt i bruk av tyske SS og nynazistiske grupperinger (Steen, 2017).

Ingen man kan gå med i motståndsrörelsen om han inte kan eller är beredd att (med våld) försvara sig själv, sin familj, sin organisation eller sina kamrater om så är nödvändigt [...] Veklingar och fegisar har ingen plats hos oss. Ingen ska kunna undfly sin manliga plikt. (DNM, 2018, s. 9).

På tross av interne stridigheter om hvordan den svenske motstandsbevegelsen skulle organiseres, ble grunnlaget for bevegelsens organisatoriske struktur og ideologi utformet mot slutten av 1990- og starten av 2000-tallet. Det høyreekstreme miljøet i Sverige var i SMRs oppstartsfase kjennetegnet av små, løst sammenknyttede nettverk, og flere av aktørene mislyktes i å få fotfeste og reelle påvirkningsmuligheter. Den svenske motstandsbevegelsen skilte seg derfor ut som en bedre organisert og ideologisk fundert bevegelse, med sterkt fokus på lederskap og strenge krav til medlemmer. Etter hvert ble også DNMs mål om å opprette en raseren pan-nordisk nasjon formulert. Den svenske grenen jobbet derfor aktivt for å utvide organisasjonen geografisk og opprette grener i de øvrige nordiske landene. På papiret byttet SMR navn til *Den nordiske motstandsbevegelsen* i årsskiftet 2015/2016 (Mattsson, 2018, s. 4). I praksis har bevegelsen anvendt navnet siden et første forsøk på å opprette en søsterorganisasjon skjedde i Norge i 2003 (DNM, 2018, s. 69).

Nyheten om opprettelsen av en norsk gren ble i 2003 lansert av Klas Lund i en artikkel i SMRs nye tidsskrift *Nasjonell Motstånd* under tittelen «Två folk – en kamp». Den norske søsterorganisasjonen ble drevet av resterende medlemmer av den kontroversielle nynazistiske grupperingen *Boot Boys*. Parallelt med at *Boot Boys* ble lagt ned, tok en sentral skikkelse fra *Boot Boys* over ledelsen for den nye grupperingen, som byttet navn til *Den norske motstandsbevegelsen*. Den norske grenen mottok støtte og materiell fra det svenske miljøet (DNM, 2018, s. 69-70), og hentet inspirasjon til å starte opp en ungdomsavdeling kalt *Nasjonal Ungdom*, som kort tid etter forsvant (Bjørge & Gjelsvik, 2018, s. 69). Den gangen ble det uttalt at grupperingen nå framstod som en mer samlet organisasjon, og at kjernepersonene hadde byttet ut «øl og vold»-imgaget med ideologi og rasekamp (Aftenposten, 2003). Den nyopprettede norske bevegelsen fikk imidlertid en krevende oppstart da to av lederne for den norske grenen ble dømt for bankran og måtte sone lengre tid i fengsel. I ettertid ble det stille fra den norske motstandsbevegelsen (Bjørge & Gjelsvik, 2018, s. 69). I 2006 skal det angivelig ha skjedd en splittelse blant de resterende medlemmene i den norske grenen, og store deler av medlemsbasen falt fra (DNM, 2018, s. 69). Sentrale skikkelser satt dessuten fremdeles fengslet, og bevegelsen manglet et fungerende lederskap. DNM i Norge opphørte derfor kort tid etterpå. Først i 2011

ble den norske motstandsbevegelsen reetablert med nytt lederskap. Denne gangen måtte grenen bygges opp fra grunnen av Haakon Forwald, som hadde færre forbindelser til et større miljø i Norge. Grenen har derfor vært svært avhengige av støtte fra den svenske bevegelsen (Ravndal, 2018, s. 778).

I 2008 ble den finske motstandsbevegelsen dannet. Initiativtakerne hadde tidligere hatt tilknytning til blant annet det høyre-radikale finske partiet Sannfinnene, internasjonale høyreekstreme nettverk som Casa Pound i Italia, i tillegg til nazistiske forum på Internett. Grunnleggeren av den finske grenen, Esa Henrik Holappa, hadde i forkant brevvekslet med Richard Scutari, en amerikansk veteran og aktivist i den amerikanske «White Power»-bevegelsen, som oppfordret han til å ta kontakt med lederne for den svenske motstandsbevegelsen (Expo, 2016a). Etter å ha vært i kontakt med den svenske grenens ledelse i en lengre periode fikk Holappa klarsignal om å danne den finske motstandsbevegelsen høsten 2008. Holappa befant seg imidlertid i USA i oppstartsfasen, og mottok derfor hjelp fra lokale finske aktivister og erfarne skikkelser fra den svenske grenens ledelse til å stable bevegelsen på bena (DNM, 2018, s. 95-96). I intervjuet med den finske journalisten Marko Hietikko kom det også fram at den finske grenen i begynnelsen var splittet mellom fascistiske og nazistiske fløyer (2019). Til forskjell fra den svenske søsterorganisasjonen, hadde den finske grenen fra starten en mer utydelig ideologisk profil.

Hva står DNM for?

Den nordiske motstandsbevegelsen skiller seg fra andre organisasjoner på ytre høyre fløy i Norden ved aktivt å ta i bruk begrepet «nasjonalsosialisme» om sin ideologi. Til å begynne med var ikke DNM like åpne om sitt nasjonalsosialistiske ståsted. I 2006 avholdt imidlertid ledelsen for den svenske motstandsbevegelsen et møte der de bestemte seg for å innføre nasjonalsosialismen som organisasjonens offisielle ideologi (DNM, 2018, s. 68). Bevegelsen beskriver seg i dag som «en revolusjonær nasjonalsosialistisk kamporganisasjon», og trekker fram nazistiske figurer som Adolf Hitler og Rudolf Hess som forbilder (Frihetskamp, 2018a; DNM, 2018). DNMs ideologi er på mange måter en fortsettelse av den tyske mellomkrigstidens nazisme (Mattsson, 2018, s. 6).

Begrepet «nasjonalsosialisme» ble introdusert i 1875 av den tyske filosofen Augén Dühning som et svar på de sosiale problemene i industrisamfunnet (Kolden, 2013, s. 275). I dag forbindes nasjonalsosialismen imidlertid med den tyske nazismen og ideologiens tankegods formulert av Adolf Hitler i hans selvbiografiske bok «Mein Kampf» fra 1925. Konsepter som rase og livsrom (*lebensraum*), som av Payne og Hagtvedt (1995, s. 157; 2012, s. 115) beskrives som hjørnesteiner i Hitlers verdensbilde, kan gjenkjennes i organisasjonens forestilling om at all historie, statsdannelse og kulturutvikling er en del av en rasekamp der naturen selv har delt mennesker inn i distinkte raser med ulike kvaliteter og ulik verdi. Rasetanken er også fundamentet for ideen om livsrom, som på 30- og 40-tallet kom til uttrykk gjennom Hitlers idé om å skape en sterk germansk rasekerne i Mellom-Europa (Hofer, 1978), og som i dag kan gjenkjennes i DNMs visjon om å opprette en raseren nasjon i Norden (Frihetskamp, 2018a; Nordfront, 2018). I DNMs håndbok for aktivister oppfordres bevegelsens aktivister til «å leve nasjonalsosialismen», som ifølge DNM er den eneste måten å gjenvinne rasens opprinnelige styrke og overvinne fienden (Lindberg et al, 2016).

Andre elementer ved den nasjonalsosialistiske ideologien er også lett gjenkjennelige i Den nordiske motstandsbevegelsens ideologi. DNM dyrker konservative synspunkter knyttet til prøyssiske dyder som plikt og lydighet. I tillegg ønsker bevegelsen å ta et oppgjør med den etablerte orden ved å være revolusjonær og utopisk i sitt forsøk på å etablere et nytt og fullkomment samfunn, organisert gjennom et totalitært og militarisert styresett. Visjonen for den nye nordiske nasjonen er å opprette en sterk nasjonalsosialistisk stat med folkestyre og kompetente ledere i ansvarsposisjoner. DNM ønsker også å innføre en rettsstat med en folkedomstol som skal straffe «folkeforræderi» (Nordfront, 2018).

Det nasjonalsosialistiske naturfokuset er fremtredende i organisasjonens syn på lover og regler som naturskapte. Også motstanden mot feminisme, homofili og «raseblanding» begrunnes i standpunkter som at naturen har skapt to kjønn og mennesker med ulike utseender, og at en derfor ikke bør bestride naturens lover (Frihetskamp, 2018a). Krass kritikk rettes i tillegg mot «kulturmarxismen», kapitalismen og materialismen, som i DNMs håndbok omtales som «antikultur» som brukes for å villedde befolkningen med nye ideer som strider med naturlovene (Lindberg et al, 2016, s. 11).

Den klassiske nasjonalsosialismen kan også gjenkjennes i vektleggingen av naturalistiske og religiøse trekk (Frøland, 2018, s. 36). DNMs fokus på «raserenselse» av det ariske blod fremmes gjennom dualistiske beskrivelser av en framtidig rasekrig mellom arieren og jøden,

som portretteres som to motpoler mellom godhet og ondskap. Den nordiske motstandsbevegelsen er overbevist om at det pågår en rasekamp som den nordiske rasen enten kan gå seirende eller tapende ut av. Konspirasjonen bunner i en idé om at «den globale sionistiske eliten» forsøker å forlede det nordiske folket fra rasekampen gjennom kapitalisme og sosialisme. Videre beskyldes jødene for å stå bak spredningen av humanistiske verdier som tillater andre raser å bosette seg i de nordiske landene. Som et ledd i motstanden mot «den sionistiske eliten» fremmer DNM en idé om å opprette en raseren nordisk nasjon med felles forsvar, valuta, sentralbank (Frihetskamp, 2018a).

Den nordiske motstandsbevegelsen er også negativt innstilt til internasjonal påvirkning, og ønsker å forlate institusjoner som EØS og NATO i Norge og EU i Sverige og Finland. Bevegelsen uttaler på sine nettsider at de ønsker å stoppe innvandring til Norden og sende majoriteten av ikke-etniske nordeuropeere eller beslektede folkeslag tilbake til sine hjemland eller nærområder. I tillegg vil DNM ta et oppgjør med massemedier, som hevdes å opptre folkefiendtlig, skape et moderne samfunn i harmoni med naturens lover, samt innføre allmenn verneplikt og ekspandere det nordiske forsvaret (Nordfront, 2018; Vastarinta, 2018).

Hvordan organiseres DNM?

Frem til 2015 opererte grenene under navnene *Den norske motstandsbevegelsen*, *Svenska Motstånds rörelsen* og *Soumen vastarintaliike*. I årsskiftet 2015/2016 ble imidlertid grenene i Sverige, Finland, Norge, Danmark og senere Island samlet under paraplybetegnelsen *Den nordiske motstandsbevegelsen* (Mattsson, 2018). Bevegelsen er hierarkisk oppbygd, og samtlige ansvarsposisjoner tildeles basert på kompetanse, lojalitet og offervilje. Øverst i hierarkiet finner man den nordiske lederen, som også er leder for den svenske grenen, Simon Lindberg. Lindberg fungerer i tillegg som leder for Nordenrådet. Nordenrådet er ansvarlig for å ta avgjørelser som angår alle de nordiske grenene og består av ledende representanter fra de ulike landene (Lindberg et al, 2016, s. 24).

På nasjonalt plan ledes hvert land av en leder og et riksråd. Lederens avgjørelser tas etter diskusjon i Riksrådet, men lederen har også mandat til å ta avgjørelser på egenhånd ved behov. Riksrådet utfører oppgaver innen blant annet administrasjon og propaganda. Ledelsen i de ulike nordiske landene har til en viss grad autonomi, men plikter å følge bevegelsens overordnede

retningslinjer. Hvert land er i tillegg oppdelt i reder som ledes av en operativ redesjef som rapporterer til lederen for sitt land. Redene omfatter større geografiske områder. Innad i redene organiseres aktivistene inn i «kampgrupper» som aktivt trener på fysisk kamp. Kampgruppene ledes av en gruppesjef (Lindberg et al., 2016, s. 25).

Også medlemskap i bevegelsen er inndelt i hierarkiske nivåer. Den aller høyeste medlemsgraden kalles «Edsvoren», og omtales en som «sverger til en livslang ed om å fullføre kampen for vårt folk under tyrrunens fane – til seier eller død» (Lindberg et al, 2016, s. 25). Kun et fåtall aktivister får denne utmerkelsen, og det kreves at aktivisten har vært plettfritt aktiv i flere år, består en fysisk test og har utvist mot, lojalitet og offervilje (NRK, 2017a). Videre deles medlemskapsformene inn i økonomisk støttemedlem, medlem og aktivist. Økonomiske støttemedlemmer er bevegelsens passive støttespillere, som bidrar med et valgfritt beløp mellom 500-1500 kroner per år. For å bli medlem er man nødt til å søke om medlemskap, delta på et informasjonsmøte og betale en årlig medlemsavgift på mellom 500-1500 kroner. Som aktivist forventes aktiv deltakelse i organisasjonens aktiviteter. Bevegelsen stiller krav til at aktivister skal være fylt 16 år, betaler en månedskontingent på mellom 100-300 kroner og er i god fysisk form. Aktivistene skal ideelt sett være åpne om sin tilknytning til organisasjonen og mottar poeng i bevegelsens interne poengsystem for utadrettede aktiviteter (Lindberg et al, 2016, s. 25; Motstandsbevegelsen, 2018a; 2018b).

DNMs sterke fokus på hierarki og intern kontroll kommer til uttrykk gjennom strenge krav til bevegelsens aktivister. I DNMs håndbok for aktivister listes opp en rekke leveregler som aktivisten skal strebe etter å etterleve. Levereglene vektlegger at aktivistene skal ta avstand fra en kapitalistisk livsstil og det de omtaler som sionistiske og antikulturne produkter som for eksempel Coca Cola, Hollywood-filmer og populærmusikk. Helst skal også aktivistene ta avstand fra alkohol og nikotin. DNM har på papiret nulltoleranse for narkotikabruk, og tillater heller ikke medisinsk behandling av psykisk sykdom. Videre forventes det at en aktivist skal vie sitt liv til kampen. Å ha en karriere ved siden av livet som nasjonalsosialist anses derfor som urealistisk. En jobb ved siden av aktivisttilværelsen skal derfor kun være et middel for å forsørge seg selv og sin familie. Aktivistene kan heller ikke være av utenomeuropeisk opphav (Lindberg et al, 2016, s. 10-13).

Hvordan går DNM fram for å spre sitt budskap?

Den nordiske motstandsbevegelsen har i stor grad basert sin aktivisme på spredning av propaganda. I DNMs håndbok omtales propagandastrategien som et ønske om «å opplyse folket om hvilke farer som truer Norden og de nordiske folkenes eksistens, samt opplyse om nasjonalsosialismen og nødvendigheten av vår kamp» (Lindberg et al, 2016, s. 30). Formålet er å rekruttere nye medlemmer og å styrke organisasjonen. Bevegelsen er opptatt av å framstå som sterke, idealistiske og aggressive, og ønsker å gjøre seg kjent og beryktet som en urokkelig og fanatisk kraft (Lindberg et al, 2016, s. 30).

På sine hjemmesider produserer grenene artikler, notiser, kamprapporter, podcast, radioprogrammer, i tillegg til annonser og salg av materiell. Her beskriver organisasjonens verdenssyn og ideologi, og gir besøkende informasjon om medlemskap og donasjonsmuligheter. I tillegg produserer gruppen artikler som tar for seg problemstillinger eller hendelser som oppfattes som aktuelle. Kamprapportene skildrer DNMs aktiviteter, som flygebladutdelinger, demonstrasjoner og interne møter. Gruppens bruk av propaganda begrunnes i behovet for å forberede den nordiske befolkningen på en fremtidig rasekrig (Nordfront, 2018).

Bevegelsen benytter lav-skala psykologisk krigføring og trusler for å skremme og tie sine fiender. I tillegg trener bevegelsen aktivt på og oppsøker voldelige konfrontasjoner med politiet og politiske meningsmotstandere. I håndboken omtales denne typen konfrontasjoner som «spektakulære aksjoner», fordi slike hendelser ofte skaper overskrifter (Lindberg et al, 2016, s. 41-42). Organisasjonen avviser heller ikke mer ekstreme tiltak, inkludert terrorisme, i fremtiden. I DNMs interne håndbok for aktivister understrekes det imidlertid at «Så lenge vi kan agere legalt, finnes det ingen anledning for bevegelsen til å bevæpne seg med skytevåpen eller sprengstoff» (Lindberg et al, 2016, s. 60). Samtidig poengteres det at DNM ikke er pasifistisk og er bevisst på at de kun kan seire gjennom fysisk kamp. Bruk av våpen mot deres uttalte fiender i «den sionistiske sammensvergelsen» betraktes innad i organisasjonen som heltmodig (NRK, 2017a).

Den svenske grenen har i tillegg inntatt partipolitikken. 2. oktober 2014 annonserte Klas Lund at bevegelsen skulle opprette en parlamentarisk gren. I den forbindelse var Lund tydelig på at opprettingen av partiet ikke betød at DNM på noen måte skulle liberaliseres, men at partiet skulle utgjøre en forlengelse av virksomheten og bidra til å utvikle organisasjonen ytterligere.

I DNMs jubileumbok beskrives opprettelsen av den parlamentariske grenen som en ny måte å føre ut DNMs politikk og organisere folket uten å binde organisasjonen til den parlamentariske veien (2018, s. 197-199). I 2014 lyktes den svenske grenen i å kuppe to av Sverigedemokraternes kommunestyreplasser i Borlänge og Ludvika ved å føre opp sine egne kandidater på SDs åpne lister (Expressen, 2018b). Ved valget i 2018 fikk imidlertid ikke partiet verken kommunestyrerepresentanter eller representanter i Riksdagen, og mottok kun 0,03 prosent av stemmene i Riksdagsvalget (Nyheter 24, 2018). Også den finske grenen har opprettet et politisk parti kalt *Kansan Yhtenäisyys* (oversatt til Nasjonen Forent), men hadde ikke lyktes i å samle inn de 5000 signaturene som kreves for å opprette et parti i Finland innen utgangen av 2018 (Yle, 2018a). Den norske grenen har uttalte ambisjoner om å opprette et parti (NRK, 2017a), men har ennå ikke gjort alvor ut av ideen.

På hvilken måte har grenene utviklet ulike uttrykk?

Hensikten med denne analysen er å etablere hvordan DNMs grener har utviklet ulike uttrykk og hva som potensielt kan forklare variasjonen. Til tross for at grenene tilhører én og samme organisasjon og samarbeider på tvers av grenser, etablerer denne delen av oppgaven at grenene allikevel kommer til uttrykk relativt ulikt. Med transnasjonalt samarbeid og felles ideologisk ståsted, organisasjonsstruktur og retningslinjer skulle man tro at grenene ville være mer like. I den sammenheng er det derfor nærliggende å anta at konteksten i utvalgslandene har betydning for grenenes mobilisering og aksjonsformer. Denne delen vil derfor beskrive grenenes ulike uttrykk.

Den svenske grenen – den profesjonelle

Den svenske grenen har siden oppstarten vært den klart største målt i antall medlemmer og aktivitet. Siden 2008 har bevegelsen hatt en jevn vekst i antall medlemmer. Til tross for at DNM har vært tilbakeholdne med å oppgi informasjon om antall medlemmer, anslås det at grenen i dag består av mellom 200-300 medlemmer (NRK, 2017a; Ravndal, 2018, s. 777-782). Ifølge den svenske lederen, Simon Lindberg, er ikke bevegelsen opptatt av hvor mange medlemmer de har: «Det er ikke mengden, men kvaliteten på medlemmene som avgjør hvor sterke vi er».

(NRK, 2017b). Regner man med støttespillere og sympatisører kan man anslå at den svenske grenen i tillegg har et par hundre støttespillere (Expressen, 2017).

Det som kanskje er aller mest merkelig med den svenske grenens vekst er at grenens aktivitet i løpet av de siste ti årene har skutt fart. Tall fra det svenske nettstedet Expo (2018) viser at DNM i Sverige nærmest har nittendoblet antall aktiviteter de siste ti årene⁶. Rapporten viser at særlig propagandaspredningsaktiviteter har økt i omfang, i tillegg til å være aksjonsformen bevegelsen driver aller mest med. Propagandaspredning defineres i denne sammenheng som spredning av synlig propaganda i nærmiljøer, opphenging av klistremerker og utdeling av flygeblader. I tillegg har grenen økt antallet manifestasjoner, som dreier seg om å markere politisk nærvær i gatemiljøet gjennom for eksempel flygebladutdeling i grupper eller sosiale aksjoner som gatepatruljering. Den svenske grenen vier også mye tid til sosiale aktiviteter og kamptrening (Expo, 2018a).

Blant aktørene fra ytre høyre fløy i Sverige har Den nordiske motstandsbevegelsen de siste ti årene representert det aller mest radikale. Den svenske grenen var i 2008 blant de aller største og mest aktive organisasjonene, men har etter 2015 og nedleggingen av *Svenskarnas parti* (SvP) dominert den svenske raseideologiske scenen. Denne utviklingen har resultert i en radikaliserings av miljøet i Sverige. Dette har kommet til uttrykk gjennom flere tilfeller av voldelige sammenstøt i forbindelse med offentlige demonstrasjoner og manifestasjoner. Ved en rekke anledninger har også den svenske grenen havnet i voldelige konfrontasjoner med både politiet og motdemonstranter (NRK, 2017b; Aftonbladet, 2016; 2018; Expressen, 2017; 2018a; Evertsson, 2017). I tillegg ble aktivister fra den svenske grenen knyttet opp mot en serie med bombeattentater i Gøteborg rundt årsskiftet mellom 2016 og 2017. Angrepene ble orkestret av et par svenske aktivister som et ledd i en protestaksjon mot organisasjonens manglende vilje til å benytte mer vold (Expo, 2018b).

Grenen har siden oppstarten spisset sin ideologiske profil, og har i frykt for å liberaliseres vist mindre vilje til å samarbeide med andre aktører. Den svenske ledelsen har i tillegg vært hjernen bak organisasjonens fanesaker og hierarkiske struktur med organiserte kampgrupper. For å styrke bevegelsens visuelle uttrykk har ledelsen dessuten gått tilbake til bruk av uniformer i forbindelse med demonstrasjoner og offentlige opptredener. I et intervju med Jonathan Leman (2019), som jobber som researcher i Expo, kom det frem at de svenske aktivistene også har tatt

⁶ I perioden 2008 til 2017 har antall aktiviteter økt fra 184 til 3446 aktiviteter per år.

i bruk hjelmer og skjold for å styrke bildet av DNM som en militant og fanatisk bevegelse. DNM i Sverige framstår derfor ikke bare som den dominerende grenen av Den nordiske motstandsbevegelsen, men også som en svært godt organisert bevegelse – en bevegelse mange vil betegne som relativt profesjonell.

Den finske grenen – den egenrådige

Den finske grenen kan sies å befinne seg i en mellomposisjon mellom den svenske og norske grenen målt i antall medlemmer og aktivitet. DNM har i Finland vokst betraktelig de siste årene, og har på få år doblet sitt medlemstall. Mens medlemstallet for noen år tilbake lå på mellom 30-40 aktivister, rapporterte Hate Speech International i 2017 at antallet hadde økt til et sted mellom 60-70 (Hietikko, 2017, s. 11). Ifølge estimater fra finske myndigheter vokste medlemstallet ytterligere mellom 2017 og desember 2018, til omtrent 120 medlemmer (Yle, 2018a). I forbindelse med demonstrasjoner har den finske grenen i tillegg vært i stand til å mobilisere opptil 300 demonstranter - senest i forbindelse med en demonstrasjon i Åbo i protest mot den finske domstolens avgjørelse om å forby bevegelsen (HBL, 2018).

I løpet av den finske grenens første par leveår skal aktivistene ha forsøkt å ligge lavt. Aktiviteten gikk stort sett ut på å klistre opp klistremerker på offentlige plasser og å dele ut flygeblader. Samtidig som at grenen trente på fysiske konfrontasjoner med meningsmotstandere, skal de også ha forsøkt å unngå konflikt i forbindelse med offentlige markeringer (Hietikko, 2017, s. 14-15). Etter et knivangrep mot en sikkerhetsvakt i forbindelse med en boklansering av en bok om høyreekstremisme ved biblioteket i Jyväskylä i januar 2013, havnet imidlertid organisasjonen i mediens søkelys (Yle, 2013a; 2013b). I etterkant trådte bevegelsen i Finland fram i lyset og har blitt der siden.

Siden 2013 har den finske grenen vært involvert i en rekke voldelige hendelser (Yle, 2016c; 2018a; Helsinki Times, 2015). På tross av at mediene har hatt en tendens til å trekke frem voldshendelser i Finland som et bevis på bevegelsens voldspotensiale, har det imidlertid forekommet langt flere tilfeller av vold blant de svenske aktivistene. De fleste av de voldelige hendelsene i Finland har skjedd i forbindelse med gateaktivisme (Hietikko, 2017, s. 14-16). Den mest omtalte voldshendelsen er en episode der en finsk aktivist i 2016 sparket ned en forbipasserende som senere døde av hjerneblødning. Episoden førte til at det finske politiet i

2017 tok ut en siktelse mot DNM for å forby organisasjonen. I 2018 ble derfor Den nordiske motstandsbevegelsen forbudt både i Birkalands tingrett og senere i Åbos ankedomstol. Domstolen vektla i sin begrunnelse organisasjonens tildeling av en pris til gjerningsmannen, og hevdet at DNM på denne måten sprer hatretorikk og oppfordrer og godkjenner voldsbruk. Retten erklærte at DNM skal oppløses på grunnlag av at organisasjonen har «...utøvet virksomhet som i vesentlig grad strider mot god skikk» (NRK, 2017a; Yle, 2018c)⁷.

Til tross for at DNM i Finland har tett kontakt med de andre grenene, tilhører også finnene grenen som fra begynnelsen av har operer mest egenrådig. I intervjuet med Marko Hietikko (2019) kom det fram at den finske grenen i etableringsfasen skilte seg ideologisk fra den svenske søsterorganisasjonen ved å være mindre opptatt av å framstå som en rendyrket nasjonalsosialistisk organisasjon. Finnene har også i senere tid forsøkt myke opp sitt harde rykte ved å heller kalle seg selv nasjonalistiske og patriotiske (Hietikko, 2017, s. 12). Den finske grenen fremstår i tillegg mer egenrådig fordi bevegelsen siden 2014 har jobbet aktivt med å knytte bånd til andre aktører i Finland (Helsinki Times, 2015). Denne strategien har, som sagt, den svenske grenen bevisst unngått fordi organisasjonens ledelse er overbevist om at pragmatisme vil føre til at de mister status, slik som andre aktører innenfor samme miljø tidligere har gjort. I løpet av siste halvdel av 2018 har DNM i Finland dessuten vært opptatt av å styrke og sikre sin posisjon dersom organisasjonen til slutt skulle bli forbudt. To nye organisasjoner har blitt opprettet - et politisk parti kalt *Kansan Yhtenäisyys*, oversatt til *Nasjonen Forent*, og en veldedig organisasjon kalt *Suomalaisapu* eller *Finsk Bistand* (Yle, 2018a).

Den finske grenen befinner seg med andre ord i en slags mellomposisjon blant DNMs grener. DNM i Finland har færre medlemmer og støttespillere, og er mindre aktiv, sammenlignet med den svenske grenen. Organisasjonen er imidlertid betydelig større enn den norske grenen, og har vært i stand til å mobilisere langt flere demonstranter i forbindelse med markeringer. Det som i størst grad skiller den finske grenen fra den svenske og den norske ser imidlertid ut til å være grenens evne til å operere mer egenrådig.

⁷ Kravet om at den finske grenens organisasjon og aktivitet skulle opphøre trådte ikke i kraft før finsk Høyesterett i mars 2019 la ned et midlertidig forbud (Yle, 2019). Forbudet er i skrivende stund ikke permanent.

Den norske grenen – den marginale

Den norske grenen er, sammenlignet med den svenske og den finske, relativt liten. Da den norske motstandsbevegelsen ble reetablert i 2011 bestod grenen kun av ett medlem - lederen Haakon Forwald (DNM, 2018, s. 129). Siden har bevegelsen vokst, men antallet aktive medlemmer anslås fremdeles å være få, med omtrent 40 aktivister og noen titalls norske støttespillere (NRK, 2017a). I 2018 viste en kartlegging gjort av Politihøgskolen at tyngden av aktiviteten i Norge utføres på Østlandet, Sørlandet og i Oslo-området, mens redene i Trøndelag og Nord-Norge har vært svært lite aktive (Bjørge & Gjelsvik, 2018, s. 74). På tross av at den norske grenens medlemsbase er liten, er kjernen av den norske grenens aktivister til gjengjeld svært aktive, og gjennomfører nesten daglig aksjoner som klistremerkeopphenging og spredning av flygeblader (Svendsen & Døvik, 2019).

I et intervju med Olav Døvik og Christine Svendsen, som har jobbet med å kartlegge Den nordiske motstandsbevegelsen for NRK, kom det fram at den mest utbredte aktiviteten fra den norske grenen har vært av det mer subtile slaget. Aktiviteten har stort sett konsentrert seg om å spre flyers og henge opp propaganda i nærmiljøer. Den norske grenen rapporterer også aktivt om egen aktivitet på sine hjemmesider, og heier på hverandre på internett (Døvik & Svendsen, 2019). Også i Norge har et fåtall demonstrasjoner blitt avholdt. I mars 2012 ble 25 aktivister fra DNM pågrepet av politiet i Trondheim etter opptøyer. Av disse var kun to norske, mens de resterende var svenske (VG, 2012). Den største offentlige demonstrasjonen i Norge ble avholdt i Kristiansand sommeren 2017 (NRK, 2017a). I ettertid har mindre demonstrasjoner blitt avholdt i Fredrikstad og Moss (NRK, 2018b). Felles for alle demonstrasjonene er at flertallet av deltakerne har vært tilreisende svensker (Aftenposten, 2017; Dagsavisen, 2018). Til tross for voldelige sammenstøt med motdemonstranter i Fredrikstad og Moss i oktober 2018 (NRK, 2018b), har den norske grenen vært innblandet i langt færre og mindre alvorlige voldstilfeller sammenlignet med grenene i Sverige og Finland.

Til forskjell fra den svenske og finske grenen har DNM i Norge få forbindelser til andre aktører fra ytre høyre. Til gjengjeld får den norske grenen mye støtte fra den svenske. Den norske grenen kan se ut til å være såpass avhengige av støtten fra nabolandene at grenen mest sannsynlig ikke ville eksistert uten (Ravndal, 2018, s. 779). Til tross for at organisasjonen siden oppstarten har vokst, kan den norske grenen i denne sammenheng betegnes som den marginale.

Utfallsvariabel

Den nordiske motstandsbevegelsen i Sverige er altså større, mer aktive og har vært innblandet i flere voldelige konfrontasjoner enn i Finland og Norge. Den finske grenen er den nest største målt i antall medlemmer og aktivitet, men har fra begynnelsen operert mer egenrådig og i løpet av de siste årene støtt på utfordringer som har tvunget grenen til å tenke nytt. Den norske grenen forblir marginal målt i antall medlemmer og aktiviteter, sammenlignet med den svenske og finske grenen.

Til tross for at grenene tilhører samme organisasjon og deltar aksjoner på tvers av landegrensene, varierer altså grenenes størrelse, aksjonsformer og relasjoner til andre aktører. Uttrykkene som særlig har vist seg å variere er grenenes 1) volum (antall medlemmer og aktivitetsnivå), 2) aksjonsformer (substans/innhold) og 3) posisjon i landskapet fra ytre høyre. Denne tredelte utfallsvariabelen er det analysen har som mål å forklare. Hva kan forklare at den svenske grenen er større, mer aktive og har vært innblandet i flere voldelige hendelser, sammenlignet med den finske og norske grenen?

5 Analyse

Denne analysen vil til å begynne med gjennomgå det empiriske grunnlaget tilknyttet Den nordiske motstandsbevegelsens greners ressurstilgang, ressursformer og ressursmobilisering. Mot slutten av analysen drøftes funnene opp mot de teoretiske forventningene som ble etablert i oppgavens teorikapittel.

Ressurstilgang

En gruppes ressurstilgang vil naturligvis variere over tid og rom. Ressurstilgangen avhenger derfor av konteksten bevegelsene operer innenfor. Dette delkapittelet vil peke på ulike kontekstuelle betingelser som er med på å legge føringer for ressurstilgangen til DNMs grener i Sverige, Finland og Norge. Først og fremst trekkes historisk bakgrunn og kontekst fram som viktige forklaringer for hvorfor betingelsene har vært mer fordelaktige for den svenske grenens mobilisering, sammenlignet med i Finland og i Norge. Deretter undersøkes i hvilken grad DNMs grener har vært i stand til å dra nytte av miljøet de er en del av, og hva dette har hatt å si for grupperingenes uttrykk over tid. Til slutt diskuteres hvilke barrierer (i form av politihåndtering) som potensielt kan ha bidratt til å legge føringer for grenenes ressurstilgang.

Historisk bakgrunn og kontekst over tid

Teorikapittelet etablerte at tidligere forskning har vektlagt erfaringer fra tiden under og etter andre verdenskrig som en viktig forklaring for hvorfor det svenske høyreekstreme og nasjonalsosialistiske miljøet har vært større sammenlignet med de i de andre nordiske landene (Ravndal, 2018). Denne delen vil ta for seg kontekstuelle hendelser som har preget miljøene i Sverige, Finland og Norge i nærmere tid. Målet er å male et bilde av omstendighetene bevegelsene har vokst fram i og hvilke kontekstuelle betingelser som har fremmet eller hemmet DNMs ressursgrunnlag i de ulike landene. Analysen viser at ulike hendelser har preget mobiliseringsvilkårene i de ulike landene.

Sverige

I Sverige strekker det nasjonalsosialistiske miljøets historie seg langt tilbake i tid. Den svenske nasjonalsosialismens historie, fra det første nasjonalsosialistiske partiet ble grunnlagt i 1924 og fram til 2000-tallets raseideologiske undergrunnsverden, er historien om en dypt splittet bevegelse. Gjennom hele det 20. århundret har det eksistert hundretalls av større og mindre partier, grupperinger, foreninger, tidsskrifter og løse nettverk som har vært preget av personlige konflikter og splittelser. Noen bevegelser har blitt oppløst, andre har vokst frem, og mobiliseringen og uttrykkene blant disse bevegelsene har variert og tilpasset seg nye tider (Löow, 2004, s. 9-12).

Etter andre verdenskrig og Nazi-Tysklands sammenbrudd forventet mange at den svenske nasjonalsosialismen skulle forsvinne. Mot alle odds lyktes imidlertid diverse små og splittede nasjonalsosialistiske og høyreekstreme grupper å mobilisere. Ekstremismen endret uttrykk og ble videreført i nye ideologiske og organisatoriske former (Löow, 2015). På 1950-tallet ble en rekke små grupperinger dannet, mens tidligere aktører forsvant. Med erfaringene fra andre verdenskrig ferskt i minne forble imidlertid bevegelsene marginale. Grupperingene representerte allikevel reorganiseringsfasen og banet vei for nye bevegelser som skulle vokse frem i løpet av de neste tiårene (Löow, 2004, s. 132-133). På 1950-tallet ble også Nordiska Rikspartiet grunnlagt, og ble symbolet på den gamle tradisjonelle nazismen som senere kom til å bli erstattet av nye militante og raseideologiske bevegelser (Löow, 2004, s. 179). Utviklingen skyldtes at en ung generasjon begynte å søke seg til de nasjonalsosialistiske bevegelsene fra slutten av 1970- og begynnelsen av 1980-tallet. Generasjonsskiftet førte til at en ny og annerledes bevegelse vokste fram – miljøet som i dag ofte refereres til som hvit makt-verdenen i Sverige (Löow, 2000, s. 10-11). Den nye utviklingen ble også konteksten Den svenske motstandsbevegelsen (SMR) i Sverige skulle vokse fram i.

En rekke kontekstuelle forklaringer er nyttige å legge til grunn for å forstå fremveksten av SMR. For det første skjedde det et skifte fra et miljø preget av tradisjonell nasjonalsosialisme ledet an av en eldre generasjon, til en ny bevegelse dominert av unge, militante menn med tilbøyelighet til å ta i bruk vold som et virkemiddel for å hevde seg. Utviklingen sammenfalt med en dyp økonomisk krise som for alvor skulle ramme Sverige på begynnelsen av 1990-tallet, og historisk sett vise seg å få en fordelaktig effekt på tilveksten av denne typen bevegelser. Löow har blant annet pekt på at generasjonen som vokste opp på 1960- og 1970-tallet i Sverige med en tro på at mulighetene og ressursene var uendelige, plutselig stod ovenfor en ny situasjon der

ressursene ikke lenger fantes og jobbene var borte (2016, s. 51). Dessuten hadde avstanden til andre verdenskrig vokst, og den sosiale stigmatiseringen som fulgte med engasjementet i denne typen bevegelsen så ut til å avta. Dette ble benyttet av det svenske høyreekstreme miljøet, og særlig de nasjonalsosialistiske grupperingene, til å ta monopol på nasjonalistiske symboler som til den dag i dag av de fleste svensker oppfattes som stigmatiserte (Löow, 2015, s. 51).

Fra begynnelsen av 1990-tallet endret også måten grupperingene i Sverige organiserte seg på. Det ble stadig vanskeligere å holde oversikt over aktørene fordi det som tradisjonelt hadde vært organisasjoner, nå ble til løse nettverk av ulike aktører. På denne tiden vokste det fram en gruppe av konsumenter fram, med interesse for de kulturelle produktene hvit makt-miljøet i Sverige produserte. Produktene inkluderte alt fra magasiner til musikk, og materialet spredte seg i stort omfang på Internett da teknologien for alvor ble tilgjengelig for større deler av offentligheten. Samtidig dukket nye fjes opp i miljøet, mens gamle skikkelser trakk seg tilbake fra gateaktivismen og begynte å støtte bevegelsene økonomisk i stedet. Mot slutten av 1990-tallet snudde imidlertid trenden – eldre figurer vendte tilbake og inntok ledende roller. Samtidig ble miljøet radikalisert, og det som tidligere var ideologiske ideer begynte å ta praktisk form gjennom voldelige aksjoner. Samtidig sluttet politiets taktikker å fungere. Bevegelsene som tidligere hadde moderert seg etter politiets instruksjoner, begynte nå å trappe opp sin virksomhet. Fra 90-tallet begynte også bevegelsene å gjøre virkelighet ut av ideen om å leve samlet ved å kjøpe inn eller leie eiendommer som ble brukt som hovedkvarter og bosteder (Löow, 2015, s. 53-55). Det var på dette tidspunktet at *Vitt Ariskt Motstånd* (VAM) vokste fram, som var tydelig påvirket av og tilpasset denne nye utviklingen. Til tross for at VAM døde ut i løpet av 1990-tallet, lyktes aktivistene fra bevegelsen i å legge grunnlaget for nye grupperinger og konstellasjoner (Löow, 2015, s. 48-49).

Også i nyere tid har konteksten DNMs svenske gren operer innenfor sett ut til å ha betydning for bevegelsens ressurstilgang. Fra 2015 fikk det svenske miljøet en oppsving i forbindelse med flyktningkrisen, som ledet et stort antall flyktninger fra Midtøsten over grensene til Europa. Debatten som fulgte ble benyttet av den svenske grenen i et forsøk på å mobilisere og rekruttere med skremselspropaganda. DNM vokste sannsynligvis som et resultat av dette (Expo, 2018b).

Den svenske motstandsbevegelsens fremvekst og utvikling bør med andre ord ses i sammenheng med en rekke bakenforliggende faktorer. Det svenske nasjonalsosialistiske miljøet preget av kontinuitet. Til tross for at noen aktører har forsvunnet og nye har etablert seg, har det alltid eksistert bevegelser av en relativt omfattende størrelse sammenlignet med i

de andre nordiske landene. Dette har gjort at det til enhver tid har eksistert ulike former for ressurskilder som bevegelsene har vært i stand til å utnytte for å styrke egen organisasjon og sikre rekruttering. Aktørene har i tillegg vært i stand til å tilpasse seg og dra nytte av både økonomiske nedgangstider, ungdomsopprør og i senere tid en flyktningkrise.

Finland

Også i Finland har det eksistert en høyreekstrem bevegelse siden mellomkrigstiden. Etter andre verdenskrig har den høyreekstre bevegelsen imidlertid vært mindre. Dette skyldes at Finland etter å ha alliert seg med Nazi-Tyskland som et ledd i motstanden mot Sovjetunionen i årene 1941-44 ble tvunget til å signere en fredsavtale i Moskva i 1944, og senere i Paris i 1947. Traktatene påla Finland å forby fascistiske og nasjonalsosialistiske organisasjoner (Sallamaa, 2018a).

På tross av det finske forbudet mot fascistiske organisasjoner hadde allikevel Finland små ekstremistiske grupperinger under den kalde krigen. På 1990-tallet hadde også Finland en relativt aktiv skinhead-bevegelse (Sallamaa, 2018a) og et levende og populært musikkmiljø som spredte høyreekstre budskap både nasjonalt og internasjonalt (Kaplan, 1999). Starten av 2000-tallet ble imidlertid en roligere periode for innvandringskritiske og anti-parlamentariske bevegelser. Situasjonen endret seg imidlertid i 2010. Særlig førte den massive bølgen av asylsøkere i forbindelse med flyktningkrisen i 2015 til at flere nye høyreekstre grupperinger vokste frem (Sallamaa, 2018a). Den finske grenens forsøk på å appellere til flere ved å omtale seg selv som nasjonalister og patrioter kan ses i sammenheng med flyktningkrisen. Trolig var image-skiftet et forsøk på å utnytte situasjonen til å øke rekrutteringen (Hietikko, 2017, s. 12). Etter at blesten rundt flyktningkrisen la seg har imidlertid aktivitetsnivået blant andre aktører gått ned. Antallet som regelmessig deltar i gateaktivisme er fremdeles begrenset og feltet framstår fragmentert og uorganisert (Sallamaa, 2018a).

Tre historiske bakgrunnsfaktorer er imidlertid viktige å belyse for å forklare hvorfor den finske grenen aldri har lyktes i få det samme fotfestet som den svenske grenen. For det første har finske nasjonalister tradisjonelt vært fiendtlig innstilt mot Sverige, som har blitt ansett som en okkupasjonsmakt (Wilson, 1976). En av de mest fremtredende høyreekstre bevegelsene i finsk historie, *Lapua-bevegelsen*, hadde som ett av sine hovedmål å eliminere den svenske innflytelsen i Finland (Kaplan, 1999, s. 3). I et intervju med den finske journalisten Marko

Hietikko (2019) omtalte Hietikko samarbeidet mellom de finske og svenske aktivistene som paradoksalt fordi finske nasjonalister tidligere har kjempet for at Finland bør bli et enspråklig land. Dette kan muligens bidra til å oppklare hvorfor den finske grenen har operert mer egenrådig i møte med den svenske ledelsen av Den nordiske motstandsbevegelsen. For det andre har Den nordiske motstandsbevegelsens svenske gren de siste årene vist en positiv innstilling til Russland (Yle, 2016a). Blant annet har svenske aktivister blitt koblet til den russiske høyreekstremer og paramilitære organisasjonen *Russian Imperial Movement* (NRK, 2018c). Nylig har også DNMs politiske program blitt oversatt til russisk (Frihetskamp, 2019). Dette kan også oppfattes som problematisk for finske nasjonalister som har hatt et anstrengt forhold til Russland (Wilson, 1976, s. 26). For det tredje regnes den utstrakte voldsbruken og mislykkede mobiliseringen fra Lapua-bevegelsen på 1920- og 1930-tallet for å ha vært av stor betydning for hvorfor ytre høyre i så liten grad har appellert til det moderne Finland (Kaplan, 1999, s. s. 4). Til gjengjeld har ikke finnene den samme erfaringen av å bli okkupert og påtvunget den nasjonalsosialistiske ideologien, slik som i Norge.

Norge

Det norske høyreekstremer miljøet har siden andre verdenskrig vært langt mindre enn i de andre nordiske landene. Den nasjonalsosialistiske ideologien har til forskjell fra i en del andre europeiske land aldri lyktes i å få et solid fotfeste i Norge. Ulike grupperinger har oppstått og forsvunnet, og fengsling og dommer mot sentrale skikkelser i det norske høyreekstremer miljøet har ført til at organisasjoner til tider har blitt satt ut av spill og muligens også hatt en avskrekkende effekt som har ført til at aktivister har trukket seg tilbake. Miljøet har også vært preget av interne stridigheter og problemer med å mobilisere en solid medlemsbase og å opprettholde et høyt aktivitetsnivå (Lunde, 2011).

Det marginale høyreekstremer miljøet i Norge kan ses i sammenheng med de norske krigserfaringene under en nazistisk okkupasjonsmakt og ettertidens landssvikeroppgjør, som tok et rettslig oppgjør med nordmenn som var på tysk side under andre verdenskrig. Etter andre verdenskrig var nazismen som ideologi såpass diskreditert at det å drive nazistiske organisasjoner i Norge var krevende (Lunde, 2011). Det ble nærmest umulig å være patriot og nasjonalsosialist på samme tid. Nasjonale symboler ble dessuten mobilisert som et ledd i motstanden mot den nazistiske okkupasjonsmakten. Dette har ført til at nordmenn forbinder

symbolene med det norske samholdet og kampen for demokrati, snarere enn med høyreekstreme grupperinger, slik som i Sverige (Bjørge & Gjelsvik, 2018, s. 37).

I likhet med i nabolandene vokste også en yngre generasjon med såkalte nynazister fram i Norge fra 1970-tallet. I motsetning til i Sverige var det imidlertid lite kontinuitet mellom den nye generasjonen og de gamle, tradisjonelle nasjonalsosialistene (Bjørge & Gjelsvik, 2018, s. 37). De yngre aktivistene var i mindre grad opptatt av krigstiden og landssvikeroppgjøret, og snudde blikket i en mer ideologisk retning. Fremveksten av nye aktører var dessuten preget av den antikommunistiske bølgen. Dette kom til uttrykk gjennom en ny form for vold mellom høyre-radikale og venstre-radikale grupperinger. 1980-tallet var kjennetegnet av en fremvekst av nye innvandringskritiske aktører og vold rettet mot innvandrere. Arrestasjoner og splittelser førte imidlertid til at grupperingene ikke var i stand til å opprettholde et høyt aktivitetsnivå. I tillegg vokste nye grupperinger fram, og utnyttet den innvandringsfiendtlige retorikken til å mobilisere og rekruttere medlemmer til organisasjoner som ikke delte det nasjonalsosialistiske ideologiske fundamentet, men først og fremst var innvandringskritiske. Det høye aktivitetsnivået fra høyreekstreme organisasjoner, et negativt debattklima tilknyttet innvandring og et nytt radikaliseret miljø av unge nynazister bidro til en revitalisering av en ny form for nasjonalsosialistiske bevegelser i Norge på 1990-tallet (Lunde, 2011).

1990-tallet var dominert av skinhead-bevegelser der majoriteten av medlemmene var unge og militante. I løpet av dette tiåret nådde den nye bølgen av høyreekstremisme sitt høydepunkt i Norge. Det norske miljøet var allikevel et marginalt fenomen med rundt 20 grupper og mellom 200-300 aktivister på det meste (Fangen & Carlsson, 2013, s. 329). Disse grupperingene var på starten av 1990-tallet dårlig organiserte, og reservoaret av ferdigheter de kunne dra nytte av var begrenset. Få av aktivistene hadde mer enn grunnskoleutdanning, og mange hadde trøblete og kriminelle bakgrunner (Fangen & Carlsson, 2013). Til tross for at miljøet var mindre, var allikevel aktivitetsnivået høyt og den nye bevegelsen fikk mye oppmerksomhet for sin utstrakte bruk av vold, rus og kriminalitet. Bevegelsen fikk også hjelp av en voksende norsk musikkindustri med høyreekstreme budskap (Lunde, 2011). Det var i denne konteksten *Boot Boys*, som skulle gjøre det første forsøket på å opprette en norsk gren av Den nordiske motstandsbevegelsen, skulle vokste frem (Fangen & Carlsson, 2013, s. 329).

Siden 2000-tallet har man sett en nedgang i mobiliseringen og rekrutteringen til det norske høyreekstreme miljøet. En rekke faktorer kan bidra til å forklare dette. For det første førte det rasistisk motiverte drapet av 15 år gamle Benjamin Hermansen i 2001 til at det høyreekstreme

og nynazistiske miljøet nærmest forsvant. To medlemmer fra Boot Boys ble dømt for drapet, og ugjerningen førte til store demonstrasjoner over hele landet. I etterkant trakk mange seg ut av miljøet i frykt for å bli assosiert med drapet. For det andre var miljøet fra ytre høyre i Norge i etterkant preget av nye bevegelser med større fokus på innvandrings- og Islamkritikk. Denne aktivismen har i imidlertid stort sett foregått på Internett og i løse organiserte nettverk (Fangen & Carlsson, 2013, s. 330). For det tredje ble Norge utsatt for det mest omfattende terrorangrepet på norsk jord siden andre verdenskrig, 22. juli 2011. Terrorangrepet ble riktignok gjennomført av en enkeltperson med høyreekstreme holdninger og ikke av en organisert bevegelse, men det kan tenkes at også denne hendelsen, som vekket enorme reaksjoner hos det norske folket, har gjort det mer stigmatisert å støtte opp om lignende holdninger eller rettferdiggjøre voldelige virkemidler. Politiets sikkerhetstjenestes (PST) rapport fra 2019 (s. 4) viste imidlertid at det rekrutteringen til høyreekstreme miljøer økte etter 2011. Dette kan skyldes at flere ble gjort oppmerksomme om problematikken og rapporterte inn episoder eller personer, men også at enkelte kan ha latt seg inspirere til å ytre sympatier for lignende ideer.

PST vektlegger i samme rapport at flyktningkrisen i 2015 førte til en radikaliserings i det høyreekstreme miljøet. Videre estimerte PST at omfanget av innvandring sannsynligvis vil ha en påvirkning på mobiliseringen til høyreekstreme grupperinger også i tiden fremover (PST, 2019, s. 3). I et intervju med NRK-journalisten Olav Døvik (2019) poengterte også Døvik den norske grenen etter 2015 så ut til å få større selvtillit. Dette skyldtes en mer tilspisset flyktningedebatt og en fremvekst av bevegelser med lignende holdninger. I ettertid har den norske grenen sett ut til å ha tredd ut av sitt reserverte image, og både tatt større plass i gatebildet og søkt mer oppmerksomhet i mediebildet.

Det er lite tvil om at den historiske konteksten og utviklingen i det høyreekstreme miljøet i Norge sannsynligvis har fått følger for den norske grenens ressurstilgang. Den nasjonalsosialistiske ideologien faller ikke i god jord hos de aller fleste med kjennskap til den norske krigshistorien. At den norske grenen på årsdagen for den tyske invasjonen av Norge, 9. april 2018, valgte å henge opp bannere og klistremerker med hakekors og slagord som «Vi er tilbake!» kan dessuten oppfattes som provoserende, heller enn appellerende (Aftenposten, 2018). Samtidig lyktes sannsynligvis dette forsøket på provokasjon i å oppnå den publisiteten den norske grenen ønsket seg.

Konsolidering og konflikt

Med konsolidering siktes det i denne analysen til i hvilken grad grenene har kunnet dra nytte av og kommet styrket ut av samarbeid med andre aktører, først og fremst nasjonalt. Denne delen etablerer at av DNMs grener er det den finske grenen som i dag ser ut til å operere mest egenrådig når det kommer til samarbeid med andre aktører fra samme landskap. Den finske grenen har også langt på vei kunnet dra nytte av slikt samarbeid, til tross for at det finske landskapet også er preget av splittelser. Til gjengjeld har samarbeidet mellom den svenske grenen og andre aktører over tid har minnet, vært konfliktfylt, og i dag så å si er ikke-eksisterende. Den svenske grenen har imidlertid lyktes i å etablere et monopol over det svenske landskapet fra ytre høyre. Også den norske grenen har hatt begrenset samarbeid med andre aktører, og blir av andre aktører uglesett. Av de tre grenene er den norske grenens ressurstilgang derfor mest begrenset.

Sverige

Den svenske grenens forhold til andre aktører fra samme landskap har forandret seg relativt drastisk siden bevegelsen startet opp i 1997 og fram til i dag. En rekke ulike faktorer kan bidra til å forklare denne utviklingen. For det første har den svenske hvit makt-verdenen vært preget av splittelser, både i form av personlige og ideologiske konflikter. For det andre har en rekke av aktørene kun hatt en levetid på et par år. Dette har resultert i at den svenske grenen over tid har dannet seg en idé om at DNM i Sverige har levd lenger enn andre høyreekstreme aktører fordi de har stått fast ved sin strenge ideologiske profil og vært motvillige til å inngå kompromisser. Denne delen vil derfor ta for seg utviklingen i Sverige over tid og peke på ulike årsaker til at den svenske grenen ikke bare over tid har avfeiet samarbeid med andre aktører – grenen har også kommet ut av situasjonen som den sterkeste, og i dag omtrent eneste aktøren som står igjen i det svenske hvit makt-miljøet.

Den svenske motstandsbevegelsen (SMR) var fra oppstarten en del av et større og løst sammenknyttet nettverk av aktører til ytre høyre i Sverige. På 2000-tallet fantes en rekke lokale, regionale og nasjonale fraksjoner og nettverk som allierte seg og til tider var i konflikt med hverandre. Til å begynne med deltok SMR i en rekke forsøk på å konsolidere det svenske hvit makt-miljøet. Et første forsøk på å oppnå enighet og samle en høyreekstrem front ble organiseringen av den symbolske Salem-marsjen på starten av 2000-tallet. Salem-marsjen ble

initiert etter at en 17-årig svensk aktivist i hvit makt-bevegelsen i Sverige ble drept av en gruppe ungdommer i Salem utenfor Stockholm 9. desember 2000. Hendelsen fikk stor oppmerksomhet blant både svenske og utenlandske aktivister fra ytre høyre, som gjennom nettverket *Info-14* arrangerte en markering som samlet over tusen deltakere og aktivister fra samtlige deler av Sveriges raseideologiske miljø. Markeringen ble den største i Sverige siden i 1948 og samlet betydelig flere deltakere enn først forventet (Löow, 2015, s. 80-81).

I etterkant ble Salem-marsjen arrangert årlig og tiltrakk seg på det meste opp mot 2000 deltakere. Marsjen ble over tid en arena der ledende skikkelser fra både det svenske og internasjonale miljøet samlet seg for å bekjempe det de kalte «svenskfiendtlig vold» mot svensk ungdom. Fram til 2006 gikk markeringene stort sett fredelig for seg og hadde en samlende effekt på miljøet. I 2006 snudde imidlertid denne trenden da marsjen for det første ble preget av større aktørers fravær, i tillegg til voldelige sammenstøt med motdemonstranter. I 2008 sank også antallet deltakere som følge av stridigheter innen det svenske hvit makt-miljøet og fraksjonsstrider innad i bevegelsene. Salem-marsjen ble for siste gang arrangert som et samlet prosjekt i 2011 (Löow, 2015, s. 82-85).

Fra 2005 startet også hvit makt-miljøet i Sverige opp det de kalte «folkets marsj» i forbindelse med den svenske nasjonaldagen 6. juni. Marsjen var i oppstarten et samarbeidsprosjekt mellom Den svenske motstandsbevegelsen, *Info-14*, *Nationalsocialistisk Front* og *Nordiska Förbund*. Målet med markeringen var å overta den symbolske datoen og lade nasjonaldagen med nytt innhold. I takt med tiltagende konflikter innad i miljøet på starten av 2010-tallet forsvant imidlertid også folkets marsj som et samlende prosjekt (Löow, 2015, s. 102-103).

I 2009 var miljøet preget av konflikter og SMR havnet på kollisjonskurs med et flertall av de andre bevegelsene. Store deler av SMRs ressurser ble derfor anvendt for å håndtere interne oppgjør, i stedet for å engasjere seg i utadrettede aksjoner og aktiviteter (Löow, 2015, s. 74). Konflikten betød at den svenske motstandsbevegelsen ble stående mer alene. Som en reaksjon på den nye situasjonen inntok den svenske grenen en langt mer offensiv strategi, med en massiv økning i antall demonstrasjoner og offentlige aktiviteter. På samme tid begynte SMR å ta i bruk uniformer, flagg og faner for å forsterke sitt militante uttrykk. Samtidig skal den svenske grenen ha innført en nulltoleranselinje ovenfor motdemonstranter, som innebar at de skulle forsvare seg dersom de ble provosert (Redox, 2017).

Litt etter litt minket antallet grupperinger, og et fåtall av større og bedre organiserte aktører trådte fram og tok monopol over landskapet. I årene 2010-2014 forsvant den ene etter den andre av de ulike grupperingene, og virksomheten ble dominert av SMR og *Svenskarnas Parti* (SvP) (Löow, 2015, s. 80). På dette tidspunktet konkurrerte SMR og SvP om medlemmer (Redox, 2017). En av de større aktørene som etter hvert skulle miste sitt fotfeste var partiet *Nationaldemokraterna* som la ned i 2014. SvP måtte også i 2014 erkjenne valgnederlag. I den forbindelse forsøkte lederen for den svenske grenen, Klas Lund, å forhandle med SvP om å slå partiet sammen med SMRs nyopprettede parlamentariske gren (DNM, 2018, s. 175). SvPs leder avsto imidlertid tilbudet og partiet ble kort tid etterpå lagt ned. Med det stod SMR overraskende igjen med en slags monopolstilling over det svenske høyreekstreme miljøet (Löow, 2015, s. 80).

Expo-skribent Jonathan Leman kunne i intervju fortelle at nedleggingen av SvP resulterte i at den svenske grenen var nødt til å omstille seg. Leman pekte på at uten konkurrenter som forsøker å skaffe seg de samme donasjonene, medlemmene og innflytelsen i miljøet, stod DNM igjen med et ansvar for å ta kontroll over disse ressursene på egenhånd. Omstillingen kom til uttrykk gjennom et forsøk på å rydde plass til og appellere til også kvinner og eldre (Leman, 2019). Etter 2014 har bevegelsen rekruttert aktivister fra andre deler av det raseideologiske miljøet. I tillegg har bevegelsen vært i stand til å lokke til seg personer som ikke har en bakgrunn fra miljøet (Expo, 2018a).

Den svenske grenen er i dag overbeviste om at det faktum at de ikke har latt seg liberalisere gjennom samarbeid eller kompromisser er grunnen til at bevegelsen fremdeles består. Den svenske grenens første leder, Klas Lund, har begrunnet den svenske grenens skepsis til å samarbeide med andre aktører innenfor samme miljø med at andre organisasjoner har en tendens til å tilpasse seg og avradikaliseres, mens DNM er ute etter å skape en kompromissløs front. Ifølge Lund er det derfor vanskelig for DNM å samarbeide med organisasjoner som ikke deler det nasjonalistiske helhetssynet (DNM, 2018, s. 136). Bevegelsen er overbevist om at den nasjonalsosialistiske ideen har vært verktøyet som har holdt organisasjonen sammen og fått DNM til å stå sterkt når andre organisasjoner har implodert og gått under (Vejdeland, 2018, s. 10). Det kan med andre ord se ut til at den svenske grenen med tiden har begynt å anse konkurranse på nasjonalt nivå som en krigserklæring (Leman, 2019).

Finland

Den finske grenen har, i motsetning til den svenske, opprettholdt løse forbindelser til andre aktører fra ytre høyre i Finland. Den finske grenen har blant annet åpnet opp for samarbeid med andre innvandringskritiske grupperinger og invitert med andre grupperinger fra ytre høyre til å delta i deres demonstrasjoner. Samtidig har den finske grenens aktivister vært å se på andre bevegelses arrangementer. Til tross for at den finske grenen er opptatt av å skille seg ut som en bevegelse med et sterkt ideologisk fokus, har DNM i Finland ikke hatt et negativt syn på samarbeid med andre aktører. Bevegelsen ønsker imidlertid å samarbeide på egne premisser (Sallamaa, 2018b, s. 61).

Organisatorisk har det høyreekstreme landskapet i Finland vært fragmentert, med grupperinger som har vært preget av personlige konflikter og ideologiske uoverensstemmelser. DNM skiller seg blant annet ut ideologisk ved å fronte nasjonalsosialisme – en ideologi som blant de finske aktørene fra ytre høyre har vært en forsvinnende trend. Til forskjell har andre grupperingers ideologiske ståsted vært mer utydelig og preget av en blanding av anti-innvandringsargumenter og motstand mot Islam, EU og globalisering. Grunnet ideologiske forskjeller har dessuten miljøet vært splittet i synet på både jøder og Russland. Dette har blant annet kommet til uttrykk gjennom den finske grenens fiendtlige innstilling mot grupperingen *Finnish Defense League* (FDL). Konflikten skyldes at FDL gjør et poeng ut av å støtte seksuelle minoriteter, staten Israel og jøder som en del av deres kritikk mot Islam (Sallamaa, 2018b). FDL støtter med andre ord DNMs hovedfiender.

Den finske grenen har også vært fiendtlig innstilt mot Finlands fremste høyrepopulistiske parti, Sannfinnene, og har blant annet karakterisert Sannfinnernes nåværende leder, Jussi Halla-aho, som en støttespiller av sionisme og kapitalisme. DNM i Finland har i tillegg knyttet bånd til andre aktører, som eieren av butikkjeden *Kärkkäinen*, som originalt drev magasinet og nettavisen *Magneettimedia*. Butikkjeden har siden overført kontrollen over *Magneettimedia* til den finske grenen, og den uoffisielle redaktøren var på et tidspunkt den tidligere finske lederen, Juuso Tahvanainen. Ellers har den finske grenen hatt et eget subforum i diskusjonsforumet til *MV-magazine*, et av Finlands ledende alternative media. Flere finske aktivister har også tilknytning til ulike aktører i det finske musikk- og hooliganmiljøet. Den finske lederen, Antti Niemi, er til og med medlem i det nynazistiske musikknettverket *Blood & Honour* (Sallamaa, 2018b, s. 53-54).

Til tross for at feltet er ideologisk fragmentert har allikevel en rekke forsøk på organisert samarbeid forekommet. Den nordiske motstandsbevegelsen hatt som mål å samle og kontrollere anti-innvandringsmiljøet. Dette målet har blant annet resultert i det finske nasjonalistiske fakkeltog som har blitt arrangert siden 2014 i Helsinki i anledning Finlands nasjonaldag 6. desember. Enkelte medlemmer av den finske grenen skal ha bidratt til ideen om å arrangere markeringen (Sallamaa, 2018b, s. 53). Ifølge den finske grenens første leder, Esa Henrik Holappa, tok DNM i Finland initiativet til å arrangere prosesjonen. Også arrangementets hjemmeside ble opprettet og oppdatert av den finske grenens aktivister. Planen skal ha vært å etablere Den nordiske motstandsbevegelsen i Finland som en usynlig paraplyorganisasjon for hele det høyreekstreme miljøet i Finland. DNMs rolle skal imidlertid ha blitt dysset ned for å unngå å skremme bort potensielle deltakere. Utad har også fakkeltog blitt framstilt som politisk uavhengig. Videre forteller Holappa at den finske grenen i tiden før hadde vært en veldig lukket organisasjon, og at dette initiativet var det første tegnet han så på å at bevegelsen begynte å åpne opp for partnere fra utsiden (Hietikko, 2017, s. 13). Fra 2017 har også DNM i Finland tillatt andre grupper å delta i DNMs nasjonaldagsmarkering med sine egne symboler synlig (Sallamaa, 2018b, s. 53).

Yle-journalisten Marko Hietikko (2019) fortalte i intervju at grupperinger som vokste fram etter flyktningkrisen i 2015 har hatt en tendens til å samles ved Den nordiske motstandsbevegelsens demonstrasjoner. I 2017 ble også en bevegelse kalt *Alliansen for Nasjonalister* grunnlagt med mål om å intensivere og skape samarbeid (Sallamaa, 2018a). Siden 2016 har også en ny paraplybevegelse kalt *Kohti Vapautta*, oversatt til «Fram mot frihet», forsøkt å mobilisere finske nasjonalsosialistiske og nasjonalistiske aktører fra flere ulike grupper til å delta i en organisert protestmarkering mot det de oppfatter som politikk som truer den fremtidige «finskheten» (Vapautta, 2019). DNM skal ha spilt en nøkkelrolle i organiseringen.

I løpet av de siste årene har også relasjonen mellom DNM og Odins Soldater blitt varmere. En av initiativtakerne til opprettelsen av Odins Soldaters finske avdeling skal før opprettelsen ha vært medlem av den finske motstandsbevegelsen og skal angivelig ha søkt om tillatelse fra DNM i Finland om å opprette organisasjonen. Organisasjonens struktur ble derfor inspirert av Den nordiske motstandsbevegelsens organisasjonsmodell (Hietikko, 2017, s. 13). Samarbeidet mellom de to bevegelsene har kommet til uttrykk ved at medlemmer av Odins Soldater i løpet av 2018 har deltatt i DNMs demonstrasjoner og offentlig uttalt at de støtter DNM i Finland og fordømmer politiets anmeldelse av organisasjonen. Det har også blitt rapportert om at enkelte

medlemmer av DNM i Finland har deltatt i Odins Soldaters gatepatruljer (Sallamaa, 2018b, s. 60). I tillegg skal DNMs symbol, Tyr-runen, flere ganger ha blitt brukt i Odins Soldaters promo-video (Hietikko, 2017, s. 13). Det har også blitt rapportert om at den finske grenen kan være interessert i å rekruttere medlemmer fra Odins Soldater. Grenen omtaler Odins Soldater som pålitelige, til forskjell fra andre nasjonalsosialistiske bevegelser. Til felles har de to organisasjonene motstanden mot innvandring og Islam (Yle, 2018c).

At DNM forsøker å styrke sin egen posisjon ved å inngå i samarbeid med andre aktører fra samme landskap framstår både som et strategisk og rasjonelt valg for å sikre seg flere ben å stå på i forbindelse med forbudsprosessen mot DNM i Finland. Samarbeidet har gjort at den finske grenen har vært i stand til å dra nytte av både støtten og ressursene på en effektiv måte, for å framstå som en ressurssterk bevegelse utad. At Odins Soldater velger å støtte DNM kan tolkes som en reaksjon på organisasjonens frykt for at politiet kan finne på å ta ut tiltale også mot andre organisasjoner fra ytre høyre i Finland. Den finske grenens åpenhet og samarbeidsvilje betyr imidlertid ikke at bevegelsen har vært i stand til å ta kontroll over eller samle miljøet, slik som den svenske grenen har lyktes i. Andre nasjonalistiske organisasjoner blir fremdeles avskrekket av den DNMs nasjonalsosialistiske ideologi (Hietikko, 2017, s. 13). Det finske miljøet er dessuten fremdeles fragmentert, og den finske grenen har fremdeles en rekke konkurrenter som er ute etter å ta kontroll over de samme ressursene.

Norge

Den nordiske motstandsbevegelsen har i liten grad samarbeidet med andre aktører fra det norske høyreekstreme miljøet. De få forsøkene på å delta i demonstrasjoner sammen med andre innvandringskritiske og høyreradikale grupperinger har dessuten sett ut til å ha vært feilslått. Olav Døvik, som i desember 2018 dekket en demonstrasjon mot FNs migrasjonsavtale utenfor Stortinget i Oslo, fortalte i intervju at aktivister for DNM møtte opp til et overraskende syn av at andre grupperinger og partier, som *Pegida Norge*, *Stopp Islamiseringen av Norge (SIAN)*, *Selvstendighetspartiet* og *Alliansen*, bar skilt mot nazisme. Bakgrunnen for skiltene skal ha vært at organisasjonene ønsket å ta avstand fra stempelet som rasister og nazister. DNMs aktivister valgte derfor å forlate demonstrasjonen etter kort tid (Døvik, 2019). Hendelsen har også blitt omtalt på den norske grenens nettsider, der en av aktivistene som var tilstede etterpå uttalte: «Vi dro dit for å vise avsky mot den såkalte migrasjonsavtalen, men det viste seg jo å være en

slags «antirasistisk» demonstrasjon i stedet.» (Frihetskamp, 2018c). Hendelsen signaliserer at DNMs ideologiske ståsted oppfattes som for radikalt for andre aktører i det norske miljøet. Dette har resultert i at aktørene har hatt et behov for å ta avstand, for ikke å bli assosiert med bevegelsen.

I en rapport utgitt av Politihøgskolen kommer det allikevel fram at en del av de norske aktivistene har tilknytning til tidligere høyreekstreme miljøer. Flere av de norske aktivistene har bakgrunn fra *Vigrød*, og enkelte har også tilknytning til grupperinger som *Frie Nasjonalister* og *Odins Soldater*, som delvis er aktive i dag (Bjørge & Gjelsvik, 2018, s. 78-79). Til tross for disse forbindelsene, har den norske grenen i liten grad har vært i stand til å dra nytte av samarbeid med andre aktører nasjonalt. Dette kan også skyldes at det norske miljøet består av langt færre og mindre ressurssterke aktører.

Fordi det organiserte høyreekstreme miljøet over en lengre periode forsvant fra gatebildet har den norske grenen måttet bygge opp organisasjonen fra grunnen. Mange av de aktive har erfaring og nettverk fra bevegelse som forsvant for flere år siden. En rekke av de som var aktive som ungdommer i det nynazistiske miljøet på 1990-tallet har heller aldri returnert til det høyreekstreme organisasjonslivet. Den norske grenen har derfor i stor grad hentet støtte og ressurser fra den svenske grenen, og derfor kanskje ikke vist like stor interesse for å mobilisere ressurser fra det norske høyreekstreme landskapet. Det kan også skyldes at den norske grupperingens lederskap og aktivister har tettere forbindelser til skikkelser fra det svenske miljøet enn til nye aktører som har dukket opp i Norge etter at den harde kjernen fra det nynazistiske miljøet fra 1990-tallet opphørte.

Barrierer

I en demokratisk stat oppfattes ekstremisme som et problem. Særlig problematisk er det dersom ekstremistiske grupperinger tar i bruk vold for å fremme sine ideer. Det er derfor vanlig at myndigheter utarbeider tiltak for å håndtere og bekjempe ekstremisme og rekruttering til ekstreme bevegelse. En stats viktigste verktøy i håndteringen og oppfølgingen av ekstreme grupper er politiet. Politiet er dessuten den eneste myndigheten som har monopol på bruk av tvang. De har derfor mulighet til å begrense DNMs virksomhet og ressursgrunnlag ved å utarbeide strategier for forebygging av ekstremisme og kriminalitet, men også ved å fysisk

hindre grupperingenes handlingsrom på gateplan eller ved å ta ut siktelsler. I alle de nordiske landene er politiet også den statlige aktøren som hyppigst kommer i kontakt med Den nordiske motstandsbevegelsen. Denne delen viser at svenske politiet har gått hardest ut mot DNM, og at forholdet mellom politiet og bevegelsen med tiden har blitt mer anspent. Til forskjell har det finske politiet gått mer passivt ut i møte med DNM på gata, men også tatt initiativ til å forby organisasjonen. I Norge har politiet blitt kritisert for å beskytte DNM i forbindelse med demonstrasjoner.

Sverige

Relasjonen mellom det svenske politiet og Den nordiske motstandsbevegelsen har over tid utviklet seg til å bli stadig mer anspent. Dette kan se ut til å være et resultat av særlig to ting – for det første har DNM ved flere anledninger blitt satt tilbake av siktelsler og lange dommer mot egne aktivister og sentrale skikkelser fra miljøet. Dette har bidratt til en utbredt mistillit til politiet og systemet generelt, og ført til massiv mobilisering, kampanjer og nærmest martyrdyrkelse av de dømte. For det andre har DNM i Sverige vist større villighet til å provosere både politiske meningsmotstandere og politi de siste årene. Parallelt har det svenske politiet vært mer konfronterende mot den svenske grenen i forbindelse med demonstrasjoner. Dette har ledet til flere voldelige konfrontasjoner mellom DNM og politiet i Sverige (Löow, 2015, s. 75; Evertsson, 2017).

Det svenske miljøet har vært dominert av aktivister med kriminell bakgrunn og en overvekt av dommer for vold, ran, narkotikalovbrudd og ulovlig våpenbesittelse (ETC, 2017). Dette har ført til at en rekke prominente skikkelser fra bevegelsen har sonet lengre fengselsdommer. Blant disse finner vi Klas Lund, den svenske grenens grunnlegger, som blant annet er dømt for drap, ran og ulovlig våpenbesittelse. Til tider har hans fravær i forbindelse med soning hemmet bevegelsens mobiliseringsmuligheter og ressursgrunnlag. DNM beskriver blant annet i sin egenutgitte bok hvordan magasinet *Nationell Motstånd* led under Klas Lunds fravær da han sonet en dom i 2005 (2018, s. 66). Samtidig har de fengslede aktivistene blitt portrettert som heroiske skikkelser som er villige til å ofre sin frihet for kampen. Lunds flukt fra fengsel i 2004 ble blant annet beskrevet som beundringsverdig, og bevegelsen ga den gang uttrykk for at de stod sammen bak Lunds beslutning om å trosse systemet (DNM, 2018, s. 56). Også dommen mot den svenske aktivisten Niklas Frost førte til at den svenske grenen gjennomførte en mangeårig kampanje for å få Frost løslatt. DNM hevdet hele tiden av Frost var uskyldig dømt

for å ha knivstukket en politisk meningsmotstander fra den anti-fascistiske bevegelsen AFA (DNM, 2018, s. 77). Situasjonen har føret den svenske grenens mistillit til systemet og politiet. Dessuten har siktelsene mot sentrale svenske aktivister vært en PR-seier for den svenske grenen, som er opptatt av å framstå som farlig og kompromissløs (Expo, 2014).

De siste årene har man også kunnet observere et tydelig taktisk skifte i den svenske grenens måte å forholde seg til politiet på. Den svenske grenen har blant annet utpekt politiet som sin fremste motstander i forbindelse med gateaksjoner (Löow, 2015, s. 75). I et intervju med den svenske informanten Jonathan Leman (2019) omtalte Leman DNMs fiendebilde av politiet som unikt fordi ingen andre grupper innenfor samme miljø går så langt i åpent å dele mordfantasier og hylle politimordere. Den svenske grenen har i tillegg utstyrt seg med hjelmer og skjold i forbindelse med demonstrasjoner for å vise sin opposisjon mot politiet. Begrunnelsen skal være at hjelmene skal beskytte mot politiets batongslag (Leman, 2019). Tidvis har også grenen unnlatt å varsle politiet om demonstrasjoner, og generelt vist mindre vilje til å inngå i dialog (Löow, 2015, s. 75).

Også det svenske politiet ser ut til å ha inntatt en mer konfronterende rolle i forbindelse med DNMs demonstrasjoner og markeringer. Særlig to hendelser fra 2016 og 2017 har ført til et mer anstrengt forhold mellom den svenske grenen og politiet. Under DNMs demonstrasjoner i Stockholm og Gøteborg braket aktivister og politi sammen etter uenigheter og manglende dialog (Aftonbladet, 2016; Expressen, 2017). I etterkant uttalte DNMs pressetalsmann at de ikke lenger hadde tillit til dialogpolitiet i Stockholm (Evertsson, 2017). Det svenske politiets håndtering beskrives av en journalist, som på tidspunktet laget en dokumentar om DNM, som «veldig brutal». Videre skriver journalisten at politiets håndtering var en overreaksjon, og at også kilder fra dialogpolitiet har rettet kritikk mot håndteringen i ettertid (Evertsson, 2017).

Ifølge Expo-researcher Jonathan Leman skal det svenske politiet også ha vist økt interesse for å loggføre og ta ut siktelsener mot personer i Den nordiske motstandsbevegelsen i løpet de siste årene. Strategien skal ha til hensikt å gjøre det vanskeligere for organisasjonen å operere. I tillegg har politiet jobbet med å beslaglegge aktivisters våpen og inndra våpenlisenser. I forbindelse med det svenske valget i 2018 opprettet det svenske politiet dessuten en egen avdeling som jobbet med å sikre at valget skulle gå fredelig for seg, uten at ekstreme bevegelser, og da særlig DNM, skulle få sette sitt preg på situasjonen. Tiltaket hang sammen med de svenske aktivistenes aggressive framtoning i forbindelse med politikeruken i Almedalen samme høst (Leman, 2019).

Det svenske politiets reaktive strategi, DNMs mistillit til systemet og et stadig mer anspent forhold mellom den svenske grenen og politiet ser med andre ord ut til å ha radikalisert den svenske grenens atferd og uttrykk i offentlige sammenhenger. Det kan også tenkes at grenen har vokst noe i antall medlemmer som følge av grenens portrettering av seg selv som et offer for en brutal politihåndtering, samt mediedekningen som hyppig har beskrevet konfrontasjonene.

Finland

Den finske grenen har først de siste årene blitt oppfattet som en reell trussel av det finske politiet. Til tross for at den finske informanten Marko Hietikko omtalte politiet som passive i møte med den nordiske motstandsbevegelsens demonstranter, poengterte han også at det var det finske politiet som tok initiativ til å forby bevegelsen (Hietikko, 2019). Politiets stadig mer konfronterende linje ser ut til å være et resultat av at den finske grenen de siste årene har vist større voldspotensiale. Særlig dommen mot aktivisten som sparket ned en person som senere døde i 2016 og den finske grenens villighet til å bære nasjonalsosialistiske symboler offentlig har framprovosert dette.

Politiet i Finland har først og fremst konsentrert seg om å forhindre eskalering ved offentlige markeringer. En finsk informant beskrev politiets håndtering av DNM i Finland som mest fokusert på å hindre eskalering mellom DNM og venstreaktivistene i forbindelse med demonstrasjoner. Politiet har sjeldent grepet inn i DNMs demonstrasjoner, med unntak av ved en hendelse i forbindelse med den finske nasjonaldagen 6. desember 2018, da politiet beslagla flere hakekorsflagg som ble anvendt i DNMs marsj (Informant 2, 2019). I det finske innenriksdepartementets rapport fra 2018 skildres DNMs demonstrasjon i Tampere. Ifølge rapporten viste en video at den finske grenens aktivister oppførte seg aggressivt mot motdemonstranter. Innenriksdepartementet landet på en antakelse om at den store tilstedeværelsen av politi og forebyggende handling forhindret voldelige sammenstøt (Det finske innenriksdepartementet, 2018).

Lederen for den finske grenen, Antti Niemi, har kommentert at tiden etter at han tok over som leder i Finland har vært krevende på grunn av forbudsprosessen mot bevegelsen. Prosessen har stjålet mye tid fra grenens ordinære aktiviteter. Samtidig har saken ført til mer publisitet. På den måten hevder Niemi at prosessen rundt forbudet både har vært negativt og positivt. Ifølge

Niemi førte den første dommen til å begynne med til en nedgang i rekrutteringen, men at nye aktivister senere har meldt seg inn etter forbudet (Frihetskamp, 2018d). Dette kan skyldes at den finske grenen etter rettsprosessene har inntatt en offerrolle og at nyheten om forbudet har vekket sympati og engasjement hos likesinnede (Yle, 2018c).

Norge

Det norske politiets håndtering av Den nordiske motstandsbevegelsen har også vært konsentrert rundt å opprettholde ro og orden på offentlige steder. Ved DNMs demonstrasjon i Kristiansand sommeren 2017 ble politiet kritisert i mediene for å ikke gripe inn og stoppe demonstrasjonen, som ikke hadde fått godkjenning på forhånd. Politiet uttalte den gang at de valgte å ikke bryte inn i frykt for at situasjonen skulle eskalere (Aftenposten, 2017). Ved en annen anledning skal også politiet ha fulgt norske aktivister bort fra en demonstrasjon og kjørt dem i trygghet da motdemonstranter gikk til angrep (NRK, 2018d).

Politiet uttalte i 2017 at DNMs demonstrasjoner representerer en utfordring fordi bevegelser som DNM ofte operer i en gråsoner mellom det lovlige og ulovlige. På den ene siden pliktes politiet i politiinstruksen å bidra til at grupperinger får ytre seg innenfor rammene av ytringsfriheten. På den annen side har politiet en plikt til å opprettholde ro og orden og sette en stopper for straffbare handlinger. Først når handlingene innebærer «en grov nedvurdering av en gruppes menneskeverd» eller oppfordring til vold kan de anses som lovbrudd. Politiet kan dessuten kun nekte en gruppering tillatelse til å avholde en markering eller demonstrasjon dersom det er grunn til å frykte alvorlige ordensforstyrrelser eller at budskapet til en gruppering bryter med loven (Spurkland, 2017).

Det norske politiet har ved enkelte anledninger bortvist aktivister fra DNM på grunn av manglende tillatelse til å dele ut propaganda (Aftenposten, 2017). Olav Døvik pekte i et intervju på at han har sett en endring i måten politiet og PST adresserer bevegelsen i løpet av de siste årene. PST har gått fra å snakke om høyreekstreme grupper mer generelt, til etter hvert å begynne å adressere Den nordiske motstandsbevegelsen spesifikt (Døvik, 2019). Dette kommer også fram i PSTs årlige trusselrapporter, der det tydeliggjøres at sikkerhetspolitiet følger med og kartlegger Den nordiske motstandsbevegelsen. PST skrev i 2018 at motstanden mot høyreekstreme grupperinger i Norge øker som følge av økt aktivitetsnivå og mer synlig tilstedeværelse fra grupperinger som Den nordiske motstandsbevegelsen. Ifølge PST har forbud

mot markeringer og negativ oppmerksomhet i media blitt brukt til å styrke det interne samholdet og rekruttere flere til bevegelsen (2018, s. 19-20). Det norske politiet ser derfor ut til å ha lagt seg på en linje der de først og fremst forsøker å unngå konfrontasjoner på offentlige plasser. Grunnen til at det har foregått langt mindre voldelige tilfeller i Norge kan også kan skyldes at den norske grenen har avholdt svært få offentlige demonstrasjoner, sammenlignet med i Sverige og Finland.

Ressursformer og ressursmobilisering

I teorikapittelet ble det etablert at det finnes en rekke ulike former for organisatoriske ressurser. Denne delen av analysen vil av den grunn adressere de ulike ressursformene, variasjonen mellom grenene og ressursenes betydning for bevegelsens uttrykk. Dette delkapittelet etablerer at særlig DNMs lederskikkelser har vært av massiv betydning for DNMs uttrykk over en årrekke. Mens den svenske grenen konsekvent har hatt sterke lederskikkelser, har den finske grenens ledelse vært preget av utskiftninger og den norske av mindre tilstedeværende ledere. Videre etableres det at aktivistene i Den nordiske motstandsbevegelsen ikke skiller seg nevneverdig fra hverandre på tvers av landegrensene, men at de svenske og finske aktivistene har vært mer villige til å stå frem i lyset, sammenlignet med den norske grenens aktivister. I tillegg kommer det fram at den svenske grenens strenge krav til egne aktivister, ikke alltid har blitt fulgt av finnene, som til tider har brutt med bevegelsens retningslinjer og fått rom til dette. Avslutningsvis adresseres også bevegelsens ressursmobilisering i form av materielle og sosialorganisatoriske ressurser. Her kommer det fram at den svenske grenen i større grad har lyktes i å bygge opp et solid fundament av dedikerte aktivister gjennom solidaritetsbyggende aktivitet.

Hvem er lederskikkelsene og hva har de hatt å si?

En bevegelses lederskikkelser kan være av avgjørende betydning for organisasjonens mobilisering og uttrykk. En leder er mer enn kun et ansikt utad. Lederen er også bevegelsens fremste beslutningstaker. Det er derfor ikke overraskende at lederskikkelsene i DNM har hatt stor betydning for bevegelsenes grener både når det kommer til volum, uttrykk og relasjoner til

andre aktører. Lederens betydning er dessuten særlig sentral i Den nordiske motstandsbevegelsen på grunn av bevegelsens hierarkiske oppbygging og fokus på et sterkt og kompetent lederskap. Grunnleggeren av den svenske motstandsbevegelsen, Klas Lund, har tidligere uttalt at organisasjonens hierarkiske lederstruktur og organisering har vært avgjørende for DNMs levedyktighet, mens andre organisasjoner har dødd ut fordi de har vært organisert i løsere former for nettverk med en mer diffus ideologi (DNM, 2018, s. 76-77). Sentrale personer i DNM har et bevisst forhold til lederens funksjon:

Jag påstår inte att vi är hopplösa när det kommer till att fostra radikaler. Tvärtom är vi de främsta i den nationella rörelsen – definitivt i norra Europa, men antligen även globalt. Som ett exempel har jag hört nationella, men även fiender till vår sak, fråga sig varför vi överlevt när så många (nationella) organisationer skapats för att bare ett par år senare läggs ned. Min uppfattning är att vi har tillräckligt många fanatiker i ledande positioner eller med annat stort inflytande som aktivt påverkar människorna i vår rörelse. Dessa fanatiker måste ses som vår starkaste tillgång, vår största rikedom – via mer betydelsesfull än tusentals fega anhängare eller deras samlade tillgångar. (Hagberg, 2018a, s. 29).

Sverige

Den nordiske motstandsbevegelsens grunnlegger og første leder var Klas Lund. Lund kom for første gang i det svenske søkelyset da han i 1986 ble dømt for drapet på Ronny Linden. Tidlig på 1990-tallet ble Lund en ledende skikkelse i *Vitt Arikst Motstånd* (VAM). VAM ble imidlertid oppløst et par år senere, og Lund sonet på midten av 1990-tallet en ny fengselsstraff for væpnet ran. I 1996 slapp Lund ut av fengsel og begynte arbeidet med å bygge opp det som skulle bli Den svenske motstandsbevegelsen (SMR) (Expo, 2003).

Som tidligere leder av Den nordiske motstandsbevegelsen har Lund blitt en slags mytisk figur. Først og fremst har hans perioder i fengsel blitt framstilt som en heltedelig offerhandling for den revolusjonære kampen. Dette har blant annet kommet til uttrykk gjennom beskrivelser av Lund som «kampens fortapte sønn som skulle forkroppslige kampens retur» (Vejdeland, 2018, s. 11). Löow beskriver i sin skildring av utviklingen av det nazistiske miljøet i Sverige hvordan ledende skikkelser innen miljøet fra 1990-tallet oppnådde helte- og martyrstatus og ble forbilder

for den neste generasjonen av aktivister. Denne utviklingen var ny fordi fengslinger og dommer mot aktivister tidligere førte til at de forsvant ut av bevegelsene. I stedet for å være avskrekkende eksempler ble de fra 1990-tallet i større grad frihetshelter som «ofret seg for kampen» (Löow, 2015, s. 52). På samme måte ble Klas Lund DNMs martyr.

I DNMs egenutgitte bok beskrives Lund som en mann med mot, handlingskraft og heder – egenskaper som aktivistene søkte hos en leder (Vejdeland, 2018, s. 11). Andre aktivister skildrer hvordan Lund har vært avgjørende for deres engasjement i bevegelsen. Den norske lederen, Haakon Forwald, beskriver blant annet støtten fra og samtaler med Klas Lund som fundamental for hans engasjement (2018, s. 130). En annen sentral skikkelse i den svenske grenen omtaler Lund som personen som har hatt størst betydning for det hun omtaler som sin egen «vekkelse» (Forslund, 2018, s. 61).

Lund beskrives som organisasjonens fremste ideologiske leder. Han var mannen som formulerte bevegelsens retningslinjer, som etter hvert ble DNMs håndbok for aktivister (Vejdeland, 2018, s. 18). Lunds manifest fra 2009 la også grunnlaget for DNMs politiske program (DNM, 2018, s. 98). Hans ideologiske lederskap over en periode på nesten 20 år har hatt mye å si for organisasjonens uttrykk. For det første beskrives Lund som en leder som var opptatt av å rekruttere og oppfostre aktivister som var ideologisk overbeviste. Lund får blant annet æren for å ha skapt en liten, men sterk organisasjon med en hard kjerne av ideologisk overbeviste aktivister. Med Lund som leder har bevegelsen blitt beskrevet som «en sekt av fanatikere» der målet ikke var å nå ut til massene, men å oppfostre morgendagens ledere (DNM, 2018, s. 20).

Lunds tid som organisasjonens fremste leder gikk imidlertid ikke kun smertefritt for seg. Allerede i 2001 var bevegelsen preget av splittelse. Splittelsen skal ha vært utløst av at grunnleggende av partiet *Nationaldemokraterna* (ND) forsøkte å rekruttere medlemmer fra DNMs ungdomsparti og tidsskrift, og at deler av organisasjonens medlemsbase ikke delte Lunds syn på hvordan bevegelsen skulle drives. Splittelsen kulminerte i at Lund nektet å gå med på opposisjonens krav om at han skulle gå av som leder og erstattes. I ettertid forlot noen medlemmer organisasjonen og forble inaktive, mens et større antall medlemmer gikk over til ND (DNM, 2018, s. 40-41). I 2006 oppstod nye konflikter om Klas Lunds lederposisjon da ledelsen for rede 2 i Sverige gjennomførte det DNM senere har omtalt som en «skitten svertekampanje», som også skal ha tatt store deler av den norske medlemsbasen med seg (DNM, 2018, s. 68).

Lund har i tillegg blitt beskrevet som en mann som ikke var så glad i å være i rampelyset, og derfor ofte delegerte ansvaret for å formidle ideologien og standpunktene han selv hadde formulert videre. I DNMs egenskrevne bok er organisasjonen også åpne om at Lund var preget av introverte trekk og at disse trekkene til tider resulterte i at Lund i lengre perioder isolerte seg. I 2010 og 2011 skal hans fravær ha vekket reaksjoner blant deler av bevegelsens ledelse. Igjen ble Lunds lederegenskaper trukket i tvil, og deler av bevegelsen kom med krav om at han skulle tre av. I ettertid har DNM selv omtalt splittelsen som et mislykket kuppforsøk. Lund ble sittende som leder i ytterligere fire år, før han i 2015 overlot lederposisjonen til Simon Lindberg (DNM, 2018, s. 42; 115; 118).

Som 32-åring ble Simon Lindberg leder for den svenske motstandsbevegelsen. Lindberg hadde før han engasjerte seg i SMR vært medlem av *Nationalsocialistisk Front*. I DNMs jubileumbok hevdes det at Lindberg på den tiden ble lagt merke til av SMRs ledelse som en dyktig taler. I 2009 ble han derfor rekruttert til den svenske motstandsbevegelsen, og skulle raskt vise seg å få mye tillit i organisasjonen. Allerede i 2010 ble Lindberg redesjef. Redet ble beskrevet som hyperaktivt under Lindbergs ledelse. I 2015 tok han over ansvaret som leder i hele Norden. Organisasjonen har selv begrunnet lederbyttet som en felles avgjørelse tatt i en fase der det krevdes en annen for lederskap for å kunne utvikle den voksende bevegelsen (DNM, 2018, s. 20; 81; 97; 109).

Med Simon Lindberg i førersetet har Den nordiske motstandsbevegelsen tatt en ny retning. Mens Lund har blitt beskrevet som bevegelsens ideologiske motor, har Lindberg dratt organisasjonen i en mer åpen retning. Lindberg beskrives som mannen som har satt DNM på kartet og gjort organisasjonen til det den er i dag. Av sentrale skikkelser i bevegelsen har Lindberg blitt skildret som «den fødte agitator», «en driftig, og velorganisert arbeidsmaur» og som en lederskikkelse som har «oppfylt alle forventningen, og til og med overgått noen av dem» (Vejdland, 2018, s. 20; Hagberg, 2018a, s. 35; Forwald, 2018, s. 131). En sentral svensk aktivist skriver blant annet at ”Utan Simon Lindberg hade vi inte varit den kraft som anordnar masiva demonstrationer på gator och torg, som nu är känd för hela folket samt inspirerar även andra nationella rörelser över hela världen” (Vejdland, 2018, s. 20).

Lindberg får også æren for å ha gitt organisasjonen en tydeligere struktur, for å ha gitt aktivistene en ny motivasjon og for at organisasjonens aktiviteter har økt betraktelig etter at han overtok ledelsen (Vejdland, 2018, s. 20; Hagberg, 2018a, s. 35). Under Lindberg har bevegelsen byttet navn til *Den nordiske motstandsbevegelsen*, opprettet Nordenrådet og

gjennomgått en rekke reformer (Lindberg, 2018, s. 226-228). Etter at Lindberg tok over ledelsen har også medieoppmerksomheten økt. Dette skyldes at bevegelsen har tatt større plass i det offentlige rom, og vakt stor oppsikt med deltakelse i den svenske politiske uken Almedalsuken og større demonstrasjoner. Lindberg skriver selv at bevegelsen har vokst mye fortere under hans ledelse og både synes og høres bedre etter at han tok over lederrollen, men at det stabile grunnlaget ble lagt under Lunds ledelse. Han beskriver Lund som en stor filosof og fanatisk ideolog, og seg selv som en organisator, arbeidshest og propagandist. Selv mener Lindberg at han tok over på rett tidspunkt, og har klart å forbedre bevegelsen på områder Lund ikke selv var i stand til (2018, s. 227-228).

Den svenske grenen har altså hatt to relativt ulike, men sterke og hyllede lederskikkelser. Klas Lund og Simon Lindberg skildres som ledere med ulike kvaliteter. Mens Lund beskrives som hjernen bak bevegelsens ideologiske ståsted og hierarkiske struktur, ble Lindberg en lederskikkelse som førte organisasjonen fram i søkelyset og reformerte bevegelsen.

Finland

Som 23-åring var Esa Henrik Holappa med på å grunnlegge den finske motstandsbevegelsen, og ble med det den finske grenens første leder. Holappa hadde, tross sin unge alder, allerede opparbeidet seg årevis med erfaring fra det finske høyreekstreme miljøet, i tillegg til å ha et stort kontaktnettverk internasjonalt. Holappa skal blant annet ha brevvekslet med den amerikanske veteranen tilknyttet White Power-bevegelsen, Richard Scutari, samt *Ku Klux Klan*-lederen, David Duke, den tyske høyreekstremisten Kay Diesner og Ole Nicolai Kvisler, som i Norge ble dømt for drapet på Benjamin Hermansen. Han skal også ha hatt kontakt med aktivister fra andre nasjonalsosialistiske bevegelser som *Aryan Brotherhood* og *Aryan Nation* (Yle, 2016a).

Da den finske motstandsbevegelsen ble startet opp i 2008 oppholdt Holappa seg i USA. I ettertid har han uttalt at da han kom tilbake til Finland sommeren 2009 hadde allerede en kompisgjeng sluttet seg til og tatt kontroll over bevegelsen. For de fleste av medlemmene var Holappa derfor en ukjent skikkelse. Han opplevde at mange var mistenksomme mot han, og at han i realiteten hadde lite autoritet og innflytelse over beslutninger som ble tatt i andre deler av Finland. Aktivistgruppene i sør-Finland skal ha ytret at han burde ha vært en sterkere og mer aktiv leder.

Holappa har selv uttalt at aktivistene ikke delte hans fascinasjon for litteratur, historie og ideologi, men at de heller var spenningsøkende og opptatt av fysisk aktivisme (Yle, 2016a). Holappa har også fortalt at den finske grenen til å begynne med ble uglesett av andre organisasjoner i det finske landskapet fra ytre høyre. Hans tolkning av situasjonen var at han som offentlig leder av bevegelsen var mislikt av andre høyreekstreme organisasjoner - sannsynligvis fordi de kjente til han fra før og anså hans plutselige opptreden som mistenkelig. Holappa skal blant annet ha hørt rykter om at han var en infiltrator for sikkerhetspolitiet og at han jobbet for ulike politiske motstandere (Hietikko, 2017, s. 13).

Det første året som leder tilbragte Holappa stort sett på reisefot, der han besøkte kontakter i en rekke ulike europeiske land. I 2011 flyttet Holappa til Dalarna i Sverige, og havnet enda lengre bort fra bevegelsen han var leder for. Han skal ha vært lite aktiv i aktivitetene i hjemlandet og kun hatt sporadisk kontakt med de som i praksis ledet organisasjonen i Finland. Høsten 2012 meddelte Holappa uten forvarsel at han gikk av som leder for den finske motstandsbevegelsen. I ettertid har Holappa uttalt at han aldri fant sin plass i organisasjonen, og at han heller ikke kjente tilhørighet med svenskene. Holappa var aktiv i bevegelsen i ytterligere to år før han i 2014 valgte å forlate DNM og sitt ideologiske ståsted (Yle, 2016a).

I DNMs bok beskrives Holappa som en forræder som i praksis ikke hadde noe med oppstarten å gjøre. At han fikk lede den finske grenen skyldtes, ifølge DNM, at en sentral svensk aktivist gikk god for han og at utvalget av lederkandidater ikke var stort. Videre beskrives oppnevningen av Holappa som en «sjansing» som viste seg å være mislykket. Holappa omtales i samme bok som en passiv og usynlig skikkelse som ikke deltok på offentlige aksjoner og som fremdeles står i gjeld til en rekke personer i miljøet (DNM, 2018, s. 95-96).

I august 2012 tok derfor Juuso Tahvanainen over som leder for den finske motstandsbevegelsen (DNM, 2018, s. 136). Tahvanainen var i tiden før han ble leder for den finske grenen redaktør for den finske versjonen av magasinet *Nationell Motstånd, Kanallinen Vastarinta*. Bare 22 år gammel ble han spurt om å overta lederrollen etter Holappa. Tahvanainen satt som leder fram til 2015 (Varis, 2017). Etter Tahvanainens avgang endret DNM sin lederstruktur. Høsten 2015 innsatte den finske grenen et styre til å lede organisasjonen. På dette tidspunktet så man et taktisk skifte der flere av de sentrale medlemmene trådte fram fra en mer tilbaketrukket tilværelse og tok på seg lederansvar. Omleggingen var trolig et resultat av det den finske motstandsbevegelsen omtalte som et fiendtlig rettssystem og politi, samt massearrestasjoner og dommer mot nasjonalister. I en sak publisert av Yle ble omleggingen beskrevet som et resultat

av at den finske motstandsbevegelsen hadde holdt en høy profil og oftere benyttet vold, og derfor ville unngå at det fantes tydelige ledere som kunne utpekes som ansvarlige ved eventuelle voldshandlinger eller lovbrudd. Dessuten ble reformen gjennomført bare noen måneder etter at Tahvanainen ble arrestert etter opptøyer i Jyväskylä (Yle, 2016b).

I ettertid har to personer i den finske grenen utpekt seg som ledende skikkelser. Fra 2015 ble Antti Niemi sentral i ledelsen av DNM i Finland. Niemi hadde fra 1990-tallet hatt tilknytning til skinhead-bevegelsen i Finland. I 2009 ble han rekruttert til den finske grenen av en venn som bodde i et annet distrikt. Niemi skal siden ha tatt initiativ til å starte opp et nytt rede sammen med noen venner i Tampere (Frihetskamp, 2018d). Han skal også være medlem i den nynazistiske skinheadorganisasjonen *Blood & Honour Orivesi* og sitter som Finlands representant i Nordenrådet. Niemi omtales i dag som leder for den finske grenen sammen med Otto Rutanen. Rutanen skal ha blitt aktiv i den finske motstandsbevegelsen i 2008 og har vært leder for en av de to aktivistgruppene i Helsingfors. Han skal også være den finske grenens internasjonale kontaktperson, samt kontaktperson til høyreekstreme skinhead-organisasjoner. Også Rutanen har en bakgrunn fra den finske skinhead-bevegelsen. Han er også en aktiv konsertarrangør og hører til den nyfascistiske fløyen av den finske grenen (Yle, 2016b).

Den finske grenens egenrådige uttrykk kan med andre ord delvis være et resultat av en langt mer uoversiktlig lederstruktur og til tider turbulente ledererfaringer. Ingen av lederskikkelsene har dessuten utpekt seg som sterke og samlende figurer, sammenlignet med lederskapet i Sverige.

Norge

I 2003 skjedde det første forsøket på å opprette DNMs søsterorganisasjon i Norge (DNM, 2018, s. 52). Den første norske lederen og andre sentrale skikkelser som var med på å grunnlegge den norske motstandsbevegelsen hadde bakgrunn fra skinhead-bevegelsen Boot Boys, som på slutten av 90-tallet ble beskrevet som den mest kriminelt belastede gruppen i Norge (Pedersen & Bach, 2001, s. 6; 9). Boot Boys ble svært redusert etter at to medlemmer av grupperingen ble dømt for drapet på Benjamin Hermansen. I 2003 knyttet derfor ledende aktivister fra Boot Boys bånd til den svenske motstandsbevegelsen, og skiftet navn til *den norske motstandsbevegelsen*. På grunn av dårlig organisering, svært innskrenkede mobiliseringsmuligheter og

fengselsdommer mot ledende skikkelser opphørte imidlertid den norske motstandsbevegelsen etter kun tre år (Bjørge & Gjelsvik, 2018, s. 69; Ravndal, 2018, s. 778).

I 2011 ble den norske motstandsbevegelsen gjenoppstartet med Haakon Forwald som leder. Forwald hadde fra før kontakter i det høyreekstreme musikkmiljøet, blant annet som bassist i ulike Death Metal-band (Nordfront, 2015). Forwald startet opp den norske grenen etter en periode med tett kontakt med den svenske lederen Klas Lund. I DNMs egenproduserte bok forteller Forwald at han for første gang søkte medlemskap i den norske motstandsbevegelsen i 2006, men at han aldri mottok noe svar. Dette skyldtes at den norske bevegelsen på denne tiden var i ferd med å legges ned. Forwald hevder videre at han i ettertid sendte en søknad i året om å bli medlem i den svenske motstandsbevegelsen. I 2009 lyktes Forwald i å opprette kontakt, og i 2010 ble han aktiv i den svenske grenen. Forwald fikk i 2011 klarsignal til å danne en norsk gren. På denne tiden var Forwald eneste aktive medlem i Norge (Forwald, 2018, s. 129).

Under Forwald tok den norske grenen en annen retning enn under Boot Boys sitt lederskap noen år tidligere. Forwald var opptatt av å bygge den norske organisasjonen gradvis og uttalte at han ønsket å danne et solid fundament av lojale og trofaste aktivister og medlemmer (DNM, 2018, s. 118-119). Ifølge Forwald tiltrakk den norske motstandsbevegelsen under Boot Boys seg feil folk. Grupperingen hadde vært mest opptatt av fyll og slåssing (Dagbladet, 2012). Denne gangen var Forwald opptatt av at rekrutteringen skulle være mer selektiv. Dette kan ha bidratt til at den norske grenen vokste veldig langsomt (Bjørge & Gjelsvik, 2018, s. 69). Forwald beskriver at den norske grenen i 2011 lyktes i å rekruttere flere medlemmer. I 2012 flyttet imidlertid Forwald til Sverige og fikk leie kjellerleiligheten i Klas Lunds hus. Dette skyldtes det han opplevde som trakassering fra systemet, huseiere og familie. Forwald vil imidlertid ikke kalle flyttingen en flukt, men heller et strategisk valg for å effektivt kunne fortsette kampen fremover (2018, s. 129). Han er i dag bosatt i Ludvika (NRK, 2017b). Innad i DNM er Forwald en relativt synlig figur. Som leder for den norske grenen framstår han imidlertid som en leder som i stor grad er nødt til å støtte seg på den svenske ledelsen.

Hvem er aktivistene?

Den nordiske motstandsbevegelsen har siden oppstarten vært opptatt av å fremstå som en profesjonell og sterk ideologisk bevegelse. Dette har også gjenspeilet seg i bevegelsens strenge

leveregler og fokus på å rekruttere revolusjonære, fanatiske nasjonalsosialister som er villige til å leve farlig og «ofre seg i kampen» (Hagberg, 2018a, s. 37; Hagberg, 2018b, 49). På samme vis som at ungdomsorganisasjonen *Nationell Ungdom* ønsket å framstå som en eksklusiv elitegruppe bestående av en hard kjerne av lojale, disiplinerte og modige aktivister, hentet også den svenske motstandsbevegelsen ved oppstart i 1997 inspirasjon fra Codreanus rumenske bevegelse og strenge krav til medlemmer (Expo, 2014). En rekke ganger i DNMs egenutgitte bok påpekes det samme – bevegelsen er først og fremst ute etter å rekruttere sterke personligheter, heller enn søkende mennesker som leter etter en fast hånd som kan lede dem i en viss retning (Pihlström, 2018, s. 106). Betydningen av dedikerte aktivister kommer også til uttrykk gjennom DNMs interne poengsystem som angivelig skal belønne dedikerte aktivister for aktiviteter som rekruttering, treningsøkter og donasjoner, men også for å sitte i arresten eller å føde eller ta vare på egne barn (Eriksson, 2018, s. 62-63). Idealet er altså tydelig formulert - men hvem er egentlig DNMs aktivister?

Sverige

Da den svenske motstandsbevegelsen ble etablert i 1997 tok den daværende lederen, Klas Lund, med seg kjente skikkelser fra nettverket fra Vitt Ariskt Motstånd (VAM). Lund var som leder for den svenske grenen tydelig på hva slags aktivister han ønsket å ta inn i bevegelsen. I en artikkel fra 2007 tok Lund et oppgjør med det ha anså som destruktive krefter innad i bevegelsen, som forsøkte å relativisere rasebegrepet og heller fremheve sosialistiske aspekter ved nasjonalsosialismen. Denne formen for nasjonalsosialisme omtales av Lund som «strasserisme». For Lund var det kun plass til kompromissløse ideologiske fanatikere (DNM, 2018, s. 76-77).

Til forskjell fra 1990- og 2000-tallets unge skinhead-miljø, ser det ut til at de svenske aktivistene er eldre og mer profesjonelle enn tidligere. Blant annet skriver den svenske grenens nåværende leder, Simon Lindberg, at han på slutten av 1990-tallet som 15-16-åring for første gang fikk kjennskap til den svenske motstandsbevegelsen gjennom magasinet *Folktribunen*, men at han ikke var særlig imponert. Lindberg forteller at han syntes at magasinet layout var for seriøs, voksen og kjedelig, og at det ikke appellerte til en rebelsk tenåring. Dessuten oppfattet Lindberg lenge bevegelsen som for radikale i sin framtoning til å kunne nå noe sted (Lindberg, 2018, s. 220-222). Dette skiftet i bevegelsens uttrykk kan se ut til å være av det

taktiske slaget. En aktivist fra det svenske miljøet har blant annet uttalt at «Vi ville inte längre vara en politiserad subkultur, vi ville ha makt.» (Eriksson, 2018, s. 55).

Ifølge DNM har det skjedd en endring i bevegelsen de siste årene ved at de har begynt å rekruttere nye folk med forskjellige bakgrunner. Blant annet hevdes det at aktivistene i dag er alt fra entreprenører til bønder, arkitekter, journalister, advokater og folk som jobber i politi og rettsvesen (Hagberg, 2018b, s. 49). Da den svenske avisen ETC gjorde en kartlegging av DNMs aktivister i Sverige gransket imidlertid avisen 823 svensker som på ulike måter finansierer og sympatiserer med bevegelsen. ETC beskriver den gjennomsnittlige DNM-sympatisøren som en mann i 33-årsalderen som enten er i et arbeideryrke eller er sosialklient og bor i Göteborg. De mest aktive skal være bosatt i sektlignende miljøer og mange av dem har brutt med familiene sine og omtaler gamle venner som «folkforrædere». Aktivistene radikaliseres gjennom nazistisk litteratur, i studiegrupper og heier på hverandre i Nordfronts kommentarfelt (ETC, 2017).

Blant den svenske grenens harde kjerne på 100-150 personer, er mer enn halvparten dømt for kriminelle handlinger (ETC, 2017). Expos rapport fra 2016 identifiserte at av 159 svenske aktivister var 55 prosent domfelte, mens 26 prosent hadde blitt tiltalt eller dømt for våpen- og voldsrelaterte tiltaler i 2015 (Expo, 2016b, s. 23). Ifølge Jonathan Leman (2019) er ikke dette overraskende, med tanke på et engasjement i bevegelsen fort kan føre til at man havner i situasjoner hvor man bryter loven. I tillegg er kanskje terskelen lavere for å ta del i bevegelsen dersom man allerede har en fartstid som kriminell (Leman, 2019). På tross av at bevegelsen ofte kritiserer innvandrere for deres kvinnesyn og tar sterk avstand fra narkotika, er en rekke av aktivistene og støttespillere dømt for vold og trakassering mot kvinner og narkotikalovbrudd. Mange av aktivistene er også dømt for hets mot folkegrupper i forbindelse med deltakelse i den svenske grenens arrangementer og demonstrasjoner. De vanligste lovbruddene er vold mot politi og meningsmotstandere ved offentlige markeringer. Mordforsøk og grove våpenforbrytelser er heller ikke uvanlig (ETC, 2017).

De svenske aktivistene er beryktet for sin tilbøyelighet til å ta i bruk vold. Ifølge den tidligere finske lederen og avhopperen, Holappa, skyldes dette at de svenske aktivistene anser seg selv som sterke nasjonalsosialister som må vise seg fram for sine kamerater og bevegelsens sympatisører. Det gjør at aktivistene har lavere terskel for å angripe umiddelbart, særlig i situasjoner der de blir konfrontert av anti-fascister. Å ikke angripe vil bli ansett som et svakhetstegn. Derfor bærer ofte de svenske aktivistene tomme flasker og flaggstenger, som i tilfelle konfrontasjoner benyttes som våpen (Hietikko, 2017, s. 16). Denne atferden bør ses i

sammenheng med at det svenske miljøet har vært preget av en skarp tone og hyppige voldelige møter mellom høyre- og venstreekstremister (Ravndal, 2018). I tillegg står den svenske grenen ovenfor et generasjonsskifte etter at Klas Lund trådte av som leder og Simon Lindberg tok over. Den eldre generasjonen var beryktet for sin utstrakte bruk av vold og kriminelle fortid. Ifølge Holappa forsøker også den yngre generasjonen å bevise at de kan måle seg med de tidligere gallionsfigurene. Til tross for at bevegelsens interne regler vektlegger at vold kun skal brukes til selvforsvar, har det vist seg at sentrale og godt likte personer kan komme unna med uprovosert bruk av vold (Hietikko, 2017, s. 16-17). I organisasjonens nettbutikk kunne man på et tidspunkt også kjøpe en kniv med inskripsjonen «Kampen kräver mer än ord», som vitner om enn utbredt voldskultur blant de svenske aktivistene (Strømmen, 2017, s. 20).

Finland

Medlemsbasen i Finland kan se ut til å ligne på den svenske kjernen. En finsk informant forteller at det typiske finske medlemmet av DNM ikke nødvendigvis stemmer overens med stereotypien om unge menn som er fortapt i livet. De er eldre enn den typiske skinhead-aktivisten. Mange av dem har i tillegg familie, barn og en stabil jobb og framstår som bedre etablerte i livet enn den typiske aktivisten fra ytre høyre i Finland (Informant 2, 2019).

Også den finske grenen består av en rekke medlemmer med kriminelle dommer bak seg. I likhet med medlemmene av den svenske grenen har også DNMs finske medlemmer dommer tilknyttet narkotikalovbrudd, ulovlig våpenbesittelse og vold. I et intervju med en finsk forsker kom det også fram at en del av aktivistene har tilknytning til et hooligan-miljø i Helsinki. Det kan tyde på at noen av grenens medlemmer kanskje har søkt seg til bevegelsen som et resultat av spenningssøking og anser engasjementet som en mulighet til å delta i bråk (Informant 2, 2019).

Esa Henrik Holappa har etter at han brøt med bevegelsen fortalt at den svenske grenen tolerer at de finske aktivistene oppfører seg på måter som ikke er tråd med organisasjonens retningslinjer. Dette skyldes at å opprettholde en finsk gren er en viktigere prioritering for svenskene enn å skape konflikt. Holappa forteller blant annet om en episode i 2012 der den finske grenen ovenfor den svenske ledelsen portretterte en slåsskamp mellom aktivister fra den finske grenen og anti-fascister som en overlegen seier. I realiteten kom den daværende lederen, Juuso Tahvanainen, dårlig ut av slagsmålet og endte opp på sykehus. Informasjon ble i ettertid lekket om at den finske grenens framstilling av episoden ikke var sann, som skal ha skapt

reaksjoner blant svenskene. Klas Lund skal i den forbindelse ha uttalt at den finske grenen var for viktig for den svenske ledelsen, de var derfor villige til å overse flausen (Hietikko, 2017, s. 17).

Den finske journalisten Marko Hietikko kunne også fortelle at den svenske ledelsen av samme årsak har vært villige til å overse at den finske grenen i flere tilfeller har operert mer egenrådig, og at de tolerer at enkelte av aktivistene er orienterte mot andre ideologiske bevegelser (Hietikko, 2019). Angivelig skal ideologiske splittelser til tider har skapt friksjon. Mens den svenske grenen dyrker tradisjonell nasjonalsosialisme, støtter enkelte av de finske aktivistene en form for ny-fascisme som kan knyttes tettere opp mot den italienske bevegelsen *Casa Pound*. Blant svenskene anses dette som «strasserime» eller venstrevridd nazisme, som ved flere tilfeller har blitt omtalt som «den indre fienden» (DNM, 2018, s. 76-77). Innad i Finland er Oulu-redet nasjonalsosialistisk orientert, mens den fascistiske flanken holder til lenger sør i Turku og Helsinki. Da Holappa satt som leder var han ikke i stand til å kontrollere de fascistisk orienterte aktivistene, som forsøkte å dysse ned den nasjonalsosialistiske profilen fra start. Han har senere uttalt at disse aktivistene hadde blitt kastet ut dersom de hadde vært en del av den svenske grenen. I Finland fikk de imidlertid fotfeste og truet med å forlate bevegelsen dersom de ikke fikk utfolde seg. Det ville i så fall ha vært slutten på den finske motstandsbevegelsen. Den svenske ledelsen ser derfor ut til å ha lagt seg på en linje der de tolererte den finske grenens ideologisk splittelse, så lenge de forble aktive og offentlig støtter nasjonalsosialisme (Hietikko, 2017, s. 17-18).

Norge

Politikilder har tidligere uttrykt bekymring over at DNM rekrutterer svært unge personer. Det kan imidlertid se ut til at det høyreekstreme miljøet bærer preg av et generasjonsskifte i Norge. En av de grunnleggende endringene er at miljøet, som tidligere var preget av unge skinheads, i dag omtrent utelukkende består av voksne. Dette kan skyldes at DNM, med sitt strenge fokus på disiplin og levereregler, muligens ikke appellerer til ungdom i samme grad som 90-tallets nynazistiske miljø gjorde (Bjørge, 2018). For medlemmer som tidligere har levd liv preget av kriminalitet og rusmisbruk kan imidlertid den strenge interne kontrollen appellere på grunn av et behov for mer disiplin og struktur (Bjørge & Gjelsvik, 2018, s. 77). I et intervju med NRK-journalisten Olav Døvik (2019) kunne Døvik dessuten fortelle at mange av medlemmene har historier som tilsier at de har havnet litt utenfor samfunnet (Døvik, 2019). I PSTs rapport fra

2019 kommer det fram at en større andel av personene som har tilknytning til høyreekstreme grupperinger i Norge typisk også sliter med psykiske lidelser, utfordringer med å tilpasse seg samfunnet eller problemer med alkohol og rus (PST, 2019, s. 8).

I en rapport skrevet for Politihøgskolen i Oslo kom det fram at aldersspennet blant de norske medlemmene er stort. Hovedtyngden av aktivistene er menn i 30-årene, men det finnes medlemmer fra tidlig 20-årene og opp til 60-årene. Også aktivistenes bakgrunner varierte. Enkelte aktivister er etablerte med jobb og familie, mens andre har lav utdanning, er arbeidsledige og mer isolerte (Bjørge & Gjelsvik, 2018, s. 78). Aktivister innenfor samme miljø har typisk kun grunnskole, og over halvparten anslås å være arbeidsledige (PST, 2019, s. 6-7). Mange er også kjenninger av politiet. I 2017 gjennomførte NRK en kartlegging av Den nordiske motstandsbevegelsens aktivister i Norge. Kartleggingen viste, i likhet med i Sverige og Finland, at over halvparten av aktivistene var tidligere straffedømte, og flere av dem for alvorlig kriminalitet. Dommene gjaldt blant annet grove voldshandlinger, brudd på våpenloven, knivstikking, angrep med brannbomber, vold, ran, narkotikaforbrytelser og mindre alvorlige forhold (NRK, 2017a). De norske aktivistene er imidlertid mindre kriminelt belastede enn medlemmene i den svenske grenen (Bjørge & Gjelsvik, 2018, s. 77).

Ledelsen for Den nordiske motstandsbevegelsen er, som nevnt, opptatt av å ha dedikerte aktivister som er villige til å gjøre ofringer. En del av denne ofringen er også å stå fram som aktiv, selv om det skulle kostet mye i relasjon til familie, venner eller arbeidssituasjon. I Norge kan det imidlertid se ut til at færre er villige til å stå fram. Den norske lederen har tidligere uttalt at han har valgt å flytte til Sverige fordi «Vi ble motarbeidet av systemet i Norge.» (NRK, 2017b). Bildet den norske lederen tegner av hvordan det er å engasjere seg i DNM i Norge kan tyde på det også oppfattes som stigmatiserende å ta del i denne typen aktivitet. Olav Døvik og Christine Svendsen, som har vært i kontakt med en del av DNMs norske aktivister, kunne også fortelle at få ønsker å identifiseres som aktive medlemmer. En forskjell som kan bidra til å gjøre nytteverdien av de norske aktivistene mindre er at store deler av medlems- og aktivistbasen tilknyttet den norske grenen har vært opptatt av å skjule sin egen identitet. Noen lederskikkelser har stått fram som ansikter utad, mens mange svært aktive figurer har holdt en lav profil (Døvik & Svendsen, 2019). Å stå fram som nasjonalsosialist koster, og det koster kanskje enda mer i Norge sammenlignet med i de andre nordiske landene. Dessuten påpekes det i en rapport om høyreekstremisme utgitt av PST at ideologisk overbevisning ofte kommer i andre rekke – sosiale relasjoner er som oftest hovedårsaken til at personer blir radikaliseret (2019, s. 3).

Øvrige ressursformer og ressursmobilisering

Lederskikkelser og menneskelige ressurser er ikke de eneste ressursene DNM sitter på. En rekke andre ressurser benyttes både til praktiske formål og for å skape solidaritet og fellesskapsfølelse blant aktivistene innad i DNMs grener. Denne delen tar derfor for seg ulike former for materielle og sosial-organisatoriske ressurser, og hvordan grenene har lyktes i å mobilisere disse ressursene på ulike vis. Her kommer det fram at det mangler empirisk grunnlag for å trekke slutninger om hvordan DNMs økonomiske ressurser fordeles. Den svenske grenen har imidlertid i større grad lyktes med å mobilisere materielle ressurser som eiendommer og sosial-organisatoriske ressurser for å skape solidaritet blant medlemmene. Den svenske grenen fremstår dessuten mer profesjonell med en mer avansert organisasjonsstruktur.

Å få innsikt i DNMs økonomiske ressurser er krevende. ETC gjorde i 2017 en granskning som viste at DNM drives som et foretak som omsetter minst 1,5 millioner kroner per år. Den viktigste inntektskilden skal være den månedlige kontingenten som innbetales av den harde kjernen på rundt 250 aktivister fra Sverige, Norge, Finland og Danmark. Også nettbutikkens omsetning skal ha blitt fordoblet mellom 2015 og 2016. Nettbutikken skal over en periode på halvannet år ha solgt varer for nesten 50 000 svenske kroner. En fjerdedel av omsetningen skal være direkte overføringer fra støttemedlemmer (ETC, 2017). DNM skriver på sine egne nettsider at «økonomiske støttemedlemmer utgjør en viktig del i kampfaskineriet ettersom penger ofte er en årsak til at vi holdes tilbake i vårt arbeide» (Motstandsbevegelsen, 2018c). Videre oppgis det at penger kun kan doneres via kontantdonasjoner som sendes fysisk til en postadresse i Sverige, gjennom personlig kontantoverleveringer eller ulike former for kryptovaluta. Grunnen for dette oppgir DNM at skal være «system- og banktrakkasjerier» (Motstandsbevegelsen, 2018d). Også i Finland har tilgangen til de økonomiske ressursene blitt forhindret. En forening kalt *Pohjolan perinne* har i Finland fungert som en økonomisk avdeling. Etter at DNM ble forbudt i den tingretten har midlene blitt fryst av finske myndigheter. Også den finske nettbutikken er lagt brakk (Yle, 2018c). Utover denne informasjonen er det imidlertid vanskelig å anslå hvilken betydning de økonomiske ressursene har hatt for grenenes uttrykk. Det skyldes begrenset kunnskap om hvordan de økonomiske ressursene fordeles mellom grenene.

Det er imidlertid ingen tvil om at Den nordiske motstandsbevegelsen har lagt ned mye ressurser for å styrke organisasjonen og samholdet innad i organisasjonen. Bevegelsen organiserer årlig det de kaller Nordendagene, der aktivister fra alle landene møtes til en helg med skoling og

kamptrening. På dette arrangementet tillates også aktivistene å ta med sine egne barn (Frihetskamp, 2017; Evertsson, 2017). I den forbindelse skriver Bjørge og Gjelsvik at «Noen barn kan dermed antas å få nasjonalsosialismen «inn med morsmelka», som er viktig å ha i mente i forebyggingsøyemed» (2018, s. 84-85). I tillegg arrangeres såkalte aktivistdager i alle landene, der målet er å styrke solidariteten blant grenenes medlemmer (DNM, 2018). Utover dette kan man på bevegelsens hjemmesider finne eksempler på at grenene til stadighet arrangerer sosiale aktiviteter for aktivister og medlemmer. DNM benytter, med andre ord, noen former for ressurser for å bygge opp andre ressurser gjennom disse sosialiserende aktivitetene.

Den svenske grenen har imidlertid tatt solidaritetsbyggingen til et nytt nivå ved å gå til anskaffelse av fysisk kapital gjennom eiendommer og oppbyggingen av sektlignende samfunn. I 2004 skal Klas Lund ha etablert seg i Skaraborg sammen med en rekke andre fremtredende skikkelser fra det nazistiske miljøet. Den gangen snakket man om at det foregikk en høyreekstrem mobilisering i området. Lund skal ha bosatt seg på Sveneby herregård, som tilhørte den tyske advokaten og sympatisøren Jürgen Rieger (TV4 Skaraborg, 2003).

Senere har den svenske grenen lyktes i å etablere seg i områder der dedikerte aktivister har levd sammen i mindre samfunn. Organisasjonens kjerne er samlet i Dalarna i Sverige (Löow, 2015, s. 72). Særlig i Ludvika er tettheten av DNMs svenske aktivister omfattende. DNM beskriver i sin bok hvordan de valgte å satse på Ludvika som et sted å etablere seg fordi de opplevde å få positiv respons i forbindelse med en markering i kommunen etter et drap (DNM, 2018, s. 134). Den nordiske motstandsbevegelsens tilstedeværelse har vært tydelig gjennom spredning av symboler og slagord i sentrum, på skoler og i innvandringstette områder. Aktivistene har også markert sitt nærvær på ulike offentlige arrangementer og møter. Faktisk har de vært såpass aktive at lokalbefolkningen har opprettet nettverket «We are Dalarna», som jobber med å fjerne propaganda og klistremerker flere ganger ukentlig. DNMs parlamentariske leder, Pär Öberg, har tidligere uttalt at den tunge tilstedeværelsen i Dalarna er en del av en intern strategi (HBL, 2016). Denne ressurskilden kan også klassifiseres som en sosial-organisatorisk ressurs fordi den svenske grenen har lyktes i å bygge opp tette forbindelser mellom medlemmer som knyttes sammen gjennom en følelse av tilhørighet og fellesskap.

Den svenske grenen framstår i tillegg som særlig profesjonalisert fordi grenen er spesialisert inn i flere operative avdelinger med ulike ansvarsområder. Den svenske avdelingen har blant annet egne pressefolk i foretaket *Motståndsrörelsen Media*, som står for produksjonen av Youtube-filmer og nettsidene til alle de nordiske grenene. I forbindelse med demonstrasjoner

har også den svenske grenen stilt opp med sanitetspersonell, som skal ha fått medisinsk opplæring av en norsk lege som på 1990-tallet var aktiv i nynazistmiljøet i Norge. I Sverige har bevegelsen dessuten sitt eget bokforlag kalt *Nordfront Förlag*, som trykker DNMs egne publikasjoner i Grängesberg. Videre har den svenske grenen opprettet et tiltak de kaller *Fånghjälpen*, som bistår innsatte aktivister i fengsel (Sultan & Steen, 2018, s. 24). Også i Finland har initiativer som «bistandsarbeid» og gatepatuljering foregått. Målet med disse aktivitetene er å rekruttere nye medlemmer og spre DNMs budskap (Hietikko, 2017, s. 19).

Den svenske grenen har med andre ord tatt solidaritets- og organisasjonsbyggingen til et nytt nivå med organisering av både sektlignende samfunn og et spesialisert og profesjonalisert organisasjonsapparat. Den finske og norske grenen har ikke lyktes i å slå rot på samme måte, og er i større grad spredt geografisk.

Drøfting

Hittil i denne analysen har empiriske funn tilknyttet analysens forklaringsvariabler blitt presentert. Nå er det på tide å samle trådene. I hvilken grad stemmer de empiriske funnene overens med de teoretiske forventningene som ble presentert i teorikapittelet?

Denne delen indikerer at de teoretiske forventningene langt på vei sammenfaller med de empiriske funnene som tar for seg historisk bakgrunn og kontekst over tid, konsolidering og konflikt og politihåndtering. Videre vektlegges det at den svenske grenen i større grad har lyktes i å mobilisere sterke lederskikkelser, erfarne aktivister og andre materielle og sosialorganisatoriske ressurser, og derfor framstår som både mer ressurssterk og profesjonell i sitt uttrykk – i tråd med de teoretiske forventningene. Ett funn strider imidlertid med den mest overordnede teoretiske forventningen av dem alle: til tross for at den svenske grenen uten tvil er den mest ressurssterke, har også svenskene vært mest tilbøyelige til å ta i bruk vold som virkemiddel i det de anser som en uunngåelig rasekamp. Denne delen vil derfor drøfte disse funnene, forklaringsvariabel for forklaringsvariabel.

I hvilken grad kan kontekst virke fremmende eller hemmende?

Til grunn for forklaringsvariabelen som tar for seg historisk bakgrunn og kontekst over tid lå en antagelse om at dersom konteksten er gunstig, vil bevegelsene sannsynligvis være større og mer ressurssterke, sammenlignet med i tilfeller der konteksten er ufordelaktig. Av funnene i analysen virker særlig tre forklaringer viktige for å gi et bilde på Den nordiske motstandsbevegelsens greners ulike uttrykk. For det første spilte analysen videre på at krigserfaringene og etterspillet fra andre verdenskrig har fått følger for ressurstilgangen til bevegelser som har vokst frem i ettertid. Mens det svenske miljøet har fått leve uavbrutt og nye bevegelser har kunnet høste av ressurser og lærdom, har grobunnen for slike bevegelser vært svært innskrenket i Norge, som tok et oppgjør med nazistene etter krigen, og i Finland, hvor fascistiske og nasjonalsosialistiske organisasjoner etter krigen ble forbudt. I tillegg ble det poengtert at den finske grenens egenrådige uttrykk kan henge sammen med at finske nasjonalister tradisjonelt har hatt et negativt ladet forhold til Sverige, som har blitt ansett som en okkupasjonsmakt, og Russland, som den svenske grenen angivelig skal ha koblinger til.

For det andre viste empirien at alle de tre landene mellom 1970- og 1990-tallet var preget av en fremvekst av nye nasjonalsosialistiske bevegelser som tilpasset ideologien og uttrykket til en yngre generasjon uten røtter i bevegelser som eksisterte under andre verdenskrig. I Sverige ble dette miljøet relativt omfattende og utviklet seg i en voldelig retning, mens det i Norge og Finland var langt mindre målt i størrelse og aktivitet. Mens fengslede aktivister i Sverige slapp ut og fortsatte sin virksomhet, førte fengslingen av norske aktivister til at en rekke skikkelser ble avskrekket og at bevegelser ble satt ut av spill.

For det tredje har enkelthendelser i Norge, i motsetning til i Sverige og Finland, bidratt til at det norske miljøet har blitt marginalisert. Det nynazistiske miljøet skulle vise seg å være sårbart for handlinger som ledet til vold og drap. Mens drapet på Benjamin Hermansen satte en stopper for rekrutteringen i Norge, har ikke hendelser av samme kaliber rammet det svenske miljøet like hardt. Til tross for at både utstrakt vold og drap fra høyreekstreme miljøer i Sverige preget nyhetsbildet og rystet det svenske folket, har miljøene overlevd ved å trekke seg tilbake i en periode, for så å returnere i gatebildet. Det samme gjelder det finske miljøet, hvor DNM for eksempel har fått økt oppslutning etter voldsepisoden som sannsynligvis førte til dødelig utfall i 2016.

Både historien og konteksten i Sverige, Finland og Norge har med andre ord sett ut til å få direkte følger for Den nordiske motstandsbevegelsens uttrykk. Den svenske grenens profesjonelle uttrykk kan delvis skyldes av at landet har hatt et uavbrutt nasjonalsosialistisk miljø som nye aktører har kunnet trekke videre på. Dette har ført til at ressurstilgangen til den svenske motstandsbevegelsen var langt gunstigere enn i de andre nordiske landene, og at den svenske grenen har klart seg gjennom både perioder med fengsling av aktivister og volds- og drapsepisoder uten å gå under. Den finske grenens uttrykk som den mest egenrådige av de tre grenene kan også ses i sammenheng med landets selvstendighets- og okkupasjonshistorie. Men i motsetning til Norge ble aldri Finland okkupert av Nazi-Tyskland. Dette kan kanskje bidra til å forklare hvorfor den finske grenen er større og mer aktiv enn den norske. De teoretiske forventningene om at en mer gunstig historisk kontekst og betingelser kan derfor se ut til å stemme.

Hva betyr konsolidering og konflikt for grenenes ressurstilgang?

Til grunn for forklaringsvariabelen som tok for seg konsolidering og konflikt lå en teoretisk antagelse om at bevegelser som har tilknytning til tidligere eller etablerte nettverk stiller sterkere enn bevegelser som må starte med blanke ark. Den teoretiske forventningen tilsa også at dersom landskapet av aktører fra ytre høyre er konkurransepreget går mye av bevegelsens kapasitet til å konkurrere om de samme ressursene, snarere enn å jobbe mot de målene bevegelsen har satt seg. Det forventes derfor at bevegelser som er omgitt av aktører som konkurrerer kan finne på å enten tilpasse eller tilspisse sin egen profil. De empiriske funnene støtter de teoretiske forventningene:

I analysen kom det frem at mens den svenske grenen de første ti årene samarbeidet med andre aktører om blant annet å arrangere folkets marsj og Salem-marsjen, var miljøet preget av splittelse fra slutten av 00-tallet. I ettertid har DNM i Sverige utkonkurrert de andre aktørene én etter én, og utviklet et mer radikalt, kompromissløst og profesjonalisert uttrykk. Dette har også bevegelsen vokst på, som kommer til uttrykk gjennom en økning i antall medlemmer og aktiviteter fram til i dag. Til forskjell har den finske grenen utviklet seg i motsatt retning. I Finland har DNM over årene knyttet tettere bånd til andre aktører, til tross for at landskapet er fragmentert. Etter fremveksten av nye bevegelser fra 2015 kom den finske grenen dessuten styrket ut av situasjonen ved å benytte seg av de eksterne ressursene konsolideringen hadde å

by på. Til tross for at den finske grenen kun samarbeider på egne premisser, har dette allikevel bidratt til at DNM i Finland framstår mer egenrådlig og i større grad er i stand til å stå på egne ben. I Norge har imidlertid både samarbeid og konkurransen med andre aktører vært svært begrenset fordi det på den ene siden er færre aktører, og på den andre fordi DNMs ideologiske ståsted oppleves for radikalt for aktører som først og fremst er innvandringskritiske. Til tross for at den norske grenen framstår som marginal i Norden, er DNM allikevel den største bevegelsen i Norge. Dette skyldes imidlertid ikke at de er spesielt ressurssterke, men snarere at de er svært aktive og får massiv støtte fra særlig den svenske grenen.

Hvilke følger får politihåndteringen?

Litteraturen vektla at undertrykkende tiltak fra og konfrontasjoner med politi har en tendens til å lede til mer radikale former for protest. Den teoretiske forventninger tilsier derfor at jo hardere politiet håndterer en sosial bevegelse, jo mer voldsomt kan man forvente at grenene opptrer. I tillegg ble en påstand om at undertrykkende tiltak fra politiet også kan føre til større støtte fra sympatisører og meningsfeller fremmet. De teoretiske forventningene stemmer i stor grad overens med funnene fra analysen. Dette kommer til uttrykk ved at den svenske grenen i løpet av de siste årene har fått en stadig dårligere relasjon til det svenske politiet, som har inntatt en mer konfronterende tilnærming til Den nordiske motstandsbevegelsen. De siste årene har de svenske aktivistene ved en rekke anledninger har havnet i voldelige konfrontasjoner med politiet, og til tider valgt å ikke følge politiets ordre. I tillegg har den svenske grenen som en følge av dette utviklet et stadig mer militant uttrykk ved å ta i bruk skjold og hjelmer i forbindelse med demonstrasjoner. Det svenske politiets reaktive strategier og fengsling av aktivister har også blitt utnyttet av DNM i propagandasammenhenger, for å tiltrekke seg sympati fra støttespillere og skape solidaritet blant aktivistene. I Finland har politiets initiativ til å forby DNM ført til at rekrutteringen har økt og at grenen har fått sympati fra likesinnede. Til forskjell har markeringer og aktivitet generelt gått fredeligere for seg, og politiet har blitt karakterisert som mer passive og mest opptatt av å opprettholde ro og orden. Det samme gjelder i Norge, hvor det nesten ikke har forekommet voldelige sammenstøt i forbindelse med demonstrasjoner.

Sterke ledere = sterke organisasjoner?

Videre beveget teorikapittelet seg til ulike former for ressurser og betydningen av disse. Forklaringsvariabelen som tok for seg lederskikkelser la til grunn en teoretisk antagelse om at ledere med karismatiske og samlende evner har større sannsynlighet for å rekruttere og motivere aktivister. Dessuten antas det at lederskikkelser som beslutningstakere også vil ha stor betydning for bevegelsenes uttrykk og handlingsvalg. Empirien viser at DNMs lederskikkelser har hatt stor betydning for grenenes uttrykk. Dette har i DNMs tilfelle vist seg å være spesielt viktig fordi organisasjonens oppbygging er hierarkisk og fokuset på lederne er stort.

Funnene antyder at den svenske grenen fra oppstart har framstått langt mer profesjonell, med sterke lederskikkelser i Klas Lund og Simon Lindberg. Et skifte i organisasjonens image skjedde også da Lindberg tok over i 2015, og åpnet opp bevegelsen gjennom reformer. Under Lindberg har bevegelsen vokst i hele Norden. Til forskjell har den finske grenen vært preget av et mer turbulent lederskap med hyppige utskiftninger. Holappa evnet som den første lederen ikke å få den tilliten som skulle til for å bygge opp en sterk organisasjon. Bevegelsen framstod som ideologisk splittet og mindre disiplinert enn den svenske grenen. Etter at Holappa trakk seg ut av bevegelsen har heller ikke de påfølgende lederskikkelsene framstått som tydelige eller samlende figurer. Også i Norge var det første lederskapet og forsøket på å opprette en gren mislykket på grunn av dårlig organisering og at sentrale lederskikkelser satt fengslet. Etter at Haakon Forwald opptok lederrollen i Norge i 2011 har bevegelsen vokst, men den norske grenens sterke avhengighet av svensk støtte reflekteres i Forwalds beslutning om å melde flytting til Sverige. Med andre ord, ser det ut til at Lund og Lindberg som erfarne og sterke lederskikkelser har vært i stand til å lede en organisasjon i vekst i Sverige. De finske og norske lederne har i motsetning manglet evnen til å fungere som samlende og sterke figurer.

Hvitskjortene – hvem er de og hva har de å si?

En annen form for ressurs som ble vektlagt i teorikapittelet var menneskelige ressurser. Litteraturen la til grunn at medlemmers bakgrunn og kvaliteter er med på å forme hvordan en bevegelse framstår utad. Her ble det også vektlagt at erfaringer fra miljøet kan bidra til å forklare bevegelsenes posisjon innenfor et større miljø av aktører. Empirien viste at et stort antall av aktivistene fra alle grenene har kriminell bakgrunn, og mange av dem voldelige dommer. Ikke

bare har dette bidratt til at Den nordiske motstandsbevegelsen har utviklet et voldelig uttrykk, det har også resultert i at grenene har vist seg å ha et snevert syn på hva som kan defineres som selvforsvar og når det er legitimt å ta i bruk vold. Til gjengjeld har ikke den norske grenen vært involvert i større voldelige hendelser, til tross for at medlemsbasen i Norge også har mange medlemmer og aktivister med kriminell bakgrunn.

I tillegg viste empirien at de typiske aktivistene i Sverige, Finland og Norge i stor grad ligner – de er stort sett etablerte menn i 30-40-årsalderen. Typisk er de også eldre og mer etablerte enn aktivistene som dominerte 1990-tallets skinhead-miljø. De største forskjellene viste seg å være at mens de svenske og norske aktivistene utad er mer opptatt av å framstå disiplinerte og ideologiske i henhold til bevegelsens retningslinjer og profesjonaliserte uttrykk, har finnene hatt et mer rufsete uttrykk og ofte beveget seg på kanten av hva bevegelsen egentlig tillater. I tillegg har få av de norske aktivistene vært villige til å stå åpent fram som nasjonalsosialister tilknyttet Den nordiske motstandsbevegelsen, som også strider med DNMs idealer. I tråd med de teoretiske forventningene har altså kvaliteter, erfaring og karakteristikk ved DNMs medlemmer påvirket grenenes uttrykk.

Hva betyr ressursmobiliseringen?

Den siste forklaringsvariabelen ble innrettet på et vis som skulle tillate en mer utforskende tilnærming for å fange opp grenenes øvrige former for ressurser og ressursmobilisering. Til grunn lå en antagelse om at materielle og sosial-organisatoriske ressurser er av stor betydning for å bygge opp en sterk organisasjon med dedikerte aktivister. Videre ble det forventet at dersom grenene er i stand til å utnytte ressursene effektivt, ville de også framstå som sterkere og mer organiserte enn grenene som ikke har vært i stand til å mobilisere ressurser på en optimal måte. Funnene viste at det empiriske grunnlaget for å analysere grenenes økonomiske ressurser er begrenset. Det ble imidlertid avdekket at alle grenene bruker mye ressurser på å arrangere sosiale aktiviteter for å bygge opp samholdet innad i gruppa, og dermed også styrke organisasjonens mobiliseringsgrunnlag. Den svenske grenen har imidlertid tatt dette prosjektet til et nytt nivå ved å bosette seg i mer lukkede samfunn og drive bevegelsen derfra. I tillegg har svenskene vært i stand til å bygge opp et enda mer spesialisert og effektivt organisasjonsapparat. Det kan derfor se ut til at den svenske grenens profesjonelle uttrykk bør ses i sammenheng med

at de også har vært i stand til å utnytte ressurser på en mer effektiv måte, mens den norske og finske grenen har vært mer spredt og svakere organisatorisk.

Er ressurssterke bevegelser mindre voldelige?

Fra et overordnet ressursmobiliseringsperspektiv etablerte teorikapittelet en forventning om at en ressurssterk bevegelse vil stille sterkere enn en bevegelse med begrensede ressurser. Dessuten la forventningene til grunn at ressurssterke bevegelser har flere handlingsvalg og strategiske muligheter, mens ressurssvake bevegelser kan være mer tilbøyelige til å ty til voldelige former for handling for å bli hørt. Blant DNMs grener i de nordiske landene er den svenske uten tvil den mest ressurssterke. Til tross for den teoretiske forventningen om at en ressurssterk bevegelse har flere strategiske muligheter, har imidlertid den svenske grenen i størst grad benyttet vold som virkemiddel. Til sammenligning har den finske grenen også vært involvert i noen alvorlige voldstilfeller, men i langt færre enn den svenske. Den mest ressurssvake av de tre grenene, altså den norske grenen, har til gjengjeld nesten ikke brukt vold i det hele tatt.

Dette funnet må imidlertid belyses i kontekst av at ingen av DNMs grener i den store sammenhengen kan betegnes som spesielt ressurssterke. Som en radikal aktør med ekstreme og anti-demokratiske holdninger motarbeides DNMs aktivitet konstant, og finner ellers liten støtte i en bredere kontekst. Dessuten tar teorien ikke høyde for at militante bevegelser av naturlige årsaker er voldelige i sitt uttrykk, og dermed vil mobilisere ressurser nettopp for å kunne ta i bruk vold som virkemiddel.

Funn i lys av utfallsvariabelen

Den svenske grenens uttrykk kan kort oppsummeres som den største og mest profesjonelle, aktive og voldelige. Fra et ressursmobiliseringsperspektiv kan dette skyldes at den svenske grenen har hatt tilgang på eksterne ressurser fra miljøer som strekker seg helt tilbake til krigen, at de har vært i stand til å styrke og komme vinnende ut av konflikter med konkurrerende aktører og at de har radikalisert sitt image i takt med å bli motarbeidet av politiet. I tillegg har den

svenske grenen hatt sterke lederskikkelser, en hard kjerne av erfarne og dedikerte aktivister og vært i stand til å bygge opp et sterkt samhold innad i bevegelsen.

Den finske grenens egenrådige uttrykk og mellomposisjon må ses i sammenheng med det finske forbudet mot nasjonalsosialistiske organisasjoner etter andre verdenskrig og Finlands okkupasjonshistorie. Den finske grenen har imidlertid dratt nytte av eksterne ressurser ved å ha en mer vennlig innstilling ovenfor enkelte aktører i samme landskap. Det finske politiets håndtering av grupperingen har dessuten vært relativt passiv fram til 2016, og den finske grenen ser etter forbudsprosessen ut til å ha vokst på støtten fra andre aktører. Dette kan muligens også forklares av at den finske grenen i ettertid har forsøkt å tilpasse sitt budskap for å appellere til flere. At grenen ikke har vært i stand til å benytte ressursene like effektivt som den svenske kan også skyldes en rekke forhold: for det første har grenen vært preget av hyppige utskiftninger og et mindre stabilt lederskap. Også aktivistene har vært mer splittede, både geografisk og ideologisk. Dette har ført til at den finske grenen helt siden oppstarten har framstått som mindre avhengige av svensk støtte, og etter hvert også har måttet tenke alternativt for å styrke sin egen posisjon da grenen stod ovenfor rettsprosessene som til slutt skulle forby organisasjonen i Finland.

Avslutningsvis framstår den norske grenen som marginal i volum, i tillegg til å være mindre voldelig. Dette forklares av at etterdønningene og narrativet som henger igjen etter andre verdenskrig har sørget for at grobunnen for nasjonalsosialistiske bevegelser er svært lite fruktbar. En gammelnazistisk orientert bevegelse slår derfor dårlig an i Norge. I tillegg har DNM i Norge hatt dårlig timing etableringsmessig fordi bevegelsen har blitt opprettet i perioder hvor det norske folket har blitt påminnet faren fra høyreekstreme aktører i kjølvannet av drapet på Benjamin Hermansen i 2001 og terroren i Oslo og på Utøya i 2011. Miljøet har derfor vært mer sårbart og rekrutteringsgrunnlaget har vært svakere. Dette har også resultert i at den norske grenen har lite ressurser å hente fra å samarbeide med andre aktører fra ytre høyre, og dessuten oppfattes som for radikal. Den norske grenens begrensede voldsbruk kan derfor tolkes som en tilpasning av at bruk av vold i Norge tidligere har vært feilslått og selvutslettende, og at politiet har hatt en mindre konfronterende strategi i møte med demonstrantene. I tillegg har det norske lederskapet vært mindre tilstedeværende og aktivistene mindre villige til å stikke hodet frem. Hadde det ikke vært for den massive svenske støtten, hadde derfor DNM ikke bare vært marginal, men så og si ikke-eksisterende i dag.

6 Konklusjon

Målet med denne oppgaven var å forklare to ting: For det første - hvordan den nordiske motstandsbevegelsen har vokst frem i Norge, Sverige og Finland, og for det andre - hvorfor grenene har utviklet ulike uttrykk i de tre landene. For å besvare dette spørsmålet ble teoretiske konsepter fra sosiale bevegelser-litteraturen tatt i bruk. Formålet med å ta i bruk det teoretiske rammeverket var å adressere en antagelse om at bevegelsens organisatoriske ressurser kunne være en av flere relevante forklaringer for hvorfor DNM siden oppstarten har vært langt større og bedre organiserte i Sverige, sammenlignet med i nabolandene.

I analysen ble det etablert at en rekke aspekter ved grenenes ressurstillgang, ressursformer og ressursmobilisering kan bidra til å forklare fremveksten av og uttrykkene blant Den nordiske motstandsbevegelsens grener i Sverige, Finland og Norge. Funnene viste at den svenske grenen i løpet av de siste ti årene har lyktes i å tilegne seg en posisjon som den dominerende og største grenen fordi de har kunnet dra nytte av en gunstigere historisk bakgrunn og kontekst, at de har hatt kontroll over ressursene i det svenske landskapet, hatt sterke ledere, erfarne aktivister og bygget opp en solid og sammenknyttet organisasjon. I tillegg har grenen etablert seg som den mest voldelige og, som et ledd i motstanden mot politiet og systemet, tatt det militante uttrykket til nye høyder.

Den finske grenen har tråkket opp andre stier og utviklet et mer egenrådig uttrykk. Dette forklares av at den finske historien både har innskrenket miljøets ressursgrunnlag og gjort et samarbeid med en svenskbasert organisasjon mer krevende. I tillegg har bevegelsens aktivister vært ideologisk fragmentert, hatt mindre samlende lederfigurer og i lys av rettsprosessen og forbudet blitt tvunget til å tenke nytt for å styrke sin posisjon gjennom andre kanaler.

Til sist har den norske grenen blitt betegnet som den marginale av Den nordiske motstandsbevegelsens grener. Erfaringene fra andre verdenskrig har satt sitt preg på miljøet fra ytre høyre, og gjør det til den dag i dag vanskelig for DNM å få noen oppslutning eller legitimitet i Norge. Dette har påvirket bevegelsens evne til å dra nytte av samarbeid med andre aktører, rekruttere aktivister, etablere et sterkt lederskap og å tilegne seg andre former for ressurser. Det har også resultert i at enkelthendelser har kunnet velte og diskreditere hele landskapet.

Det er imidlertid viktig å understreke at disse funnene kun er relatert til et sett med forklaringsvariabler, som har til hensikt å teste teoretiske forventninger fra en innsnevret del av en større og mer omfattende litteratur. Funnene må derfor ses i sammenheng med tidligere forskning som også har trukket fram arbeidsledighet, innvandring, politiske muligheter og innramming som relevante forklaringer til denne utviklingen blant de nordiske landene (Ravndal, 2018). Sammen kan disse forklaringene bidra til å tegne et klarere bilde av hvordan DNMs grener har vokst frem og utviklet ulike uttrykk i Norge, Sverige og Finland.

Hensikten med denne studien er imidlertid ikke utelukkende å utvide den komparative kunnskapen om Den nordiske motstandsbevegelsen. Funnene fra denne studien får potensielt også både teoretiske og praktiske implikasjoner.

Det teoretiske rammeverket tilknyttet studiet av sosiale bevegelser har vist seg å være et nyttig analytisk verktøy for å studere hvilke betingelser som kan fremme og hemme fremveksten av militante bevegelser. I tillegg har rammeverket kunnet bidra med forklaringer på hvordan disse betingelsene kan påvirke bevegelsers uttrykk og atferd. Av de teoretisk begrunnede forventningene støttes forklaringene tilknyttet kontekst, konsolidering og konflikt, barrierer og nytteverdien av ulike ressursformer i denne analysen. Disse forklaringene kan som en del av et større teoretisk rammeverk dessuten være overførbare på andre caser. Det teoretiske rammeverket er tross alt utviklet for å studere hvilke betingelser som kan være av betydning for høyremilitante bevegelsers mobilisering og aksjonsformer.

På ett punkt kommer imidlertid det teoretiske rammeverket til kort. Innenfor litteraturen antas det ofte at jo mer ressurser en bevegelse har, desto flere strategimuligheter vil bevegelsen ha. Videre forventes det at det er de ressursvake bevegelsene som først og fremst vil være tilbøyelige til å ta i bruk vold som virkemiddel, fordi andre kanaler er innskrenkede. I denne studien kommer det imidlertid fram at den mest ressurssterke av Den nordiske motstandsbevegelsens grener, den svenske grenen, er mer voldelig enn den finske og norske, til tross for at disse er betydelig mindre. Det kan derfor tyde på at det er et behov for å justere denne antagelsen i studier som benytter rammeverket for å analysere ekstreme eller militante bevegelser. Militante bevegelser er tross alt voldelige av natur, og benytter utstrakt vold for å fremme sine synspunkter. Det kan derfor tyde på at jo mer ressurser en militant bevegelse sitter på, desto mer vold kan man forvente at bevegelsen vil produsere.

I tillegg vektlegger det teoretiske rammeverket aspekter ved organisatoriske ressurser som i praksis er vanskelig å undersøke. For eksempel vektlegger litteraturen at økonomiske ressurser er blant de aller viktigste ressurskildene til en bevegelse, og en av de viktigste forutsetningene for at en bevegelse skal kunne mobilisere. Så sant som det er, kan det allikevel være vanskelig å studere i praksis. Dette skyldes at i studier av klandestine bevegelser er mye av denne typen informasjon utilgjengelig. Det kan derfor gjøre det krevende å benytte det teoretiske rammeverket til det fulle i praksis fordi nødvendig kunnskap mangler og til tider er usikker.

Avslutningsvis er det også nødvendig å adressere praktiske implikasjoner ved funnene i denne oppgaven. Som nevnt innledningsvis har Den nordiske motstandsbevegelsen og håndteringen av gruppa vært et svært omdiskutert tema i alle de nordiske landene. Overskriftene har vært preget av krass kritikk mot politiet for å være for passive i sin tilnærming til organisasjonen. Alle landene har i tillegg hatt en debatt om å legge ned forbud mot grupperingen. I Finland har debatten blitt til realitet. Men hvilke implikasjoner har egentlig håndteringen av Den nordiske motstandsbevegelsen fått, og hva sier det mer generelt om hvordan man ideelt sett bør komme lignende grupperinger i møte?

Funnene i denne analysen indikerer at den svenske grenen i møte med et mer reaktivt og konfronterende politi har utviklet et mer militant uttrykk enn i de andre nordiske landene. Dette kommer til uttrykk både gjennom bruken av skjold og hjelmer, men også i form av utstrakt bruk av vold i forbindelse med demonstrasjoner. Repressive tiltak har dessuten sett ut til å ha en mobiliserende effekt i Sverige fordi grenen har vært i stand til å snu situasjonen i egen favør ved å skaffe sympati fra likesinnede og ved å knytte aktivistene tettere sammen i kampen mot systemet. Tiltak fra politi og sikkerhetsmyndigheter kan med andre ord spille inn på bevegelsers bruk av vold. Dette gjør håndteringen av slike bevegelser krevende for politiet, som har som sitt fremste samfunnsoppdrag å opprettholde ro og orden.

En annen utfordring myndighetene står ovenfor er spørsmålet om hvorvidt det er hensiktsmessig å forby ekstreme og militante organisasjoner. I Finland har forbudet hittil ikke oppfylt myndighetene og politiets ønsker. Den finske grenen har funnet nye måter å holde organisasjonen i gang på, og de har dessuten vokst etter at forbudsprosessen gikk i gang. Faren ved å legge ned et forbud mot organisasjonen kan også være at det blir vanskeligere å holde oversikt over bevegelsens aktivitet og medlemmer fordi de går under jorden. Som påpekt i forrige avsnitt, har også repressive tiltak i enkelte tilfeller ført til mer vold. Det hele koker derfor

ned til et normativt spørsmål – hvor langt skal et demokrati gå for å beskytte borgerne i møte med antidemokratiske krefter?

Å tilby klare svar på dette spørsmålet er utenfor denne oppgavens rammer. Forhåpentligvis kan muligens disse funnene allikevel bistå praktikere og politikere med å ta informerte og opplyste valg knyttet til disse spørsmålene. Denne debatten er nemlig ikke ny, og dilemmaet er grenseløst. Myndigheter i alle deler av verden står konsekvent ovenfor et etisk dilemma tilknyttet bekjempelse av politisk ekstremisme og anti-demokratiske krefter. Den største utfordringen med Den nordiske motstandsbevegelsen er ikke nødvendigvis trusselen de utgjør i gatebildet eller mot utsatte grupper. Ambisjonen deres om å velte systemet gjennom revolusjon er heller ikke særlig realistisk. En stor utfordring med denne typen bevegelser er heller hvilke implikasjoner det får når stater må velge mellom å ta et prinsipielt standpunkt ved å sette ned foten eller å tillate dem å utfolde seg fritt, så lenge de ikke trækker over demokratiets og rettsstatens grenser. Det er på denne knivseggen Den nordiske motstandsbevegelsen balanserer, og det er også derfor bevegelsens virksomhet er problematisk.

Litteraturliste

- Aftenposten innenriks. (2003, 4. november). Norske nynazister øker aktiviteten, *Aftenposten*.
- Aftenposten. (2017, 29. juli). Høyreekstrem demonstrasjon i Kristiansand - politiet ville ikke gripe inn, *Aftenposten*. Lastet ned 19. september 2018 fra <https://www.aftenposten.no/norge/i/mq9gv/Hoyreekstrem-demonstrasjon-i-Kristiansand--politiet-ville-ikke-gripe-inn>
- Aftenposten. (2018, 9. april). Nazi-bannere hengt opp på årsdagen for tyskernes invasjon i 1940, *Aftenposten*. Lastet ned 17. april 2019 fra <https://www.aftenposten.no/osloby/i/KvqGX7/Nazi-bannere-hengt-opp-pa-arsdagen-for-tyskernes-invasjon-i-1940>
- Aftonbladet. (2016, 12. november). Fem gripna och 30-tal omhändertagna vid nazidemonstration, *Aftonbladet*. Lastet ned 16. oktober 2018 fra <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/J13jAR/fem-gripna-och-30-tal-omhandertagna-vid-nazidemonstration>
- Aftonbladet. (2019, 1. mai). Löfven om nazismen: Borde befinna sig på historiens kyrkogård, *Aftonbladet*. Lastet ned 2. mai 2019 fra <https://www.aftonbladet.se/nyheter/samhalle/a/RR5W82/lofven-om-nazismen-borde-befinna-sig-pa-historiens-kyrkogard>
- Beckmann, Matthew N., & Hall, Richard L. (2013). Elite Interviewing in Washington, DC. I Layna Mosley (Red.), *Interview Research in Political Science* (s. 196-208). United States of America: Cornell University Press.
- Benford, Robert D., & Snow, David A. (1988). Ideology, Frame Resonance, and Participant Mobilization. I Bert Klandermans, Hanspeter Kriesi & Sidney Tarrow (Red.), *From Structure to Action* (s. 197-218). Greenwich: Jai Press.
- Benford, Robert D., & Snow, David A. (2000). Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment. *Annual Review of Sociology*, 26, 611-639.
- Bjørge, Tore. (1997). *Racist and right-wing violence in Scandinavia: patterns, perpetrators, and responses*. Oslo: Tano Aschehoug.
- Bjørge, Tore. (2018). Introduksjon til rapporten. I Tore Bjørge (Red.), *Høyreekstremisme i Norge: utviklingstrekk, konspirasjonsteorier og forebyggingsstrategier*. Oslo: Politihøgskolen.

- Bjørger, Tore, & Gjelsvik, Ingvild Magnæs. (2018). Utvikling og utbredelse av høyreekstremisme i Norge. I Tore Bjørger (Red.). Oslo: Politihøgskolen.
- Blair, Johnny, Czaja, Ronald F, & Blair, Edward A. (2014). *Designing Surveys. A Guide to Decisions and Procedures*. Los Angeles, London, New Dehli, Singapore, Washington DC: Sage Publications.
- Bryman, Alan. (2008). *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press.
- Caiani, Manuela, della Porta, Donatella, & Wagemann, Claudius. (2012). Mobilizing on the Extreme Right: Germany, Italy, and the United States: Oxford Scholarship Online.
- Dahl, Hans Fredrik, Hjeltnes, Guri, Nøklebt, Berit, Ringdal, Nils Johan, & Sørensen, Øystein. (1995). *Norsk krigsleksikon 1940-45*. Oslo: Cappelen forlag.
- Dagbladet. (2012, 3. mai). Fryktens budbringere, *Dagbladet Magasinet*. Lastet ned 2. april 2019 fra <https://www.dagbladet.no/magasinet/fryktens-budbringere/63325554?>
- Dagens Nyheter (2018, 28. mai). DN Åsikt. NMR ägnar sig åt låggradig terror mot befolkningen, *Dagens Nyheter*. Lastet ned 3. November 2018 fra <https://www.dn.se/asikt/nmr-agnar-sig-at-laggradig-terror-mot-befolkningen/>
- Dagsavisen. (2018, 7. februar). Trues av høyreesktrem bølge, *Dagsavisen*. Lastet ned 2. november 2018 fra <https://www.dagsavisen.no/verden/trues-av-hoyreekstrem-bolge-1.1096410>
- Det finske innenriksdepartementet. (2018). Violent extremism in Finland – situation overview 1/2018: Threat assessment of violent extremism in Finland in 2017 and trends. Women and children in radical Islamist terrorist organisations under special review. Helsinki.
- Deland, Mats, & Westin, Charles. (2007). *Brunt! Nationalistisk & nazistisk mobilisering i vår närmaste omvärld under efterkrigstiden*. Stockholm: Bokförlaget Atlas.
- della Porta, Donatella. (2013). *Clandistine Political Violence*. Cambridge, New York, Melbourne, Madrid, Cape Town, Singapore, São Paulo, Dehli, Mexico City: Cambridge University Press.
- della Porta, Donatella, & Diani, Mario. (2006). *Social Movements: An Introduction* (2 utg.). Malden: Blackwell Publishing.
- DNM. (2018). *Motståndsrörelsen - 20 år av revolutionär kamp*. Grängesberg: Nordfront Förlag.
- Edwards, Bob, & McCarthy, John D. (2004). Resources and Social Movement Mobilization. I David A. Snow, Sarah A. Soule & Hanspeter Kriesi (Red.), *The Blackwell*

- Companion to Social Movements* (s. 116-153). USA, UK, Australia: Blackwell Publishing.
- Eriksson, Jahn Magnus. (2018). *Den nordiske motstandsbevegelsen - forestillingen om en homolobby*: Antirasistisk senter.
- ETC. (2017, 18. september). Det här är den svenske nazisten, *ETC*. Lastet ned 14. april 2019 fra <https://www.etc.se/inrikes/det-har-ar-den-svenske-nazisten>
- Evertsson, Henrik. (2017). Skup-rapport: Rasekrigerne: Stiftelsen for en Kritisk og Undersøkende Presse (SKUP).
- Expressen. (2017, 30. september). Frågor och svar: Nordiska motståndsrörelsens demonstration, *Expressen*. Lastet ned 3. oktober 2018 fra <https://www.expressen.se/gt/fragor-och-svar-nordiska-motstandsrorelsens-demonstration/>
- Expressen. (2018a, 24. februar). NMR i demonstration - flera brottsmisstankar, *Expressen*. Lastet ned 18. oktober 2018 fra <https://www.expressen.se/gt/stor-polismobilisering-infor-befarad-nmr-marsch/>
- Expressen. (2018b, 14. mai). SD:s kommunmandat kan kapas efter missen, *Expressen*. Lastet ned 13. oktober 2018 fra <https://www.expressen.se/nyheter/val-2018/sds-kommunmandat-kan-kapas-efter-missen/>
- Expo. (2003, 25. november). Samordnat tillslag mot ledande nazister. Lastet ned 3. april 2019 fra <https://expo.se/arkivet/2003/11/samordnat-tillslag-mot-ledande-nazister>
- Expo. (2014). Drömmen om revolutionen. Lastet ned 3. mars 2019 fra <https://expo.se/2014/03/dr%C3%B6mmen-om-revolutionen>
- Expo. (2016a). Han var ledare för Nordiska motståndsrörelsen i Finland – nu talar han ut. Lastet ned 17. oktober 2018 fra <https://expo.se/2016/05/han-var-ledare-f%C3%B6r-nordiska-motst%C3%A5nds%C2%ADr%C3%B6relsen-i-finland-%E2%80%93-nu-talar-han-ut>
- Expo. (2016b). Våldsam nazistgrupp lockar nya anhängare. *Expo*(4).
- Expo. (2018a, 25. April) Nyrekrytering bakom rekordmånga nazistiska aktiviteter. Expo. Lastet ned 14. Oktober 2018 fra <https://expo.se/2018/04/nyrekrytering-bakom-rekordmanga-nazistiska-aktiviteter>
- Expo. (2018b, 26. april). Allt om granskningen: Expo. Lastet ned 20. september 2018 fra <https://expo.se/2018/04/allt-om-granskningen>

- Fangen, Katrine, & Carlsson, Yngve. (2013). Right-Wing Extremism in Norway: Prevention and Intervention. I Ralf Melzer & Sebastian Serafin (Red.), *Right-Wing Extremism In Europe: Country Analysis, Counter-Strategies and Labor-Market Oriented Exit Strategies*. Berlin: Friedrich Ebert Foundation.
- Fink, Arlene. (2003). *How to Ask Survey Questions* (2 utg.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Forslund, Paulina. (2018). Kanskje hadde jag varit nationalsocialist hela mitt liv utan att ens forstå det? I motstandsbevegelsen Den nordiske (Red.), *Motståndsrörelsen - 20 år av revolutionär kamp* (s. 61-64). Grängesberg: Nordfront Förlag.
- Forwald, Haakon. (2018). Kapitulation för min del var (och är) lika relevant som att konvertera til judendom och bli en fanatisk HBTQ-aktivist. I Den nordiske motstandsbevegelsen (Red.), *Motståndsrörelsen - 20 år av revolutionär kamp* (s. 125-131). Grängesberg: Nordfront Förlag.
- Frihetskamp. (2017, 1. september). Nordendagene 2017. Lastet ned 13. april 2019 fra <https://www.frihetskamp.net/nordendagene-2017/>
- Frihetskamp. (2018a). Den nordiske motstandsbevegelsen. Lastet ned 17. september 2018 fra <https://www.frihetskamp.net/den-nordiske-motstandsbevegelsen/>
- Frihetskamp. (2018b, 26. mars). Nasjonalsosialismen - det nordiske folkets naturlige verdensanskelse. Lastet ned 18. september 2018 fra <https://www.frihetskamp.net/nasjonalsosialismen-det-nordiske-folkets-naturlige-verdensanskelse/>
- Frihetskamp. (2018c, 7. desember). Demonstrerte mot «rasisme», «nazisme» og FN's migrasjonsavtale. Lastet ned 3. januar 2019 fra <https://www.frihetskamp.net/demonstrerte-mot-rasisme-nazisme-og-fns-migrasjonsavtale/>
- Frihetskamp. (2018d). Nordic Frontier #62: Antti Niemi – Leader of the Finnish Resistance *Nordic Frontier*. Lastet ned 4. mars 2019 fra <https://www.frihetskamp.net/nordic-frontier-62-antti-niemi-leader-of-the-finnish-resistance/>.
- Frihetskamp. (2019, 6. mars). «Наш путь» – «Vår vei» på russisk. Lastet ned 15. mars 2019 fra <https://www.frihetskamp.net/%D0%BD%D0%B0%D1%88-%D0%BF%D1%83%D1%82%D1%8C-var-vei-pa-russisk/>
- Frøland, Carl Müller. (2018). *Nazismens idéunivers* (Vol. 2). Oslo: Vidarforlaget.

- Gallagher, Mary. (2013). Captuering Meaning and Confronting Measurement. I Layna Mosley (Red.), *Interview Research in Political Science* (s. 181-195). United States of America: Cornell University Press.
- George, Alexander, & Andrew, Bennett. (2005). *Case studies and theory development in Social Sciences*. Cambridge, Massachusetts, London: MIT press.
- Gerring, John. (2017). *Case Study Research: Principles and Practices*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gobo, Giampietro. (2006). Sampling, representativeness and generalizability. I Clive Seal, Giampietro Gobo, Jaber F. Gubrium & David Silverman (Red.), *Qualitative Research Practice*. London: Sage.
- Grønmo, Sigmund. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2 utg.). Oslo: Bokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Gurr, Ted R. (1971). *Why Men Rebel*. New Jersey: Princeton University Press.
- Hagen, Kristin. (2005). Transkripsjonsveiledning for NOTA-OSLO: Universitetet i Oslo.
- Hagberg, Emil. (2018a). Hur lär vi oss att anamma en anda full av självförtroende i en värld som hatar oss och allt vi står för? I Den nordiske motstandsbevegelsen (Red.), *Motståndsrörelsen - 20 år av revolutionär kamp* (s. 26-37). Grängesberg: Nordfront Förlag.
- Hagberg, Johanna. (2018b). Organisationen har utvecklats från att ha bestått av en rätt liten skara fanatiska nationalsocialister till att bli närmast en folkrörelse av fanatiska nationalsocialister. I Den nordiske motstandsbevegelsen (Red.), *Motståndsrörelsen - 20 år av revolutionär kamp* (s. 45-50). Grängesberg: Nordfront Förlag.
- Hagtvedt, Bernt. (2012). *Ideologiernes århundre, en personlig vandring i det 20. århundrets politiske idéhistorie*. Oslo Dreyer Forlag.
- HBL. (2016, 25. september). Nazistiska motståndsrörelsen har slagit rot i Dalarna – starka kopplingar till Finland, *HBL*. Lastet ned 29. mars 2019 fra <https://www.hbl.fi/artikel/nazistiska-motstandsrorelsen-har-slagit-rot-i-dalarna-starka-kopplingar-till-finland/>
- HBL. (2018, 28. august). Hovrättens tur att behandla förbud mot NMR, *HBL*. Lastet ned 19. september 2018 fra <https://www.hbl.fi/artikel/hovrattens-tur-att-behandla-forbud-mot-nmr/>

- Heitmeyer, Wilhelm, & Anhut, Reimund. (2008). Disintegration, recognition, and violence: A theoretical perspective *Special Issue: Youth, Violence, and Social Disintegration*(2008; 119), 25-37.
- Helsinki Times. (2015, 3. august). Seven arrested after a neo-Nazi riot in Jyväskylä, *Helsinki Times*. Lastet ned 17. oktober 2018 fra <http://www.helsinkitimes.fi/finland/finland-news/domestic/13475-seven-arrested-after-a-neo-nazi-riot-in-jyvaeskylae.html>
- Hietikko, Marko. (2017). Behind the Nazi Facade. I Kjetil Stormark (Red.), *Neo-nazis in the North: The Nordic Resistance Movement in Finland, Sweden and Norway*: Hate Speech International.
- Hofer, Walther. (1978). *Der Nationalsozialismus, Dokumente 1933-1945* (Vol. 2). Danmark: Gyldendal.
- Holme, Idar Magne, & Solvang, Bernt Krohn. (1996). *Metodevalg og metodebruk* (3 utg.). Tano Aschehoug.
- Jacobsen, Dag Ingvar. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Kaplan, Jeffrey. (1999). The Finnish New Radical Right in Comparative Perspective. I Kyösti Pekonen (Red.), *The New Radical Right in Finland in the Nineties*. Helsinki: University of Helsinki Press.
- Klandermans, Bert, & Roggeband, Conny. (2007). Introduction. I Bert Klandermans & Conny Roggeband (Red.), *Handbook of Social Movements Across Disciplines*. Amsterdam: Springer.
- Klassekampen. (2018, 9. november). Trekker trykkoker i tvil, *Klassekampen*. Lastet ned 5. januar 2019 fra <https://dagens.klassekampen.no/2018-09-11/trekker-trykkoker-i-tvil>
- Kolden, Ingvar. (2013). *Konfesyonsbetingede faktorer i oppslutningen om og resistensen mot høyre-radikalisme og nasjonalsosialisme i Tyskland*. (PhD Doktorgradsavhandling), Universitetet i Bergen.
- Koopmans, Ruud. (1996). Explaining the rise of racist and extreme right violence in Western Europe: Grievances or opportunities? *European Journal of Political Science*, 30, 185-216.
- Leech, Beth L. , Baumgartner, Frank R., Berry, Jeffrey M. , Hojnacki, Marie, & Kimball, David C. (2013). Lessons from the "Lobbying and Policy Change" Project. I Layna Mosley (Red.), *Interview Research in Political Science* (s. 209-224). United States of America: Cornell University Press.

- Lindberg, Simon. (2018). Vitskjortorna kom att stjäla hela showen, dels genom en helt ny enhetlig estetik och radikalism och dels genom att slå in käften på varenda röd provokatör som kom för nära. I *Den nordiske motstandsbevegelsen* (Red.), *Motståndsrörelsen - 20 år av revolutionär kamp* (s. 220-229). Grängesberg: Nordfront Förlag.
- Lindberg, Simon, Hagberg, Emil, Lund, Klas, Forwald, Haakon, & m.fl. (2016). *Håndbok for aktivister i motstandsbevegelsen*: Nordfront Förlag
- Lund, Klas. (2014, 2. oktober). Motståndsrörelsen bildar parlamentarisk gren. Lastet ned 6. mars 2019 fra <https://www.nordfront.se/motstandsrorelsen-bildar-parlamentarisk-gren.smr>
- Lunde, Henrik. (2011). Nynazisme. *HL-senteret*. Lastet ned 23. mars 2019 fra <https://www.hlsenteret.no/kunnskapsbasen/folkemord/folkemord-under-nazismen/ettertid/nynazisme>
- Löwander, Birgitta. (1997). *Rasism och antirasism på dagordningen: Studier av televisionens nyhetsrapportering i början av 1990-talet*. (Doktorgradsavhandling), Umeå universitet.
- Lööw, Helene. (1995). Racist violence and criminal behaviour in Sweden: Myths and reality. *Terrorism and Political Violence*, 7(1), 119-161.
- Lööw, Helene. (2000). *Nazismen i Sverige 1980-1999*. Stockholm: Ordfront.
- Lööw, Helene. (2004). *Nazismen i Sverige 1924-1979*. Stockholm: Ordfront.
- Lööw, Helene. (2015). *Nazismen i Sverige 2000-2014*. Stockholm: Ordfront.
- Malterud, Kirsti. (2001). Qualitative research: standards, challenges, and guidelines. *The Lancet*, 358, 483-488.
- Mattsson, Christer. (2018). Nordiska Motståndsrörelsens ideologi, propaganda och livsåskådning *Rapport 7*. Göteborg: Göteborgs universitet: Segerstedsinstitutet.
- McCarthy, John D., & Zald, Mayer N. (1977). Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory. *American Journal of Sociology*, 28(6), 1212-1241.
- Minkenberg, Michael. (2003). The West European radical right as a collective actor: modeling the impact of cultural and structural variables on party formation and movement mobilization. *Western European Politics*, 19(2), 265-276.
- Morris, Aldon D., & Staggenborg, Suzanne. (2004). Leadership in Social Movements. I David A. Snow, Sarah A. Soule & Hanspeter Kriesi (Red.), *The Blackwell Companion to Social Movements* (s. 171-196). Malden: Blackwell Publishing.

- Mosley, Layna. (2013). "Just talk to people"? Interviews in contemporary political science. I *Interview Research in Political Science*. United States of America: Cornell University Press.
- Motstandsbevegelsen. (2018a). Aktivist. Lastet ned 22. september 2018 fra <https://www.motstandsbevegelsen.org/aktivist>
- Motstandsbevegelsen. (2018b). Medlemsskap. Lastet ned 22. september 2018 fra <https://www.motstandsbevegelsen.org/medlemsskap>
- Motstandsbevegelsen. (2018c). Økonomisk støttemedlem. Lastet ned 22. september 2018 fra <https://www.motstandsbevegelsen.org/okonomisk-stottemedlem/>
- Motstandsbevegelsen. (2018d). Bidra økonomisk - Donér til motstandsbevegelsen! Lastet ned fra <https://www.motstandsbevegelsen.org/medlemsskap>
- Mudde, Cas. (1995). Right-wing extremism analyzed, a comparative analysis of the ideologies of three alleged right-wing extremist parties (NPD, NDP, CP'86). *European Journal of Political Science*, 27, 203-224.
- Nordfront. (2015, 5. august). Veckans låt(ar): Musik med Haakon Forwald. Lastet ned 4. april 2019 fra <https://www.nordfront.se/veckans-latar-musik-med-haakon-forwald.smr>
- Nordfront.se. (2018). Vår politik. Lastet ned 15. september 2018 fra <https://www.nordfront.se/var-politik.smr>
- NRK. (2016, 21. mai). Jeg omfavnet Hitlers tanker, *NRK*. Lastet ned 7. november 2018 fra https://www.nrk.no/norge/_-jeg-omfavnet-hitlers-tanker-1.12957059
- NRK. (2017a). Nå marsjerer de i gatene igjen, *NRK*. Lastet ned 15. september 2018 fra <https://www.nrk.no/dokumentar/xl/na-marsjerer-de-i-gatene-igjen-1.13394305#authors--expand>
- NRK. (2017b). Vil kjempe til døden for et nytt Norden, *NRK*. Lastet ned 13. september 2018 fra <https://www.nrk.no/dokumentar/xl/vil-kjempe-til-doden-for-et-nytt-norden-1.13810278>
- NRK. (2018a, 6. oktober). Vil forby Den nordiske motstandsbevegelsen å demonstrere, *NRK*. Lastet ned fra <https://www.nrk.no/ostfold/vil-forby-den-nordiske-motstandsbevegelsen-a-demonstrere-1.14236274>
- NRK. (2018b, 27. oktober). Flere innbragt etter nazidemonstrasjoner i Østfold, *NRK*. Lastet ned 28. oktober 2018 fra <https://www.nrk.no/ostfold/flere-innbragt-etter-nazidemonstrasjoner-i-ostfold-1.14267512>

- NRK. (2018c, 6. februar). Norske eksperter: Klar kobling mellom Russland og Den nordiske motstandsbevegelsen, *NRK*. Lastet ned 13. april 2019 fra https://www.nrk.no/norge/norske-eksperter_-klar-kobling-mellom-russland-og-den-nordiske-motstandsbevegelsen-1.13898138
- NRK. (2018d, 7. desember). Politiet bortviste 23 fra demonstrasjon i Oslo, *NRK*. Lastet ned 3. januar 2019 fra <https://www.nrk.no/norge/politiet-bortviste-23-fra-demonstrasjon-i-oslo-1.14330670>
- Nyheter 24. (2018, 17. september). Så mange röster fick nazistiska NMR i valet, *Nyheter24*. Lastet ned 5. november 2018 fra <https://nyheter24.se/maktkamp24/914618-sa-manga-roster-fick-nazistiska-nmr-i-valet>
- Payne, Stanley G. (1995). *A History of Fascism 1914-1945*. London: Routledge.
- Pedersen, Øystein L., & Bach, Tor. (2001). Høyreekstremisme i Norge - 2001: En rapport fra Antirasistisk Senter og Tidsskriftet Monitor. Vepsen.no.
- Pihlström, Henrik. (2018). Kampen är en process som syftar till verklig förändring. I motstandsbevegelsen Den nordiske (Red.), *Motståndsrörelsen - 20 år av revolutionär kamp* (s. 103-112). Grängesberg: Nordfront Förlag.
- Politiets sikkerhetstjeneste (PST). (2018). Trusselvurdering 2018. Lastet ned 4. januar 2019 fra <https://www.pst.no/globalassets/artikler/trusselvurderinger/psts-trusselvurdering-2018.pdf>
- Politiets sikkerhetstjeneste (PST). (2019). Theme report: what is the background of right-wing extremists in Norway? Lastet ned 25. april 2019 fra https://www.pst.no/globalassets/artikler/utgivelser/theme-report_-what-is-the-background-of-rightwing-extremists-in-norway.pdf
- Ravndal, Jacob Aasland. (2018). Right-wing Terrorism and Militancy in the Nordic Countries: A Comparative Case Study. *Routledge Taylor & Francis Group*, 30(5), 772-779. doi: 10.1080/09546553.2018.1445888
- Ravndal, Jacob Aasland & Bjørge, Tore. (2018). Investigating Terrorism from the Extreme Right: A Review of Past and Present Research. *Perspectives on Terrorism*, 12(6), 5-22.
- Redox. (2017). Drab, bomber og konflikter: 20 år med Nordens mest militante naziorganisation, *Redox*. Lastet ned 10. april 2019 fra <https://redox.dk/nyheder/drab-bomber-og-konflikter-20-aar-med-nordens-mest-militante-naziorganisation/>

- Rucht, Dieter. (2004). Movement Allies, Adversaries, and Third Parties. I David A. Snow, Sarah A. Soule & Hanspeter Kriesi (Red.), *The Blackwell Companion to Social Movements* (s. 197-216). Malden: Blackwell Publishing.
- Sallamaa, Daniel. (2018a). Maahanmuuttovastainen Ja Äärioikeistolainen Liikehdintä Nyky-Suomessa. Lastet ned 6. april 2019 fra <https://politiikasta.fi/maahanmuuttovastainen-ja-aarioikeistolainen-liikehdinta-nyky-suomessa/>
- Sallamaa, Daniel. (2018b). Ulkoparlamentaarinen Äärioikeistoliikehdintä Ja Maahanmuuttovastaisuus 2010-Luvun Soumessa. Helsinki: Center for European Studies, University of Helsinki.
- Silke, Andrew. (2017). The Study of Terrorism and Counterterrorism. I Andrew Silke (Red.), *Routledge Hanbook of Terrorism and Counterterrorism* (s. 1-10). New York: Routledge.
- Shenton, Andrew K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for Information*, 22, 63-75.
- Spurkland, Kai. (2017, 27. juli). Gråsonen mellom det lovlige og det ulovlige. Lastet ned 14. april 2019 fra <https://www.politiforum.no/artikler/grasonen-mellom-det-lovlige-og-det-ulovlige/404625>
- Steen, Rune Berglund. (2017, 7. august). Tyr-runen som nazistisk symbol. Lastet ned 2. november 2018 fra <https://antirasistisk.no/tyr-runen-nazistisk-symbol/>
- Strømmen, Øyvind. (2017). More Than Words. I Kjetil Stormark (Red.) *Neo-nazis in the North: The Nordic Resistance Movement in Finland, Sweden and Norway: Hate Speech International*.
- Sultan, Shoaib, & Steen, Rune Berglund. (2018). Norsk høyreekstremisme 2018. Fokus: Den nordiske motstandsbevegelsen: Antirasistisk senter.
- Svenska Dagbladet. (2017). Åkesson: Lurer på om NMR kan klassifiseres som en terroristgruppe?, *Svenska Dagbladet*. Lastet ned 4. mars 2019 fra <https://www.svd.se/akesson-om-nmr-undrar-om-de-kan-klassas-som-terrorgrupp>
- Sveriges Radio. (22. februar 2018). Säpo: NMR har förmåga till terrorattentat, *Sveriges radio*. Lastet ned 10. mars 2019 fra <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6892355>
- SVT. (2017, 9. Juni). Ranstorp: Märkligt att de inte klassas som terror, *SVT*. Lastet ned 16. april 2019 fra <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/ranstorp-markligt-att-det-inte-klassas-som-terror>

- SVT. (2018a, 10. August). Forskaren vill terrorstämpla NMR. SVT. Lastet ned 4. Mars 2019 fra <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasternorrland/terrorforskaren-vill-terrorstampla-nmr>
- SVT. (2018b, 30. Juni). Moderaterna vill förbjuda deltagande i Nordiska Motståndsrörelsen, SVT. Lastet ned 15. november 2018 fra <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/moderaterna-vill-forbjuda-deltagande-i-nordiska-motstandsrörelsen>
- Tarrow, Sidney. (1998). *Power in Movement: Social Movements and Contentious Politics* (2 utg.). New York: Cambridge University Press.
- TV4 Skaraborg. (2003, 26. November). Skaraborg ett fäste för nazister, *TV4 Skaraborg*.
- Vapautta, Kohti. (2019). Taistelemme uuden itsenäisyyden puolesta. Lastet ned 17. februar 2019 fra <https://kohtivapautta.com/>
- Varis. (2017, 8. Juni). Repentant leader, manslaughter and nazi march – Year 2016 for Finland’s Nordic Resistance Movement. Lastet ned 4. april 2019 fra <https://varisverkosto.com/2017/06/repentant-leader-manslaughter-and-nazi-march-year-2016-for-finlands-nordic-resistance-movement/>
- Vastarinta. (2018). Kansallinen Vastarinta – Internet publication of the Nordic Resistance Movement in Finland. Lastet ned 16. september 2018 fra <https://www.vastarinta.com/kansallinen-vastarinta-internet-publication-of-the-nordic-resistance-movement-in-finland/>
- Vejdeland, Fredrik. (2018). Det var rätt av oss att då utgöra en ”sekt” av fanatiker, gå det hele tiden var vår uttalade strategi att fostra morgondagens ledare genom den kompromisslösa kampen. I *Den nordiske motstandsbevegelsen* (Red.), *Motståndsrörelsen – 20 år av revolutionär kamp* (s. 10-21). Grängesberg: Nordfront Förlag.
- VG. (2012, 3. desember). Fem risikerer fengsel etter nazi-demo i Trondheim, *VG*. Lastet ned 8. april 2019 fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/k26kL/fem-risikerer-fengsel-etter-nazi-demo-i-trondheim>
- Walzer, Michael. (2002). Five Questions About Terrorism *Dissent*, 49(1), 1-9.
- Wilson, William A. (1976). *Folklore and Nationalism in Modern Finland*. Bloomington and London: Indiana University Press.
- Yle. (2013a, 2. Februar). Extreme right radicals seeking more visible presence in Finland, *Yle*. Lastet ned 7. april 2019 fra

https://yle.fi/uutiset/osasto/news/extreme_right_radicals_seeking_more_visible_presence_in_finland/6478162

- Yle. (2013b, 13. Januar). Researcher: Jyväskylä knife attack no surprise, *Yle*. Lastet ned 7. april 2019 fra https://yle.fi/uutiset/osasto/news/researcher_jyvaskyla_knife_attack_no_surprise/6474410
- Yle. (2016a, 15. mai (oppdatert 20. oktober 2016)). Nazistledaren som slutade tro, *Yle*. Lastet ned 1. november 2018 fra <https://svenska.yle.fi/artikel/2016/05/15/nazistledaren-som-slutade-tro>
- Yle. (2016b, 15. mai 2016). Männen som leder naziströrelsen, *Yle*. Lastet ned 1. november 2018 fra <https://svenska.yle.fi/artikel/2016/05/15/mannen-som-leder-nazistrorelsen>
- Yle. (2016c, 6. Desember). Seven detained and brawls at Independence Day marches – neo-Nazis, far-right and counter-protesters clash in Helsinki. *Yle*. Lastet ned 2. februar 2019 fra https://yle.fi/uutiset/osasto/news/seven_detained_and_brawls_at_independence_day_marches_neo-nazis_far-right_and_counter-protesters_clash_in_helsinki/9337178
- Yle. (2018a, 2. Desember). Finnish neo-Nazi group diversifies, seeks alliances as ban closes in, *Yle*. Lastet ned 5. januar 2019 fra https://yle.fi/uutiset/osasto/news/finnish_neo-nazi_group_diversifies_seeks_alliances_as_ban_closes_in/10535875
- Yle. (2018b, 13. November). Svensk terrorismforskare tror det är bra att Finland förbjudit Nordiska motståndsrörelsen, *Yle*. Lastet ned 15. november 2018 fra <https://svenska.yle.fi/artikel/2018/11/13/svensk-terrorismforskare-tror-det-ar-bra-att-finland-forbjudit-nordiska>
- Yle. (2018c, 2. Desember). Yle granskar: Så här har nynazisterna förberett sig på att föreningen kan läggas ner – planerar starta ett eget parti, *Yle*. Lastet ned 5. januar 2019 fra <https://svenska.yle.fi/artikel/2018/12/02/yle-granskar-sa-har-har-nynazisterna-forberett-sig-pa-att-foreningen-kan-laggas>
- Yle. (2018d). Ylen selvitys paljastaa: Jopa kahdella kolmesta natsijärjestö PVL:n ja Soldiers of Odinin näkyvimmistä suomalaisjäsenistä on rikostaustaa, *Yle*. Lastet ned 12. mars 2019 fra <https://yle.fi/uutiset/3-10534206>
- Yle. (2019). Supreme Court bans neo-Nazi group's activities, *Yle*. Lastet ned 5. april 2019 fra https://yle.fi/uutiset/osasto/news/supreme_court_bans_neo-nazi_groups_activities/10712210

Vedlegg

Vedlegg 1: Informantbrev

25. januar 2019

Masterprosjekt om Den nordiske motstandsbevegelsen

Undertegnede er student ved masterprogrammet ved institutt for statsvitenskap ved Universitetet i Oslo. I perioden høsten 2018 til våren 2019 skriver jeg masteroppgave om Den nordiske motstandsbevegelsens grener i Norge, Sverige og Finland. Formålet med undersøkelsen er å forklare hvordan organisasjonen kommer til uttrykk på ulike måter i landene, samt å peke på forklaringer til variasjonen. Oppgaven skal leveres i mai 2019.

Jeg skal i den forbindelse gjennomføre et antall intervjuer med forskere og journalister med kjennskap til forskningsfeltet og/eller Den nordiske motstandsbevegelsen. Intervjuet vil ta mellom 30-60 minutter. Din deltakelse i intervjuet vil bidra til å styrke kunnskapsgrunnlaget om Den nordiske motstandsbevegelsen, samt med å berike teoretisk funderte forklaringsvariabler som måles i min analyse. Jeg håper derfor at du ønsker å delta i et intervju i forbindelse med undersøkelsen.

Jeg informerer om at deltakelse er frivillig, og at samtykket til å delta når som helst kan trekkes uten å oppgi grunn. Du kan velge å være anonym. Intervjuene bli tatt opp på bånd og transkriberes etter samtykke. Du kan også velge å stille som betingelse å kontrollere sitater før publisering. Jeg vil kun bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Opplysningene behandles konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Undersøkelsen blir gjennomført i henhold til UiOs forskningsetiske retningslinjer og er meldt inn til Norsk Senter for Forskningsdata (NSD). Alle opplysninger oppbevares på maskinvare tilhørende UiO som krever pålogging. Kun jeg har tilgang til denne informasjonen. Ved prosjektslutt vil datamateriale og eventuelle lydopptak slettes.

Vennligst ta kontakt med meg dersom har du spørsmål angående prosjektet eller har andre henvendelser.

Med vennlig hilsen

Julie Janssen

Vedlegg 2: Intervjuguide

Introduksjon

Takk for at du sa ja til å delta på intervju. Som nevnt i informantbrevet inngår dette intervjuet i en masteroppgave i Statsvitenskap ved Universitetet i Oslo. Formålet med intervjuet er å samle inn mer informasjon om Den nordiske motstandsbevegelsen i Finland, Sverige og Norge. På bakgrunn av (tekst tilpasset hver enkelt informant) ønsker jeg å intervju deg. Beregnet intervjutid er 30-45 minutter.

Deltakelsen i intervjuet er frivillig og du kan når som helst trekke deg uten å oppgi grunn. Du kan velge å være anonym og å stille som betingelse å kontrollere sitater fra intervjuet i etterkant. For å kunne gjengi sitater så nøyaktig som mulig ønsker jeg å ta opp intervjuet på bånd. Lydopptaket vil kun bli brukt til å transkribere intervjuet i ettertid, og vil bli slettet etter prosjektslutt. Prosjektslutt er i mai 2019.

Samtykker du til at navnet ditt fremgår i undersøkelsen?

Samtykker du til at intervjuet tas opp på bånd?

Har du noen spørsmål før vi begynner?

Intervjuguide

Tema: Den nordiske motstandsbevegelsen i (land)

Jeg vil først starte med å stille noen mer generelle spørsmål om Den nordiske motstandsbevegelsen.

- 1) Hvordan vil du beskrive Den nordiske motstandsbevegelsen i (land)?
- 2) Hvordan har DNM vokst frem i (land)?
- 3) Hvordan vil du beskrive de typiske medlemmene som slutter seg til DNM i (land)?
- 4) Hva vil du si er karakteristisk for DNM i (land)?
- 5) Hvordan har gruppen utviklet seg siden 2008?

Tema: Mediedekningen

Jeg ønsker nå å stille noen spørsmål angående mediedekningen av organisasjonen i (land).

- 6) Hvordan vil du si at DNM generelt har blitt framstilt i (land) medier?
Stigmatisering?
I hvilken grad oppfattes DNM som et problem?
- 7) Hvor omfattende vil du si at nyhetsdekningen av DNM har vært i (land)?
- 8) Hva tenker du om samspillet mellom mediedekningen og organisasjonen?
Sammenheng med rekruttering?
- 9) Kjenner du til mediedekningen av DNM i de andre nordiske landene - i så fall, i hvilken grad er dekningen lik eller ulik dekningen i (land)?

Tema: politiske muligheter

- 10) I hvilken grad har du inntrykk av at DNM har fått mulighet til å slippe til i den offentlige diskursen?
- 11) I hvilken grad har oppslutningen til (høyrepopulistisk parti i det gjeldende landet) blitt sett i sammenheng med mobiliseringen til DNM?
- 12) Hvordan håndterer politiet Den nordiske motstandsbevegelsen i (land)?

Tema: Ressurser

- 13) I hvilken grad har DNM samarbeidet med andre aktører fra ytre høyre i (land)?
Konkurranse?
- 14) Hva er din oppfatning av DNMs samarbeid på tvers av grenene?
- 15) Til slutt: har du noe du selv ønsker å tilføye?

Takk for at du stilte opp!

Vedlegg 3: Liste over informanter

Informant 1: Marko Hietikko, journalist i Yle. Gjennomført per telefon, 29. januar 2019.

Informant 2: Finsk forsker. Gjennomført over Skype, 31. januar 2019.

Informant 3: Christine Svendsen, journalist i NRK. Gjennomført i Oslo, 1. februar 2019.

Informant 4: Olav Døvik, journalist i NRK. Gjennomført i Oslo, 1. februar 2019.

Informant 5: Jonathan Leman, forsker i Expo. Gjennomført over Facetime, 3. februar 2019.